

Begroting 2026

Inhoud

Inleiding	2
Van Kadernota naar Begroting	7
Leeswijzer	10
1. Programma's	11
1.1 Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid	11
1.2 Economie, Energie en Buiten	17
1.3 Welzijn, Sociaal en Cultuur	25
1.4 Bestuur, Veiligheid en Dienstverlening	32
1.5 Algemene Dekkingsmiddelen en Onvoorzien	35
1.6 Overhead	36
2. Paragrafen	37
2.1 Paragraaf lokale heffingen	37
2.2 Paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing	42
2.3 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	49
2.4 Paragraaf financiering	57
2.5 Paragraaf bedrijfsvoering	59
2.6 Paragraaf Wet Open Overheid	65
2.7 Paragraaf verbonden partijen	67
2.7 Paragraaf grondbeleid	73
2.8 Paragraaf Regio Deal	76
3. Financiële begroting	78
3.1 Geprognostiseerde balans	78
3.2 Overzicht van baten en lasten	79
3.3 Verschillen tussen de begroting 2026 en 2025	80
3.4 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten	81

3.5 Mutaties algemene reserve	81
3.6 Grondslagen waarop ramingen zijn gebaseerd	82
3.7 Overzicht van baten en lasten per taakveld	84
3.8 Incidentele baten en lasten	87
3.9 Stand en verloop van reserves en voorzieningen	91
3.10 Investerings	92
3.11 Emu-saldo	98
4. Bijlagen	99
4.1 Overzicht Programma's met taakvelden	99
4.2 Uitgangspunten aanwending Algemene Reserve	101

Inleiding

Voor u ligt de programmabegroting 2026-2029 van gemeente Molenlanden. Deze begroting kent een bijzonder verleden én een bijzonder vooruitblik. Lange tijd verwachtten we het ravijnjaar 2026 en sorteerden we voor op bezuinigingen. Ambtelijk troffen we hiervoor voorbereidingen en er is op meerdere momenten met de gemeenteraad over gesproken.

In april 2025 publiceerde het ministerie van Financiën de Voorjaarsnota 2025. Onverwacht, in ieder geval op de korte termijn, gaf deze geen noodzaak tot bezuinigingen. Sterker nog, de meerjarenraming voor Molenlanden laat een positief beeld zien:

	2026	2027	2028	2029
Saldo (x € 1.000)	1.471	1.671	172	72

Ook de vooruitblik is bijzonder. Enerzijds is dit een begroting met weinig nieuwe beleidsinitiatieven, want in het voorjaar van 2026 zijn de gemeenteraadsverkiezingen en eindigt de huidige collegeperiode. Anderzijds lopen opgaven en vraagstukken gewoon door, met name als het gaat om landelijke en provinciale ontwikkelingen. We verwachten vanaf 2028 minder middelen uit het Gemeentefonds.

In deze context is de begroting tot stand gekomen. We trekken de lijnen van de afgelopen jaren door, blijven aandacht houden voor de menselijke maat en zijn terughoudend met nieuw beleid. Ook in 2026 zetten bestuur en ambtelijke organisatie de schouders onder prettig leven en ondernemen in ons prachtige gebied. Samen met inwoners, bedrijven, verenigingen, kerken en maatschappelijke organisaties werken we aan oplossingen voor de uitdagingen die we tegenkomen. En dat doen we op de Molenlandse Manier!

Dit zijn onze speerpunten

Woningbouw

Ook in 2026 wil Molenlanden 200 woningen bouwen. We richten ons daarbij vooral op de bestaande, grote en kansrijke plannen binnen het programma Versnelling Woningbouw. Daarnaast sluiten we aan bij landelijke, provinciale en regionale initiatieven, zoals de Nationale woon- en bouwagenda.

We denken actief mee met initiatiefnemers en bieden ruimte aan plannen die bijdragen aan deze ambitie. Daarbij hebben we oog voor de ruimtelijke dynamiek van onze kernen, linten en het buitengebied. En zijn kritisch op de bijdrage aan het landschap en andere waarden.

Regio Deal

In 2025 troffen we voorbereidingen voor de Regio Deal De fundamentele Waarde(n) van het Groene Hart. In 2026 gaan we van start en geven we uitvoering aan de door Molenlanden ingebrachte projecten.

Energietransitie

We zijn volop bezig met de energietransitie om een afname van het energieverbruik in onze gemeente te bevorderen. We werken aan een betaalbare, betrouwbare en duurzame energievoorziening voor inwoners en bedrijven. Op een manier die past bij onze klimaatdoelstellingen. Daarbij hebben we ook aandacht voor het energienetwerk.

Toekomstbestendige landbouw

We werken aan een toekomstbestendige landbouw in een toekomstbestendig landschap. En bieden het (agrarische) bedrijfsleven en de recreatieve sector de ruimte om zich op een passende manier te ontwikkelen.

Omgevingswet

We geven verder vorm aan een betere inpassing van de Omgevingswet door verder te bouwen aan de Omgevingsvisie, het omgevingsplan en bijbehorende programma's. Daarbij vereenvoudigen we ons beleidshuis en zorgen we voor een duidelijke structuur van visies en uitvoeringsprogramma's. Zo blijft regelgeving begrijpelijk voor inwoners en zijn zij sneller geholpen. Ook maken we het proces voor de behandeling van initiatieven slimmer en toegankelijker.

Opvang vluchtelingen

De opvang van vluchtelingen en het huisvesten van statushouders vraagt ook in 2026 aandacht en capaciteit. We blijven ons inspannen voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Daarnaast moet ook onze gemeente verschillende groepen migranten een plaats bieden voor langere termijn. In deze begroting gaan we ervan uit dat het Rijk de kosten ook in 2026 vergoed.

Inclusie

In onze samenleving zijn alle inwoners even belangrijk, telt iedereen mee en neemt iedereen naar eigen kunnen deel. We streven naar een inclusieve samenleving. Iedereen, ongeacht hun achtergrond of beperking, krijgt de kans om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij en talenten te benutten. We gaan uit van mogelijkheden, eigen regie en kracht, in plaats van beperkingen, onmogelijkheden en afhankelijkheid. Als inwoners zich richten op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt, werkt dit preventief. Daar waar inwoners het niet (helemaal) redden is er een vangnet van hulp en ondersteuning.

Personeel

In deze begroting is veel van onze ambitie te lezen. Hiervoor hebben we onze medewerkers hard nodig. Door de enorme krapte op de arbeidsmarkt is het moeilijker om onze doelen te behalen. We zetten op een creatieve manier in op de werving van medewerkers. Zo lukt het ons steeds beter om ons personeelsbestand op peil te houden. Mede door hoe we zijn georganiseerd en natuurlijk onze

nieuwe werklocatie, zorgen ervoor dat we een aantrekkelijke werkgever zijn. We gaan een onderzoek doen naar de ambtelijke organisatie om voorbereid te zijn op de opgaven die op ons afkomen.

Meerjarenraming en woonlasten

We bieden een sluitende begroting voor 2026 met een saldo van € 1.471.000 aan. Ook het meerjarenperspectief is positief. Hiermee laat dit college een solide financiële basis achter voor de volgende raads- en collegeperiode met een goed evenwicht tussen onze maatschappelijke en financiële opgaven. Om tot een sluitende begroting te komen is, net als vorig jaar, scherp aan de wind gezeild. Dit betekent echter ook dat we eventuele tegenvallers, nieuwe wensen of aanvullende werkzaamheden niet vanzelfsprekend kunnen oplossen binnen deze begroting. De keuze tussen iets niet doen, een opgave temporiseren of incidenteel extra budget beschikbaar stellen, leggen we naar verwachting op enig moment voor in 2026.

Net als bij de Begroting 2025 bestaat er voor gemeenten, onder voorwaarden, de mogelijkheid om structurele lasten tot op zekere hoogte te dekken uit de reserves. De reservepositie van Molenlanden is dusdanig sterk dat ook wij van deze mogelijkheid gebruik kunnen maken. Gelukkig is dat niet nodig: we kunnen onze structurele lasten dekken zonder een beroep te doen op de reserves.

De lokale lastendruk voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden ontwikkelt zich in Molenlanden als volgt:

Woonlasten <i>Bedragen x € 1</i>	2025	2026	Vershil
Afvalstoffenheffing	465	470	1%
Rioolheffing eigenaar	112	118	5%
Rioolheffing gebruiker	156	164	5%
OZB eigenaar	335	342	2%
Totaal	1.068	1.094	2%

De stijging van de lasten met 2% komt door de iets hogere kosten van de afvalstoffenheffing en de indexering van de OZB. De rioolheffing neemt met drie procent plus de indexering toe. Dit is zo afgesproken in het Gemeentelijk RioleringsPlan.

We zetten de reserve in voor onze inwoners

De reservepositie van Molenlanden is onverminderd sterk. We proberen de reserves zoveel mogelijk te laten werken voor inwoners of door de exploitatie te ontlasten. Daarnaast zetten we de Algemene Reserve in als buffer voor mindere tijden: incidentele uitgaven kunnen we opvangen en indien noodzakelijk dekken we de lasten behorend bij grote investeringen uit de Algemene Reserve.

Onze weerstandsratio, de omvang van onze weerstandscapaciteit afgezet tegen het totaal van de ingeschatte risico's, komt uit op 5,8. Dit betekent dat we ruimschoots voldoende middelen hebben om onverwachte tegenvallers op te vangen.

Wat gaan we in 2026 doen? *deel 1/2*

U leest in één oogopslag wat we in 2026 doen. Alle activiteiten staan in de begroting 2026.

1 Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid

€ 28,1 miljoen

- Versnellen van de woningbouw
- Realiseren en in stand houden van goede en passende onderwijshuisvesting voor het basisonderwijs
- Huisvestingsverordening opstellen
- Uitbreiden van het areaal bomen en groen
- Opstarten nieuw Integraal Beheerplan Buitenruimte
- Werken aan sneller en concreter behandelen van initiatieven
- Omgevingsvisie verder aanscherpen
- Werken aan één Omgevingsplan

2 Economie, Energie en Buiten

€ 25,4 miljoen

- Uitvoering geven aan Molenlandse projecten Regiodeal
- Collectieve aanpak stikstof en vergunningen gericht op reductie stikstofemissies
- Uitvoering geven aan Gebiedsplan Alblasserwaard
- Werken aan een duurzaam en stabiel energiesysteem
- Samen energie besparen, op weg naar aardgasvrije gebouwde omgeving
- Start uitvoering projecten Entreegebied Kinderdijk
- Verduurzamen gemeentelijk vastgoed
- Onderzoeken mogelijkheden voor een Ondernemersfonds
- Bedrijventerreinen toekomstbestendig maken

3 Welzijn, Sociaal en Cultuur

€ 56,7 miljoen

- Bestrijden van armoede
- Een inclusieve samenleving bevorderen
- Meer samenwerking tussen sociaal domein en medisch domein
- Vitaler en gezonder opgroeien en ouder worden
- Inzetten op het voorkomen van mentale problemen bij jongeren
- Doorontwikkelen van gemeentelijke toegang en sociale teams
- Inzetten op de beweging naar voren (vroegsignalering en preventie)
- Cultuurparticipatie stimuleren en versterken van de slagkracht
- Uitvoering geven aan museumbeleid en netwerkbijeenkomsten organiseren
- Het uitvoeren van de vier pijlers vanuit het Beleidsplan Bewust Blijven Bewegen en Sporten

4 Bestuur en Veiligheid

€ 10,6 miljoen

- Sterke regionale positionering
- Aanpak ondermijning
- Implementatie geactualiseerd Veiligheidsplan
- Ontwikkeling dienstverlening
- Informatiebeveiliging

Bedrijfsvoering

€ 20,5 miljoen

Formatie per 1.000 inwoners	7
Apparaatkosten per inwoner	€ 657
% externe inhuur ten opzichte van de totale loonsom + inhuur externen	7%
% overhead t.o.v. totale lasten	15%

Woonlasten

OZB	€ 342
Rioolheffing	€ 282
Afvalstoffenheffing	€ 470
Totale woonlasten	€ 1094

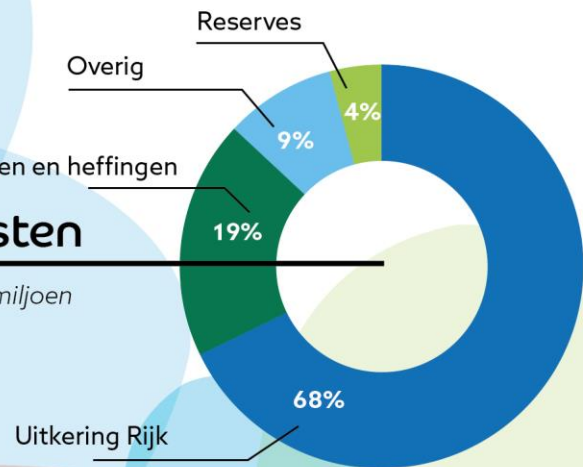

Inkomsten en uitgaven

Per programma is aangegeven waar de accenten van het beleid liggen. Hier ziet u hoe het geld over de programma's verdeeld is en waar de gemeente haar inkomsten uit krijgt.

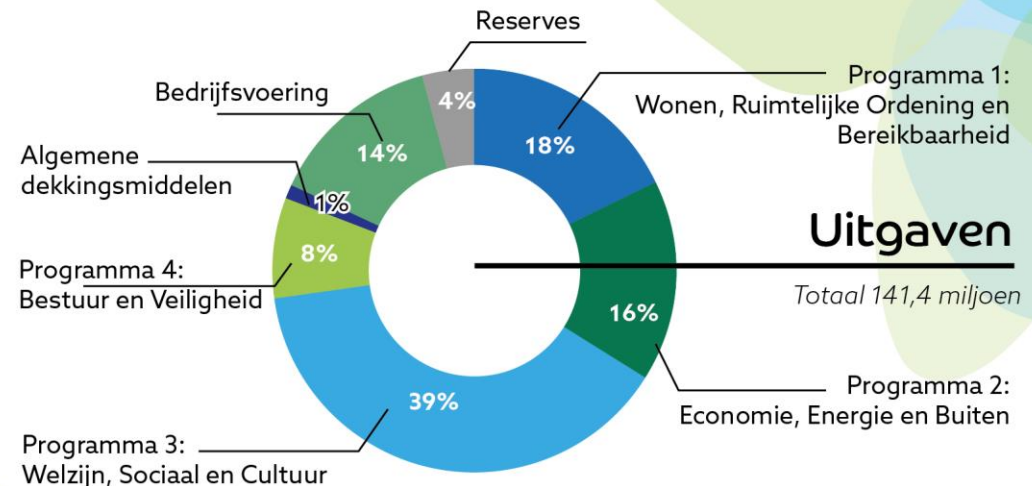
Inkomsten

Totaal 143,7 miljoen

Uitgaven

Totaal 141,4 miljoen

Molenlanden in cijfers

Molenlanden bestaat uit 20 kernen met een totale oppervlakte van 19.160 ha. Deze cijfers geven u een inzicht waar de investeringen onder meer naar toe gaan.

± 120 hectare te onderhouden groen en ± 15.335 bomen

± 10.587 verlichtingsobjecten

± 175 km verhardingen in beheer, totaal oppervlak 1.555.000 m²

± 6.050 borden, 418 schrikhekken, 4.500 palen, 591 (picknick)banken en 575 afvalbakken

± 311.350 m² te onderhouden wateroppervlakte, 30.878 meter gemeentelijke oeverbeschermingen en ± 12.400 meter natuurlijke oevers

25 begraafplaatsen met ± 28.900 m² verhardingen

4.590 meter hekwerk (straatmeubilair) + 3.350 meter hekwerk en ballenvangers (speelplaatsen)

137 speelplaatsen, 823 speel- en sporttoestellen

330 grote civieltechnische kunstwerken, waaronder 200 bruggen, 35 duikerbruggen en ± 4.623 meter kleine duikers

33 openbare kunstobjecten

Gebouwen: gemeentekantoor, gemeentewerven, zoutloods, 7 peuterspeelzalen, 23 gebouwen op begraafplaatsen, 16 kerktorens, 11 sportaccommodaties, 6 dorpshuizen/buurtcentra, 3 jeugdhonken, 3 woningen en een aantal overige gebouwen

431 km te beheren riolering, 1.750 pompunits, 39 km persleidingen, 81 hoofdgemalen, 16 bergbezinkvoorzieningen en ruim 14.000 kolken

Van Kadernota naar Begroting

Na vaststelling van de Kadernota 2026 waren interne en externe ontwikkelingen van invloed op de uitkomst van de begroting. In de volgende tabel maken we het verschil zichtbaar:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	Toelichting
Stand Kadernota	4	485	-687	-549	
Mutaties na de kadernota					
Septemercirculaire	633	478	389	183	De septembercirculaire pakt voor ons gunstig uit. Dit komt onder andere doordat er landelijk minder gedeclareerd wordt uit het BTW Compensatiefonds. Wat in dit fonds overblijft gaat naar de algemene uitkering. Enkele maatstaven ontwikkelen zich dusdanig dat ons deel in het gemeentefonds stijgt, bijvoorbeeld het aantal 75-plussers. Procentueel is de mutatie gering ten opzichte van de totale inkomst van bijna 90 miljoen euro.
Opbrengst OZB	0	0	0	169	De inflatie van 2,2% per jaar was voor 2029 nog niet in de Kadernota verwerkt.
Dagbesteding ZIN	-117	-117	-117	-117	Door stijging van het aantal cliënten wordt het budget bijgeraamd. Deze stijging was bij de Kadernota nog niet bekend.
Leges omgevingsvergunningen	-528	-528	-528	-528	De raming van de inkomsten moesten we naar beneden bijstellen op basis van de ervaringscijfers over 2024 die in het eerste jaar van de Omgevingswet veel lager zijn uitgevallen en omdat we geen informatie hebben over het 4 ^e kwartaal van dit jaar waarin traditioneel de meeste aanvragen plaatsvinden. We zien dit jaar overigens wel weer een herstel en de aantallen weer toenemen.
Personeelskosten	712	723	723	723	De personeelskosten stijgen met ruim € 600k, voornamelijk door CAO-ontwikkelingen. Een deel daarvan kunnen we doorberekenen, bijvoorbeeld aan de deelnemende gemeenten van de Regio Deal. In de Kadernota hadden we een stelpost voor loonkostenstijging van ruim € 1 miljoen opgenomen. Deze stelpost valt vrij, waardoor er per saldo een voordeel ontstaat.
Regio Deal	-90	-90	-90	-90	De gemeente Molenlanden is penvoerder en regiokassier voor de Regio Deal. De personele inzet voor voorbereiding, administratie, toezicht (VAT kosten) worden daarom bij onze gemeente gemaakt. Deze kosten worden gedeeltelijk gedekt door Rijksgelden. Het restant wordt verdeeld over de deelnemende gemeenten. Na deze verrekeningen resteert naar verwachting € 90K voor onze gemeente.

Sportsubsidies	-118	-118	-118	-118	Het budget voor sportsubsidies was structureel te laag opgenomen in de begroting. O.b.v. historische uitgaven maar ook toename van het aantal aanvragen door de sportverenigingen wordt er bijgeraamd.
Kinderdijk	-92	-79	-146	-128	Op basis van de huidige afspraken met de stakeholders en het aantal te verwachte bezoekers is berekend dat dit het netto (nadelige) effect is voor onze meerjarenbegroting. <i>(Het betreffen hier alleen exploitatiekosten en geen investeringskosten)</i>
Afschrijvingskosten	121	-10	-223	-227	De afschrijvingskosten zijn gemuteerd op basis van de investeringsplannen. De activastaat is doorgerekend. Ten opzichte van vorig jaar zien we dat geplande investeringen iets later worden uitgegeven. Voor volgend jaar is dit een voordeel.
Rente	282	-133	-129	-94	Op basis van onze liquiditeitsplanning is bekeken wanneer we geldleningen moeten aantrekken. We verwachten volgend jaar pas later in het jaar een tekort te hebben. Hierdoor hoeven we niet over het hele jaar de rentelasten te betalen van een nieuwe geldlening, dit zorgt voor 2026 voor een voordeel. Het opschuiven wordt vooral veroorzaakt door de vertragingen van de investeringen.
Begraafrechten	-78	-107	-118	-130	We streven naar een kostendekkendheid van de begraafrechten van 80%. Vorig jaar is het tarief extra verhoogd met 7,5% bovenop de inflatie. Het doel was om in 2027 dit percentage te behalen. We zien echter een trend dat minder vaak voor begraven wordt gekozen. Hierdoor is het nodig de opbrengst te verlagen. De tarieven stijgen in 2026 met 3% bovenop de inflatie. Op basis van deze cijfers halen we een kostendekking van 80% in 2031.
Rioolrecht	715	559	-267	-492	De Rioolrechten zijn kostendekkend in de begroting opgenomen. In het Gemeentelijk Rioleringsplan is aangegeven dat de rioolheffing jaarlijks naast inflatie met 3% stijgt. Door een egalisatie van de meerkosten met de voorziening realiseren we een 100% kostendekking. De verrekening met de voorziening wordt vooral beïnvloed door de BTW-aspecten in relatie tot de geplande rioolinvesteringen.
Stelpost prijsstijgingen	840	840	840	840	In de meerjarenbegroting was rekening gehouden met prijsstijgingen ten opzichte van 2025. Hiervoor was een stelpost opgenomen. Nu de ramingen opgenomen zijn met prijspeil 2026 valt deze stelpost vrij. Dit compenseert de vele prijsstijgingen in de begroting 2026.

Handhavingsscasus	-340	0	0	0	Voor een ingewikkelde handhavingsscasus is het nodig om een onderzoek te laten doen, personeel in te huren en juridische kosten te maken.
Eigen bijdrage jeugd	0	0	477	491	Er is een aantal aanvullende maatregelen gepresenteerd in de Voorjaarsnota 2025 m.b.t. jeugdzorg. Als reactie hierop heeft VNG een begrotingsadvies gegeven voor de meerjarenbegroting 2026-2029. De toezichthouder heeft aangegeven dat het toegestaan is om bepaalde maatregelen budgetneutraal te maken, dit betreft de maatregel 'eigen bijdrage'. Het rijk is namelijk verantwoordelijk voor tijdige invoering van wet- en regelgeving. Bij uitstel of afstel van deze wet- en regelgeving geldt dat dit voor rekening en risico van het rijk is en niet voor ons als gemeente.
Saldo van kleinere mutaties	-473	-231	165	138	
Stand begroting	1.471	1.671	172	72	

Leeswijzer

In deze leeswijzer geven we een korte toelichting op de samenstelling van de programmabegroting.

De begroting is opgebouwd uit programma's en paragrafen

De programma's geven informatie per 'beleidsveld'. De paragrafen geven informatie over de gemeente in zijn geheel en geven dwarsdoorsneden door de programma's heen. Nieuw dit jaar is een paragraaf over de Regio Deal.

De programma's zijn:

1. Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid;
2. Economie, Energie en Buiten;
3. Welzijn, Sociaal en Cultuur;
4. Bestuur en Veiligheid.

Per programma is dezelfde opbouw gekozen

De programma's zijn uitgewerkt aan de hand van de drie 'w-vragen': wat willen we bereiken?, wat gaan we ervoor doen? en wat mag het kosten?:

• *Wat willen we bereiken?*

We geven aan welk maatschappelijk effect (of algemene beleidsdoelstelling) wij met het programma willen bereiken. Ten opzichte van de vorige begroting is een belangrijke kwaliteitsverbetering doorgevoerd in afstemming met de auditcommissie.

• *Wat gaan we ervoor doen?*

We benoemen de specifieke inspanningen die we in het begrotingsjaar gaan leveren, die bijdragen aan de doelstellingen. Deze hebben we zo geformuleerd dat de raad kan controleren, tussentijds of via het jaarverslag, of het college de afgesproken prestaties realiseert.

• *Wat mag het kosten?*

We geven aan wat het benodigde budget is met de belangrijkste mutaties ten opzichte van de vorige begroting zoals de effecten van gewijzigd of nieuw beleid.

We leiden ons succes af van indicatoren

Dit doen we aan de hand van landelijke, verplichte BBV indicatoren. Deze zijn meestal afkomstig uit landelijke databases bijvoorbeeld CBS, waarstaatjegemeente.nl.

Daarnaast zijn specifieke 'Molenlandse' indicatoren vermeld. Deze geven, net als de landelijke indicatoren, een beeld van de gerealiseerde en beoogde prestaties en effecten. Niet alle indicatoren worden jaarlijks gemeten en/of zijn deze nog in ontwikkeling waardoor niet alle actuele informatie beschikbaar is. We blijven werken aan de meetbaarheid van de impact die we in de samenleving willen bereiken, zodat we beter kunnen bepalen of ons beleid het gewenste effect heeft.

Naast de programma's in het programmaplan worden de berekening van de overhead en de algemene dekkingsmiddelen aangegeven. Algemene dekkingsmiddelen zijn de financiële middelen die niet specifiek aan een bepaald programma kunnen worden toegewezen.

Er is ook een financieel deel van de begroting

In het financieel deel van de begroting zijn vooral de verplichte financiële overzichten opgenomen, zoals het overzicht van baten en lasten, de geprognostiseerde balans en een overzicht van de reserves en voorzieningen.

U vindt apart de taakveldenraming

De taakvelden zijn de vertaling van de bestuurlijke doelen naar de ambtelijke uitvoering en behoren tot het domein van het college. Daarom worden deze in de programmabegroting niet uitgewerkt, maar alleen genoemd om het verband tussen programma's en taakvelden zichtbaar te maken.

1. Programma's

1.1 Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid

Missie

We zetten in op een optimale leefomgeving waar mensen graag (willen) wonen, verblijven en samenleven. We houden Molenlanden via wegen, water en spoor goed bereikbaar. Ook waarborgen we de verkeersveiligheid binnen en buiten de kernen.

Wonen

Wat willen we bereiken?

Voorzien in de actuele (lokale) woonbehoefte. (A.1)

Toelichting: Om aan te sluiten bij de vraag houden we rekening met het in 2024 uitgevoerde Woningbehoefteonderzoek Molenlanden. Het accent voor de langere termijn ligt op het toevoegen van levensloopbestendige woningen. Voor de kortere termijn kijken we ook naar betaalbare woningen voor starters en jonge doorstromers. Daarbij houden we rekening met de kwaliteiten van ons gebied.

Wat gaan we ervoor doen?

- Versnellen van de woningbouw door: (A.1)
 - o Invulling te geven aan de Regionale realisatieagenda (RRA), ook bekend als de Woondeal. Daarin staan afspraken tussen Rijk, regio en gemeenten over het aantal te bouwen woningen en het type woningen;
 - o Uitvoeren van het programma Versnelling Woningbouw, zoals onder andere het versnellen van vergunningprocedures.

Toelichting: We bouwen in de periode tot 2030 1.460 woningen om de woningvoorraad op peil te brengen. We streven naar 200 nieuwe woningen per jaar. We zetten vooral in op wenselijke en haalbare plannen binnen het programma Versnelling Woningbouw.

- Opstellen volkshuisvestingsprogramma dat in plaats komt van de woonvisie. (A.1)

Toelichting: Het volkshuisvestingsprogramma moeten gemeenten op basis van de Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrvh) opstellen. Het is een verplicht programma onder de Omgevingswet dat breder is dan alleen een woonvisie en meer op de uitvoering gericht. De Woonvisie Molenlanden liep tot en met 2024. Om aan te sluiten op de actuele woonbehoefte is in 2024 een Woningbehoefteonderzoek Molenlanden uitgevoerd. We actualiseren in 2025 de Woonvisie tot een Volkshuisvestingsprogramma Molenlanden waarbij het woningbehoefteonderzoek de basis vormt. Daarnaast bevat het volkshuisvestingsprogramma het uitvoeringsprogramma van de Woonzorgvisie. De planning is om het volkshuisvestingsprogramma in het eerste half jaar van 2026 vast te stellen.

- Huisvestingsverordening opstellen. (A.1)

Toelichting: De Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrvh) verplicht gemeenten tot het opstellen van een huisvestingsverordening. We bereiden de verordening voor in regionaal verband. Dit is vooral van belang voor de urgentieregeling (voorrangsregeling). Urgentie is een verplicht onderdeel van de verordening. In 2026 leggen we de nieuwe verordening ter vaststelling aan de gemeenteraad voor. We onderzoeken ook inzet van andere mogelijkheden van de Huisvestingwet. Daarbij houden we rekening met de motie Koopwoningen voor Molenlandse starters. We gebruiken het Volkshuisvestingsprogramma als basis voor onze keuzes.
- Asielzoekers opvangen. (A.1)

Toelichting: De Spreidingswet is formeel nog steeds van kracht. Gezien de koers van het nieuwe kabinet is het raadzaam op dit moment alert te zijn en in te spelen op actuele ontwikkelingen. We werken vanuit de vastgestelde kaders vanuit de gemeenteraad.
- Uitvoeringsprogramma's opstellen met de netwerkpartners om de Woonzorgvisie uit te voeren. (A.1)

Toelichting: We stellen een Programma Wonen met aandacht op. De uitvoeringsprogramma's van de Woonzorgvisie zijn hier een onderdeel van. Dit is een co-creatie van het ruimtelijke en sociale domein.

- Uitvoering geven aan het Woonwagenebeleid 2025
Toelichting: In 2026 willen we zorgen de plaatsing van de laatste nieuwe woonwagens mogelijk maken. Dat hebben we in het Woonwagenebeleid van september 2024 met de gemeenteraad afgesproken. We zijn bezig met het voorbereiden van een vierde standplaats op de locatie in Arkel, zodat het te verdelen perceel een slimmere indeling kan krijgen. Hiervoor starten we een ruimtelijke procedure om de uitbreiding van het aantal standplaatsen van drie naar vier mogelijk te maken.

Netwerk

Inwoners, ontwikkelaars/bouwers, woningcorporaties, huurdersverenigingen, (regio)gemeenten, zorgaanbieders, provincie Zuid-Holland, het Rijk, VNG, Waterschap Rivierenland.

Leefomgeving & Ruimtelijke ordening

Leefomgeving

Wat willen we bereiken?

- Verder werken aan de inrichting en organisatie van werken onder de Omgevingswet. Met oog voor aanpak, werkwijze, proces en procedure en het begeleiden van inwoners bij aanvragen. Hierbij streven we naar snellere en logischere afhandeling van initiatieven. (B.1)
- Tijdig en goed inspelen op trends, opgaven en ontwikkelingen in de leefomgeving. (B.2)
- Behouden en doorontwikkelen van levendige kernen, linten, bedrijvigheid en een vitaal buitengebied. We wegen de belangen zorgvuldig af die daar een rol bij spelen. (B.3)
- Het thema "water" verder vormgeven als belangrijk beleidsterrein zodat we huidige en toekomstige ruimtelijke opgaven en -ontwikkelingen goed kunnen uitvoeren (B.4).

Wat gaan we ervoor doen?

- Het werken met de Omgevingswet in de organisatie beter in te passen. Dit doen we door verder te werken aan de Omgevingsvisie, het verder inrichten van de beleidscyclus, het opstellen van het omgevingsplan (door gebieds- en themagerichte uitwerkingen) en het opstellen van omgevingsprogramma's (B.1)

- De Omgevingsvisie, een van onze belangrijkste pijlers van beleid, verder verrijken met bestaande beleidsvisies. Daarna vertalen we dit in omgevingsprogramma's. (B.1, B.3)

Toelichting:

We richten ons op het komen tot gebieds- en themagerichte uitwerking en verrijking van de Omgevingsvisie. Dit is een apart traject naast het werken met de omgevingsvisie (en andere visiestukken). We werken dit uit in het beleidshuis/cyclus van de gemeente. Deze manier van werken is integraal, waarbij we toetsen aan onze visies. We maken het beleidshuis eenvoudiger. Om goed uit de voeten te kunnen met de Omgevingsvisie hebben we een duidelijke structuur nodig van visies en uitvoeringsprogramma's die passen bij de Molenlandse manier van werken. Het doel is om de inwoner beter van dienst te zijn en regelgeving begrijpelijk te houden. Daarvoor passen we ook ons proces voor de behandeling van initiatieven aan om het slimmer en toegankelijker te maken.

- Verder bouwen aan de (juridische-)structuur van het omgevingsplan dat integraal en gebiedsdekkend is. Dit omgevingsplan moet uiterlijk op 1 januari 2032 klaar zijn. (B.1, B.3)

Toelichting:

Het Omgevingsplan brengt de landelijke, regionale en gemeentelijke regels samen. Zo kunnen we de ambities uit de Omgevingsvisie uitvoeren. De komende jaren maken we van het tijdelijke plan een plan dat geldt voor alle gebieden. Deze periode noemen we de transitiefase. We zetten het tijdelijke omgevingsplan om in een gebiedsdekkend omgevingsplan. Alle

huidige bestemmingsplannen, regels uit de bruidsschat en verordeningen maken deel uit van het omgevingsplan. Dit proces begint met een basisset van regels (de basisregelset). In de komende jaren werken we dit verder uit met thema's zoals duurzaamheid, wonen en natuur.

- De in 2025 vastgestelde Nota grondbeleid 2025-2030 uitvoeren. (B.2)

Toelichting:

Grondbeleid is steeds belangrijker om onze doelen voor wonen en werken te kunnen halen. We voeren het nieuwe grondbeleid uit met het afwegingskader uit de Nota grondbeleid 2025. Waar nodig passen we actief grondbeleid toe.

- Het wettelijk verplichte kostenverhaal voor bouwplannen die in strijd zijn met het omgevingsplan heeft mede op grond van de Nota kostenverhaal 2025 in 2025 meer aandacht gekregen. In 2026 geven we een vervolg aan het kostenverhaal. Concreet betekent dit dat we kostenverhaal meer gaan toepassen zodat de werkzaamheden die de organisatie voor de behandeling van initiatieven verricht waar mogelijk worden doorbelast naar initiatienemers (B.2, B.3).
- Voor het stimuleren van de bouw van meer sociale woningbouw zetten we een vereveningsfonds in (B.2, B.3).
- Water speelt een belangrijke rol in onze leefomgeving. Daarom schrijven we in 2025 onze huidige uitgangspunten op in een position paper Water. Hiermee zorgen we voor inzicht en overzicht in de positie van de gemeente Molenlanden in vraagstukken waarin water centraal staat. Op basis daarvan blijven we meewerken aan een robuust watersysteem. (B.4)
Toelichting:
Water is een actueel, urgent, divers en structureel thema voor onze opgaven. Bij bijna alle ruimtelijke ontwikkelingen spelen water en bodem een grote rol. Daarom is het belangrijk dat Molenlanden goed kiest hoe we hiermee omgaan, ook met

aandacht voor landbouw en boeren. Zo kunnen we werken aan een goed watersysteem.

- We haken aan bij en adviseren over landelijke en regionale opgaven (B-4). Denk hierbij aan de energietransitie, de provinciale ruimtelijke puzzel, het provinciale omgevings- en natuurbeleid, het regionale waterbeheerbeleid (B.4).

Toelichting:

Nieuwe vraagstukken en opgaven vragen vaak om expertise op het gebied van ruimtelijke ordening en de impact op de fysieke leefomgeving. We vinden het belangrijk om als gemeente al in het begin mee te denken en te adviseren.

Ruimtelijke Ordening

Wat willen we bereiken?

- Behouden en waar mogelijk verbeteren van het karakteristieke landschap en de kwaliteit van de (lint)bebouwing van onze gemeente, met ruimte voor nieuwe initiatieven die passend zijn in het gebied. (B.4)
- Met inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden zorgen voor een goede ruimtelijke inrichting van ons gebied. (B.5)

Wat gaan we ervoor doen?

- We richten ons op de ruimtelijke kwaliteiten van de kernen, linten en het buitengebied. We denken mee met de plannen van (externe en interne) initiatiefnemers. Daarbij zetten we de instrumenten vanuit de Omgevingswet, de intaketafel en de omgevingstafel in.
- We ontwikkelen en houden het ruimtelijk beleid actueel. (B.4 - B5.)

Netwerk

- Inwoners, professionele partijen, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, GGD, Veiligheidsregio, Provincie, Waterschap, omliggende gemeenten, VNG.

Buitenruimte

Wat willen we bereiken?

Een buitenruimte waarin onze inwoners en bezoekers zich comfortabel en veilig voelen. (C.1). Dit vertaalt zich in:

- Een juiste balans in ruimtegebruik (wegen, parkeren, groen, water, riolering en ondergrondse infra, speelvoorzieningen, enz.);
- acceptabel bereik per openbaar vervoer, fiets en auto;
- een aantrekkelijke, toegankelijke en veilige leefomgeving;
- een klimaatbestendige- en duurzame leefomgeving.

Wat gaan we ervoor doen?

- Beheren en herinrichten van onze buitenruimte op basis van het vastgestelde integraal beheerplan Buitenruimte, waaronder:
 - Het op orde brengen en houden van het basisbeheer;
 - Het realiseren van een toegankelijke buitenruimte (VN-verdrag);
 - Het omvormen van trapveldjes naar beweegparken (Sportakkoord);
 - Het uitbreiden van de omvang van het aantal bomen en groen, zoals invulling van de motie: 'Meer groen in dichter bebouwde straten en wijken' ;
 - Het aanleggen van natuurontwikkelingsgebieden. (C.1.)
- Beheren en renoveren van de buitensportaccommodaties. In 2026 pakken we natuurgrasvelden bij ASV Arkel, SteDoCo en vv Streefkerk aan..
- Beheren en toekomstbestendig inrichten van onze begraafplaatsen. In 2026 breiden we de begraafplaats in Giessenburg uit. Op diverse begraafplaatsen voeren we (vervolg)onderzoeken uit om de (grond)waterproblematiek op te lossen. (C.1.)

Netwerk

Inwoners, dorpsberaden/klankbordgroepen, kerken, woningbouwcoöperaties, politie, brandweer, provincie, Waterschap Rivierenland, omgevingsdienst, marktpartijen (advies- en ingenieursbureaus, aannemers en dergelijke).

Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?

- Een goed bereikbare gemeente, veiligheid en leefbaarheid in onze kernen en op de wegen en duurzame mobiliteit. (D.1)
- Ketenmobiliteit die zich aanpast aan maatschappelijke ontwikkelingen. (D.2)

Wat gaan we ervoor doen?

- Actief sturen op het beperken van de overlast bij reizigers, waarbij voorkomen van sluipverkeer prioriteit heeft. (D.1)
- Voor de Voorstraat/Sluis in Groot-Ammers onderzoeken we de mogelijkheden om de leefbaarheid te verbeteren en de verkeersveiligheid te bevorderen. (D.1)
- Werken aan de herinrichting van de Molenstraat en Entreezone in Kinderdijk. (D.1)
- Verbeteren van de bereikbaarheid van het openbaar vervoer met bijvoorbeeld de inzet van deelfietsen bij ov-haltes en knooppunten. (D.2)

Netwerk

Inwoners, (regio)gemeenten, waterschap, provincie, Rijkswaterstaat, het Rijk, Politie, Qbuzz, MerwedeLingelijn, Waterbus, veerexploitant(en), verkeersveiligheidspartners (onder meer VVN, fietsersbond), Nationale Agenda Laadinfrastructuur.

Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Goede en passende onderwijshuisvesting voor het basisonderwijs, waarin het fijn is om te leren en te werken. (E.1)

Wat gaan we ervoor doen?

- We voeren het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs (IHP) 2024 uit. Jaarlijks starten we een haalbaarheidsonderzoek, volgens planning van de uitvoering van het IHP. In 2026 starten we met het haalbaarheidsonderzoek van OBS De Boomgaard in Streefkerk. (E.1)

- We geven uitvoering aan de investeringen onderwijshuisvesting op basis van de door de raad goedgekeurde voorstellen (E.1)
- De raad maakt een keuze in de verhouding tussen duurzaamheid en kwaliteit. Op basis daarvan voeren we de plannen uit van het IHP. (E.1)
- Er zijn twee aanvragen ingediend voor capaciteitsuitbreiding van onderwijshuisvesting (CBS De Bron en OBS De Tuimelaar). Conform de verordening moet de gemeente Molenlanden uiterlijk 31 december 2025 een besluit over deze aanvragen nemen. Omdat de inhoudelijke uitwerking nog loopt, is dit nog niet in de begroting opgenomen. De voorstellen zullen daarom afzonderlijk aan de raad worden voorgelegd ter besluitvorming.

Netwerk

Inwoners, schoolbesturen, scholen, leerlingen.

Opvang Vluchtelingen

Wat willen we bereiken?

- Opvang van 400 ontheemden uit Oekraïne. (F.1.)
- Opvang asielzoekers conform de opgave in de Spreidingswet. (F.2.)

Wat gaan we ervoor doen?

- Beheer en exploitatie van de locaties in Groot-Ammers (inclusief dependance), Waal (inclusief dependance) en Giessenburg voor de huisvesting van ontheemden uit Oekraïne. (F.1.)
- Ondersteunen van ontheemden uit Oekraïne in de particuliere opvang (F.1)
- Huisvesten van in totaal 251 asielzoekers, waarvan 37 alleenstaande minderjarige asielzoekers door de exploitatie van de TGO in Bleskensgraaf en de opening van meerdere opvanglocaties. (F.2.)
- Dialoog aangaan met de samenleving om tot de beste duurzame locaties te komen. Zodat we aanvullende locaties voor de opvang van asielzoekers kunnen openen (F.2.)

Netwerk

COA, NOO, Veiligheidsregio.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- Omgevingsvisie Molenlanden 2040 (2024)
- Woonvisie Molenlanden 2020 - 2024 (oktober 2020)
- Woonzorgvisie Molenlanden 2024-2028 (2023)
- Nota Grondbeleid (2025)
- Verordening Starterslening 2024
- Beleidskader hobbymatig gebruik van gronden (2025)
- Beleidsregel BOPA light - kleine buitenplanse afwijking (2025)
- Vastgoed en Accommodatiebeleid (2021)
- Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs (2024)
- Beleidsnotitie Arbeidsmigranten/Tijdelijke Medewerkers (2019)
- Beleidsdocument begraafplaatsen (2020)
- Beleidsdocument Gladheidsbestrijding

Beheerplannen:

- Integraal beheerplan Molenlanden 2022-2026
- Gemeentelijk Rioleringsplan Molenlanden 2020-2024
- Baggerplan 2022-2033
- Beheersverordening begraafplaatsen 2022-2026
- Uitvoeringsplan begraafplaatsen (2022)
- Uitvoeringsplan Gladheidsbestrijding
- MeerJaren OnderhoudsPlan wegen-riolering (MJOP)
- MeerJarenPlan renovatie voetbalvelden
- Mobiliteitsvisie Molenlanden 2040 (2024)
- Woonwag- en standplaatsenbeleid 2025
- Uitvoeringsprogramma Mobiliteit Molenlanden 2024-2028

Effect/resultaatindicatoren

Begroting 2026 - 15

Indicator	Realisatie	Streef- waarde 2024	Bron
Aantal nieuwe woningen	173 (2023) 86 (2024)		CBS Statline, voorraad woningen
Tevredenheid inwoners over de openbare ruimte	Ruim voldoende (2022)	Goed	'Leefbaarometer' Min. BZK, 2022

Indicator	Berekend	MLL	NL
Nieuwe woningen	per 1000 woningen 2024	5,3	8,75
Demografische druk	Perc 0-20 jr en 65+ t.o.v. 20-65 jr 2024	80,3	70,4
Gemiddelde WOZ-waarde (x € 1000)	Woningen 2025	427	398
Gemeentelijke Woonlasten eenpersoonshuishouden	€ (2024)	901	911
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ (2024)	1.078	994

Indicator	Uitkomst 2021		Uitkomst 20202		Uitkomst 2023	
Verkeersongevallen	Alle wegen	Gemeen- telijke wegen	Alle wegen	Gemeen- telijke wegen	Alle wegen	Gemeen- telijke wegen
Ongevallen	175	51	185	46	176	51
Gewonden	45	8	38	12	50	17
Doden	2	0	8	1	1	0

	(gem. rapportcijfer)
Tevredenheid over woningaanbod (woningzoekers)	4,1
Tevredenheid over woningaanbod (algemeen)	4,7
Tevredenheid over bereikbaarheid	6,2
Tevredenheid over kwaliteit netwerk	6,4
Tevredenheid over verkeersveiligheid	6,0
Tevredenheid over het openbaar vervoer	4,2

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
A. Lasten	20,9	29,6	28,1	26,2	29,7	30,8
B. Baten	4,1	9,5	8,7	6,3	9,4	9,4
C. Mutaties reserves	-0,1	1,2	1,4	2,0	2,3	2,6
Totaal Programma 1	16,9	18,9	18,0	17,9	18,1	18,7

Toelichting: In deze tabel zijn naast de bestaande budgetten ook de beleidsintensiveringen/-mutaties opgenomen waarvoor in de kadernota en/of in de begroting extra of minder middelen zijn opgenomen. Het betreft de kapitaallasten Integraal Huisvesting Programma Onderwijs voor drie scholen (Oud-Alblas, Bleskensgraaf en Groot-Amers; € 702.000 vanaf 2029).

Indicator	2024
-----------	------

1.2 Economie, Energie en Buiten

Missie

We willen een gemeente zijn waarin volop ruimte is voor innovatie en ondernemen. We werken aan een toekomstbestendige landbouw in een toekomstbestendig landschap. En bieden het (agrarische) bedrijfsleven en de recreatieve sector de ruimte om zich op een passende manier te ontwikkelen. We willen bijdragen aan:

- De ontwikkeling naar een energieneutraal, circulair en klimaatbestendig Molenlanden;
- Het behoud (en de verrijking) van ons landschap;
- Een gezonde bodem als basis voor een eerlijke voedselketen.

Economie

Wat willen we bereiken?

- We willen zorgdragen voor een prettig ondernemersklimaat met voldoende, toekomstbestendige en kwalitatief goede ruimte voor bedrijvigheid en werkgelegenheid zoals beschreven in het vastgestelde beleidskader bedrijvigheid (januari 2024) (A.1)
- We willen een goede aansluiting van onderwijs op behoefte van ondernemers aan (lokale) arbeidskrachten. (A.2)

Wat gaan we ervoor doen?

- We gaan starten met een pilot om een ondernemersfonds te realiseren. We nemen hier een faciliterende rol in aan, waarbij het initiatief vanuit de ondernemers komt.
- Waar mogelijk stimuleren we multidisciplinair om de bestaande ruimte optimaal te benutten.
- We verkennen de mogelijkheden voor circulariteit en verduurzaming van bestaande en eventuele nieuwe bedrijven(terreinen).
- We denken mee met ondernemers die kampen met problemen zoals bijvoorbeeld een ruimtetekort. We gaan creatief om met de schaarse ruimte.
- Samen met een aantal gemeenten uit de regio Midden- en Noord lobbyen we richting de provincie voor meer ruimte voor bedrijventerreinen.

- We zetten in op een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en ondersteunen initiatieven die hieraan bijdragen. (A.2.) Het gaat hierbij om ondersteuning van i_lab, organisatie van techniekroutes en activiteiten op het gebied van loopbaanoriëntatie en begeleiding. (A.2.)
- We vervolgen de stimulering van Koop Lokaal (A.1.)

Netwerk

Ondernemers, collectieven van ondernemers, overheden, onderwijsinstellingen, omgevingsdienst Zuid Holland Zuid, maatschappelijk betrokken partijen, zowel binnen als buiten de gemeente.

Agrarische economie

Wat willen we bereiken?

Een toekomstbestendige, duurzame, agrarische sector die zich verder kan ontwikkelen naar een duurzamere landbouw, met nieuwe verdienmodellen waarbij verbreding en diversifiëring van de bedrijfsvoering mogelijk is. (B.1)

Wat gaan we ervoor doen?

- We geven uitvoering aan het Vergunningenloket voor agrarische ondernemers. Veel boeren hebben geen beeld bij hun vergunde situatie. Vanuit het vergunningenloket brengen we dit voor de boeren in beeld.
- We werken op het niveau van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden aan een collectieve aanpak stikstof en vergunningen.
- In maart 2025 is vanuit de Alblasserwaard een gebiedsagenda aangeboden aan de provincie Zuid-Holland. De gebiedsagenda is vervolgens uitgewerkt naar een gebiedsplan 1.0. In 2026 willen we uitvoering geven aan het gebiedsplan Alblasserwaard.
- We participeren ambtelijk en bestuurlijk in het traject van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied). We zetten het voorzitterschap van de Regiegroep ZH-PLG / UPLG Alblasserwaard-Vijfheerenlanden voort. (B.1)
- We ondersteunen de ontwikkeling van een agri- en food-campus onder de voorwaarde dat dit een innovatiehub wordt,

waarin overheid, onderwijs, ondernemers samenwerken aan toekomstbestendige veenweiden.

- Met de gelden vanuit de provincie Utrecht en Zuid-Holland kunnen we de pilot drukdrainage verlengen. In 2026 geven we hier uitvoering aan.
- In 2026 geven we uitwerking aan het geactualiseerde beleid vrijkomende agrarische bebouwing 2.0.
- We voeren het penvoerderschap voor LEADER -Alblasserwaard uit.
- We zijn onderdeel van de Regiodeal 'de fundamentele waarden van het Groene Hart' en vervullen hiervoor de rol van penvoerder. We zetten we in op de realisatie van projecten in het programma van de Regiodeal.

Netwerk

Agrarische ondernemers, collectieven van (agrarische) ondernemers, overheden, onderwijsinstellingen, Veenweide Innovatie Centrum (VIC), Rabobank, Regiegroep Veenweidestrategie, maatschappelijk betrokken partijen, zowel binnen als buiten de gemeente.

Vrijtijdseconomie

Wat willen we bereiken?

- Toerisme is in balans: Toerisme & Recreatie zorgen niet voor overlast (bij inwoners of het landschap), maar dragen bij aan maatschappelijke doelen, zoals duurzaamheid, leefbaarheid, mobiliteit, bewegen en gezondheid, educatie en opleidingen. (C.1)
- Toeristen komen specifiek voor het 'verhaal van Molenlanden'. Dit doen we door de beleving van landschap, kernen en iconen te vergroten. (C.2)
- Door gebiedsmarketing en promotie staat Molenlanden 'op de kaart'. (C.3)
- Het recreatieve routenetwerk (fietsen, wandelen en varen) stimuleert inwoners en bezoekers om de Alblasserwaard op de fiets, te voet of over water te bezoeken. (C.4)
- Het toeristisch profiel van Molenlanden wordt versterkt door inzet van regeneratief toerisme inclusief Agrotourisme. (C.5)
- De toeristisch-recreatieve sector heeft baat bij de aantrekkingskracht van Werelderfgoed Kinderdijk. (C.6)

Wat gaan we ervoor doen?

- We geven uitvoering aan de geactualiseerde versie van de Toeristische Agenda Molenlanden (C.1, C.2, C.5, C.6).
- We brengen ons kennisfundament op orde door dataonderzoek. We verzamelen, analyseren en interpreteren gegevens over de omvang en spreiding van toeristisch bezoek. Samen met de trends en ontwikkelingen in de vrijetijdsector gebruiken we deze inzichten om het toeristisch profiel te versterken en gericht te sturen op druk en draagkracht. (C.1)
- Verbeteren recreatieve routenetwerk. We zorgen ervoor dat de basis van het fiets-, wandel- en vaarrouthenetwerk (beheer en onderhoud) op orde is en aansluit op de wensen van gebruikers. (C.4)
- Samen met stakeholders werken we verder aan het opzetten van een Destinatie Marketing Organisatie (DMO). Het platform 'Ontdek de Alblasserwaard' vormt hiervoor de basis. Daarnaast werken we samen met de overige lokale en regionale marketingpartners. (C.2, C.3)

Netwerk

Recreatieve ondernemers en organisaties, gemeenten, provincie en maatschappelijk betrokken partijen, zowel binnen de gemeente als in de regio. En ook: het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC), Den Hâneker, Groene Hart Programma Recreatie, Toerisme en Groen, erfgoedtafels, Stichting Vestingstad Nieuwpoort, Stichting Stadsboerderij Vredebest en Stichting Oude Hollandse Waterlinie.

Werelderfgoed Kinderdijk

Wat willen we bereiken?

- Realisatie van de deelprojecten zoals verwoord in het vastgestelde bestemmingsplan Entreezone (D1)
- Samenwerken met het dorp Kinderdijk en haar inwoners bij de uitvoering van de deelprojecten. (D2)
- De verkeersveiligheid en leefbaarheid vergroten we door een optimale grip op alle bezoekersstromen naar het Werelderfgoed over weg en bij voorkeur over water. (D3)

- De bestuursstructuur is slagvaardig en flexibel, op alle niveaus voelen belanghebbenden (dus ook inwoners en molenbewoners) zich vertegenwoordigd bij de doorontwikkeling van Kinderdijk. (D4)
- Samenhang en borging van de onderlinge afhankelijkheden tussen de projecten uit het Entreegebied en de overige projecten uit de Uitvoeringsagenda. (D5)

Wat gaan we ervoor doen?

- In 2026 gaan we de deelprojecten uit het vastgestelde bestemmingsplan verder uitwerken en uitvoeren. Er wordt hiervoor een passend investeringsvoorstel opgesteld. Daarnaast vindt onderzoek plaats naar de gemeentelijke panden aan de Molenstraat, zodat we een afweging kunnen maken over het eigendom en de toekomst van deze panden. (D1, D2, D3, D5)
- In 2026 werken we aan een herziening van het gebieds perspectief. Het huidige perspectief is sterk gefocust op het beter managen van de bezoekersstromen en het tegengaan van overlast. We gaan op zoek naar een nieuw perspectief dat houvast biedt voor het maken van (ruimtelijke) keuzes en naar een duidelijkere symbiose van het Werelderfgoed met haar omgeving. (D1, D2, D3, D4, D5)
- Het bezoekersmanagement blijft ook in 2026 een project waar (begrotingstechnisch) aandacht voor nodig is. Alblasterdam, Molenlanden en SWEK dragen zorg voor een sluitende begroting van het bezoekersmanagement. Dit jaar voeren we een onderzoek uit naar Begeleidings- en parkeermanagement om de bezoekersstromen optimaal te kunnen begeleiden en het dorp Kinderdijk leefbaar te houden (D2 en D3)
- Voor de thema's in Kinderdijk zijn communicatie en participatie van doorslaggevend belang. Vanuit de projectopdrachten werken we met een afgestemde aanpak voor communicatie en participatie.
- Er wordt een communicatie en participatieaanpak opgesteld. (D4)

Netwerk

Recreatieve ondernemers en organisaties, Gemeenten, Provincie en maatschappelijk betrokken partijen, zowel binnen de gemeente als

in de regio. Stichting Wereld Erfgoed Kinderdijk, Provincie Zuid-Holland, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Waterschap Rivierenland (WSRL), Gemeente Alblasterdam, Dordrecht Marketing en Partners, Waterbus (Blue Amigo), Gemeente Krimpenerwaard, Den Hâneker Erfgoedtafels Waterdriehoek en Oude Hollandse Waterlinie, SIMAV, Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC).

Arbeidsmarkt

Wat willen we bereiken?

Aansluiting van vraag en aanbod van arbeidskrachten in de regio verbeteren, waarbij we optimaal gebruik maken van ieders mogelijkheden. (E.1)

Wat gaan we ervoor doen?

- Deelnemen aan de vanuit de landelijke overheid geïnitieerde hervorming van de arbeidsmarktregio Gorinchem waarbij onder andere een Regionaal Werkcentrum wordt gevormd. Hierin worden de diensten gebundeld van het Leerwerkloket, het werkgeversservicepunt en het Regionaal Mobiliteitsteam AV werkt door. Doel is een optimale samenwerking te creëren tussen publiek en private partners om mensen te begeleiden naar passend werk of scholing. 2025 is daarbij een transitiejaar. (E.1)
- Continueren en herijken van de activiteiten op het gebied van Onderwijs. (E.1)
Toelichting: Per activiteit wordt bekeken of deze nog voldoet aan de huidige wensen en behoeften van de deelnemers (onderwijs en ondernemers).
- Deelnemen aan de arbeidsmarktregio en de activiteiten die daaronder vallen. (E.1)
- Versterken van bestaande initiatieven en structuren zoals de SitY academy en bijdragen aan nieuwe activiteiten zoals het begeleiden van asielzoekers en Oekraïense vluchtelingen naar werk. (E.1)

Netwerk

Individuele ondernemers, ondernemersverenigingen, onderwijsinstellingen, omliggende gemeentes, arbeidsmarktregio,

Avres, UWV, werkgeversservicepunt, leerwerkloket, RMT AV werkt door.

Energietransitie

Wat willen we bereiken?

- Een betaalbare en betrouwbare duurzame energievoorziening voor onze inwoners en bedrijven, waarbij we opwekken, opslaan en gebruik van energie zo dicht mogelijk bij elkaar organiseren, conform de klimaatdoelstellingen. (F.1)
- Een versnelling in de afname van energiegebruik. (F.2).

Toelichting: De klimaatdoelstellingen zijn:

In 2030, vergeleken met 2020, minimaal 20% energie besparen in Molenlanden. 35% van het totale energiegebruik komt in 2030 van hernieuwbare bronnen.

De gemeentelijke organisatie en vastgoed is in 2030 CO₂- en energieneutraal. In 2050 is de hele gemeente aardgasvrij en (nagenoeg) CO₂-neutraal.

Wat gaan we ervoor doen?

- Uitvoeren van projecten, acties en diensten die in het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2026 zijn opgenomen, op basis van de vastgestelde RES 1.0, de Transitievisie warmte en het 'beleidskader kleinschalige windturbines'. (F1 en F2)
- Toewerken naar een decentraal en daarmee ook toekomstbestendig, energiesysteem. Daarbij worden energie besparen, vraag en aanbod van duurzame elektriciteit, warmte en koude en opslag voortdurend op elkaar afgestemd en de samenhang tussen de verschillende onderdelen van de energievoorziening in kaart gebracht. (F1)
- Samenwerken aan de versterking van het energienetwerk om de toename van duurzame energiebronnen op te vangen. Met marktpartijen en de samenleving bekijken we waar een bijdrage geleverd kan worden om het lokale energienet nu of in de toekomst te ontlasten. Voorbeeld hiervan is het onderzoek naar de energiehub voor Schelluinen-West en de agrarische energiehubs. Daarnaast spannen we ons in met Tennet, Ste-

din en gemeente Gorinchem voor uitbreiding van station Arkel en verkennen we samen met Stedin locaties voor nieuwe middenstations in onze gemeente. (F1)

- Energietransitie koppelen aan ruimtelijk beleid en gebiedsontwikkelingen. We nemen (waar mogelijk) kaders en regels op in de omgevingsvisie en het omgevingsplan. (F1)
- Vaststellen van beleid voor lokaal eigendom en financiële participatie in grootschalige duurzame energieprojecten. (F.2)
- Faciliteren van lokale initiatieven van inwoners/partners, zonder daarbij de rol van de initiatiefnemer over te nemen. Het verwachte 'duurzaamheids- en CO₂-rendement en de mate van bereik onder inwoners' wegen we mee bij ons besluit over het faciliteren van een lokaal initiatief. (F.1)
- Monitoring en Evaluatie: De voortgang van de energietransitie wordt gemonitord via een jaarlijkse rapportage. Belangrijke indicatoren zijn CO₂-reductie, aantal duurzame woningen, en het aandeel hernieuwbare energie. Deze gegevens benutten we om het beleid bij te sturen en de effectiviteit van maatregelen te beoordelen.
- Verduurzamen van (bestaand) strategisch gemeentelijk maatschappelijk vastgoed. Nieuwe gebouwen worden ten minste energieneutraal en de inrichting voeren we uit met zo veel mogelijk circulaire materialen. Het strategisch gemeentelijk maatschappelijk vastgoed wordt volgens het Meerjaren Investerings Programma Duurzaamheid verduurzaamd. (F.3)

Netwerk

Provincie Zuid-Holland, adviesbureau Stimular, Groen Hart Duurzaamheid.

Afval en Circulariteit

Wat willen we bereiken?

- Aantal kilo's restafval per inwoner laten dalen van 133 kilo nu naar 30 kilo in 2030 (landelijk ijkpunt). (G.1)
- Maatregelen uitvoeren om afval te voorkomen en grondstoffen te besparen binnen gemeentelijke werkprocessen en afvalpreventie met bijbehorende communicatie richting interne organisatie en inwoners. (G.2)

Wat gaan we ervoor doen?

- We gaan het gemeentelijk beleid op circulaire economie verder ontwikkelen door middel van samenwerkingsverbanden Groene Hart Circulair en de krachtenbundeling op circulaire economie vanuit Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. (G.2)
- Waar mogelijk wordt direct uitvoering gegeven aan gemeentelijk beleid door middel van pilots. (G.2)
- Vakteams worden ondersteund in het aanpassen van hun werkprocessen voor een meer circulaire werkorganisatie. (G.2)
- Uitvoering van Strategienota 2021-2025 'Samen voor een afvalvrije en schone gemeente'. We verlengen dit beleid met een jaar om de niet uitgevoerde punten op te pakken en af te ronden (G.1)
- We gaan leringen trekken uit de evaluatie van Diftar in 2025 in samenhang met de ervaringen van andere Waardlanden gemeenten en voortborduren op gemeentelijke aanbevelingen (G.1)
- Optimalisatie na invoering Diftar uitvoeren in combinatie met de andere Waardlanden gemeenten. Denk hierbij aan rijroutes en werking milieustraten.
- Opstellen van nieuw grondstoffenbeleid aangezien de Strategienota 'Samen voor een afvalvrije en schone gemeente' in 2026 eindigt. Een opzet volgt vanuit de vier Waardlanden gemeenten. (G.2)
- Openbare prullenbakken op hotspots verbeteren door middel van aanpassing uitstraling prullenbakken. Dit doen we samen met milieucoaches van Waardlanden, klankbordgroepen in de gemeente, basisscholen en de verbinder van de desbetreffende kern. (G.2)
- In samenwerking met Waardlanden communicatiemiddelen inzetten om bewoners tijdig, correct en volledig te informeren over scheiden van afvalstromen en wat dit precies betekent met betrekking tot Diftar. (G.1)
- Faciliteren en uitrollen van initiatieven om afvalpreventie te realiseren. (G.2)
- Monitoring en evaluatie op werkprocessen die zijn uitgevoerd. En we onderzoeken of we op de goede weg zijn voor een circulaire economie (G2)

- Circulaire economie koppelen aan ruimtelijk beleid. We nemen (waar mogelijk) kaders en regels op in de omgevingsvisie en het omgevingsplan. (G2)

Netwerk

Omgevingsdienst Zuid Holland-Zuid (OZHZ), Platform Groene Hart Circulair (GHC), Waardlanden, Cirkelstad, onderwijsinstellingen, (lokale) ondernemers en Provincie Zuid-Holland.

Klimaatadaptatie

Wat willen we bereiken?

- Versterking van het aantrekkelijke leefklimaat door klimaatbewust handelen. (H.1)
- Door het creëren van een aantrekkelijk woonklimaat met en voor de inwoners van Molenlanden leveren wij onze bijdrage aan een beheersbaar klimaat (H.2)
- Door in te spelen op nieuwe ontwikkelingen op het gebied van klimaatadaptatie blijven we onze kennis uitbreiden om te kunnen voldoen aan de klimaatdoelstellingen. (H.3)

Wat gaan we ervoor doen?

- Groenblauwe Dooradering (GBDA) toepassen in gebieden buiten de bebouwde kom. Hierin worden meekoppelkansen meegenomen van het A5H klimaatkernteam van de regio Ablasserwaard-Vijfheerenlanden. (H.1)
- Groenblauwe Dooradering (GBDA) toepassen in de kernen van de gemeente. Hierbij nemen we meekoppelkansen mee van de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Ook maken we kansenskaarten voor welke kernen het meest kansrijk zijn (H.1)
- Groenblauwe Dooradering (GBDA) verbinden in gemeentelijke projecten op basis van het inrichtingsconvenant dat opgesteld wordt voor GBDA. (H.1)
- Inwoners faciliteren en stimuleren om hun eigen leefruimte betaalbaar te vergroenen. (H.1)
- Uitvoeren van projecten die behoren tot de uitvoering van de Lokale Adaptatiestrategie en Regionale Adaptatiestrategie. (H.1.)

- Verstrekken van subsidies voor groendaken, conform de vastgestelde subsidieregeling. (H.1)
- De Lokale Adaptatie Strategie uitvoeren op basis van natuurlijk aangereikte momenten door (nieuwe) wet- en regelgeving en meekoppelkansen in de regio Alblasserwaard Vijfheerenlanden. (H.1)
- Klimaatadaptatie verankeren we in het gemeentelijke water- en rioleringsprogramma (H.1.)
- Het onderwerp klimaatschade verder uitdiepen op minimaal één thema. (H2)
- Klimaatadaptatie koppelen aan ruimtelijk beleid. We nemen (waar mogelijk) kaders en regels op in de omgevingsvisie en het omgevingsplan. (H3)
- Klimatrisico's bespreken met betrokken partijen aan de hand van de nieuwe stresstesten (beschikbaar in 2026 en opgesteld door het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie). (H3)

Netwerk

Klimaatkernteam Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, Waterschap Rivierenland, onderwijsinstellingen, (lokale) ondernemers en Provincie Zuid-Holland.

Landschap

Wat willen we bereiken?

Regie houden op de ontwikkeling van ons karakteristieke open veenweidelandschap, met het oog op de komende grote ontwikkelingen als , ZHPLG energietransitie, landbouwtransitie, bodemdaling, klimaatadaptatie en circulaire landbouw. (I.1)

Dat water-thema's op strategisch niveau in samenhang met elkaar bekeken kunnen worden, waarbij Molenlandse belangen en doelen goed en effectief ingebracht worden, zowel intern als bij samenwerkingspartners zoals waterschap, regio en provincie. (I.2)

Wat gaan we ervoor doen?

- Uitvoering geven aan de Uitvoeringsagenda Landelijk Gebied Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- Participeren in het bestuurlijk platform Groene Hart (novex). (I.1)

- Voortzetten bestuurlijk en ambtelijk overleg Vitaal Buitengebied Alblasserwaard. (I.1)
- Met het waterschap en de omgevingsdienst inwoners en agrariërs duidelijkheid geven over ruimte voor water. En wat nodig en een verantwoordelijkheid is bij de aanleg, het beheer en onderhoud van IBA's (Individuele Behandeling van Afvalwater) waarbij de waterkwaliteit belangrijk is. (I.1).
- We geven uitvoering aan het inrichtingsconvenant Groen Blauw Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. (I.1).
- Het ontwikkelen van een uitvoeringsorganisatie voor de uitvoering van projecten vanuit het ZH-PLG en het UP-LG. Het gaat dan bijvoorbeeld om het realiseren van het gebiedsplan Alblasserwaard op het gebied van Groenblauwe Dooradering. Dit komt voort uit de versnellingsgelden.
- Onderzoeken of we kunnen komen tot de inrichting van een landschapsfonds.
- Samen met het Waterschap Rivierenland, als bevoegd gezag, zoeken naar passende ruimte voor alternatieve sanitaire voorzieningen. Het gaat daarbij om locaties waar geen rioolaansluiting in ons buitengebied mogelijk is. Daarmee willen we ervoor zorgen dat op die locaties ontwikkelingen mogelijk worden en blijven zoals woningbouw (met name Tiny en Small houses) en afvalwaterbehandeling voor agrariërs (met het oog op de eisen van de Kaderrichtlijn water). (I.1)
- Een position paper water opstellen, volgens de structuur van het beleidshuis. (I.2)

Netwerk

Medeoverheden, Gebiedsplatform AV, LTO, Natuur- en Vogelwachten, BlauwZaam, bouw- en ontwikkelpartijen, inwoners, regiogemeenten, dorpsraden met werkgroepen duurzaamheid, energiecoöperaties, wooncorporaties en Stichting Duurzaam Molenlanden.

Actuele kader stellende beleidsnota's

- Omgevingsbeleid provincie Zuid-Holland
- Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied
- Visiedocument landbouw (2020)
- Veenweidestrategie Alblasserwaard (2022)

- Gebiedsagenda Alblasserwaard
- Toeristische agenda Molenlanden (2021)
- Beleidskader Bedrijvigheid (2024)
- Uitvoeringsprogramma Toekomst Kinderdijk (2020)
- Alblasserwaard en Vijfheerenlanden Samenwerken vanuit de opgaven (2024)
- Uitvoeringsprogramma Kinderdijk 2024-2028.
- Klimaatakkoord Nederland 2019
- Regionale Energiestrategie Alblasserwaard 1.0, 30 juni 2021
- Transitievisie Warmte Molenlanden 1.0, (2021)
- Beleid kleine windturbines (2023)
- Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid en Klimaat 2024 & 2025
- Subsidieregeling Groene Daken Molenlanden 2024
- Beleidsregels Energiebesparingsabonnement gemeente Molenlanden 2023
- Beleidsregels ondersteuningsfonds gemeente Molenlanden 2023
- Lokale adaptatiestrategie Klimaat en Bodemdaling (2021)
- Strategienota 'Samen naar een afvalvrije en schone gemeente' 2021-2025 (Afvalbeleid)
- Laadvisie Molenlanden
- Actualisatie (2.0) beleid vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) 2025

Effect/resultaatindicatoren

Indicator	Realisatie	NL	Streef-waarde 2023	Bron
Werkloosheidspercentage	2,6%	3,6%		CBS
Netto arbeidsparticipatie	77,1%	73,1%		CBS
Aantal toeristische overnachtingen	174.747	-	125.000	Eigen adm.

Indicator	Realisatie 2020	Streef-waarde	Bron
Gerealiseerde energiebesparing	Verbruik 2023: 3493 TJ (16,7% afnamen t.o.v. 2018)*	3355 TJ in 2030 (20 % besparing t.o.v. 2018 (4194 TJ))	Klimaatmonitor (juli 2025)
Aandeel hernieuwbare energie	9,2% (2021) (0,8% toename tov 2020)	35% in 2030	Klimaatmonitor (juli 2025)

Indicator	2024 (gem. rapportcijfer)
Tevredenheid over de fietspaden	6,6
Tevredenheid over de mogelijkheid om te recreëren in de eigen gemeente	6,3
Erkenning van het economisch belang van toerisme	6,7
Ervaren overlast van recreatie en toerisme	6,9

BBV-indicatoren

Indicator	Berekend	MLL	NL
Functiemenging (2023)	Verhouding tussen banen en woningen	51,8	54,2
Bedrijfsvestigingen (2022)	Per 1000 inw 15-64 jr	169,9	174,1
Banen (2023)	Aantal per 1000 inwoners van 15-74 jaar	585,1	714,7

Indicator	Berekend	MLL	NL
Omvang huishoudelijk restafval	Kg per inwoner -2023	175	177
Hernieuwbare elektriciteit	Percentage 2021	22,4	33,3

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
A. Lasten	23,3	26,6	25,4	23,6	23,6	23,7
B. Baten	18,8	21,4	18,0	18,1	18,2	17,9
C. Mutaties reserves	0,8	0,9	1,4	0,5	0,2	0,2
Totaal Programma 2	3,7	4,2	6,0	5,0	5,2	5,6

Toelichting: In deze tabel zijn naast de bestaande budgetten ook de beleidsintensiveringen/-mutaties opgenomen waarvoor in de kadernota en/of in de begroting extra of minder middelen zijn opgenomen. Het betreft de volgende budgetten:

- Omgevingsdienst ZHZ (€ 107.000 structureel)
- Budget voor agrarische zaken (€ 115.000 incidenteel)
- VAT-kosten Regio Deal (€ 90.000 structureel)

1.3 Welzijn, Sociaal en Cultuur

Missie

‘Gelijke kansen voor iedereen’. In onze samenleving zijn alle inwoners belangrijk, telt iedereen mee en neemt iedereen naar eigen kunnen deel. We streven naar een inclusieve samenleving. En willen dat iedereen, ongeacht hun achtergrond of beperking, de kans krijgt om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij en hun talenten te benutten. We gaan uit van de mogelijkheden, eigen regie en kracht, in plaats van beperkingen, onmogelijkheden en afhankelijkheid. We erkennen dat als inwoners zich richten op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt, dat dit preventief werkt en problemen kan voorkomen. Waar inwoners het niet (helemaal) redden is er een vangnet van hulp en ondersteuning.

Nadere toelichting

Onder de vraag ‘Wat willen we bereiken’ staan de opgaven uit de Visie Sociaal Domein en het Uitvoeringsplan Sociaal Domein 2024/2025. Het uitvoeringsplan actualiseren we eind 2025 – begin 2026 naar Uitvoeringsplan 2026/2027. Onder de vraag ‘Wat gaan we ervoor doen’ staan de inspanningen en belangrijkste speerpunten uit het Uitvoeringsplan Sociaal Domein. Een aantal punten vraagt verdere uitwerking met maatschappelijke partners in concrete acties. Daarnaast pakken we een aantal punten plan- of projectmatig op en verantwoorden we afzonderlijk.

Doorontwikkeling gemeentelijke toegang en sociale teams

De afgelopen jaren investeerden we in een gemeentelijke toegang en sterke sociale teams voor ondersteuning aan inwoners van 0-100 jaar. Dichtbij en op alle leefgebieden. Om ook in de toekomst kwetsbare inwoners een passend vangnet te kunnen blijven bieden, maakten we de afgelopen jaren binnen het sociaal domein ‘de beweging naar voren’. Vanuit onze sociale teams zetten we sterk in op vroegsignalering en preventie om zwaardere (en dus duurdere) ondersteuningsvragen in de toekomst te voorkomen. Op landelijk niveau worden de sociale teams als de sleutelrol binnen het sociaal domein gezien om de beweging naar voren te maken. In verschillende landelijke akkoorden zijn de sociale teams dan ook stevig gepositioneerd als belangrijk construct. We zien ook bij onze

regionale partners dat zij de sociale teams als belangrijke partners zien om hun wettelijke taken zo goed mogelijk uit te voeren. Zo zijn we momenteel met de Dienst Gezondheid en Jeugd in gesprek om te kijken of ze vanuit hun wettelijke taken nog meer met de sociale teams kunnen samenwerken. En eerder naar de sociale teams kunnen afschalen. Dit is helemaal in lijn met ons beleid en dus een positieve ontwikkeling. Het heeft alleen ook impact op onze teams. Daarom bouwen we in 2026 zorgvuldig verder aan de sociale structuur. Samen met onze collega's en netwerkpartners die participeren in de sociale teams en de gemeentelijke toegang. Zodat we mee kunnen blijven bewegen met de ontwikkelingen die op ons afkomen. De financiële middelen die hiervoor nodig zijn, zijn opgenomen in de vastgestelde Kadernota en verwerkt in deze Begroting.

Verminderen kansenongelijkheid

Wat willen we bereiken?

- Betaalbare en alternatieve woonvormen en huisvesting van kwetsbare doelgroepen. (A.1)
- Laagdrempelige en actieve informatie, advisering en begeleiding. (A.2)
- Versterken basisvaardigheden (taal, digitaal, rekenen, lezen). (A.3)
- Verminderen bestaansonzekerheid, armoede en onveiligheid. (A.4)

Wat gaan we ervoor doen?

- We actualiseren in 2025 en 2026, de Woonvisie tot een Volks-huisvestingsprogramma Molenlanden, dat ook het *uitvoeringsprogramma van de Woonzorgvisie* bevat. (A.1)
- Uitvoeren regionaal bod Huisvesting Kwetsbare Groepen: realisatie regionaal aanbod. (A.1)
- Transitie Beschermd Wonen en Opvang: door decentraliseren van regionaal naar lokaal van Wmo-voorzieningen Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. (A.1)
- Meer ondersteunen van vrijwilligersorganisaties: doorontwikkeling vrijwilligersinformatiepunt in combinatie met de dorisapp Hoplr. (A.2)

- Diensten en ondersteuning dichtbij inwoners: organiseren aanvullende steunfunctie nabij (waakvlamfunctie) en integrale doorontwikkeling gemeentelijke toegang en sociale teams. (A.2)
- We onderzoeken samen met de Dienst Gezondheid en Jeugd of het mogelijk is om meer GGZ-expertise aan de sociale teams toe te voegen. Zodat we de preventieve ondersteuning van kwetsbare inwoners kunnen verstevigen. Op deze manier willen we eerder en beter aansluiten bij inwoners die zelf geen ondersteuning of hulp vragen, maar wel overlast veroorzaken of waar mensen zich zorgen om maken. (A.2)
- Inloophulpfunctie voor informatie en advies versterken: Pilot Relatieloket. (A.2)
- Nieuwe wet Bibliotheekstelsel 2026 implementeren (A.2)
- Uitvoeren pilot Molenlandse Formulierenbrigade (A.2 en A.3)
- Deelnemen aan landelijke pilot Overheidsbrede loketten (A.2)
- Regionaal Taalpact en lokaal plan van aanpak basisvaardigheden uitvoeren (A.3)
- Lokale netwerken en samenwerking versterken voor vroegsignalering en preventie: Organiseren platformbijeenkomsten Sociaal Domein minimaal 2x per jaar en samenwerking met kerken versterken (A.4)
- Opzetten pilot Hulp bij Thuisadministratie (A.4)
- Toekomstscenario Jeugd en Gezinsbescherming uitvoeren (A.4)
- Bevorderen menselijke maat en maatwerk in dienstverlening en ondersteuning (A.4)
- Opstellen agenda armoedebelief (A.4)

Veranderende bevolkingssamenstelling

Wat willen we bereiken?

- Meer samenwerking tussen sociaal en medisch domein. (B.1)
- Hulp en ondersteuning meer op maat en nabij. (B.2)
- Ondersteunen en ontlasten (jonge) mantelzorgers. (B.3)
- Langer en veiliger in de kernen wonen. (B.4)
- Versterken netwerken voor hulp en ondersteuning (B.5)

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoeren Integraal Zorgakkoord en GALA: onder andere verbeteren mantelzorgondersteuning (o.a. Academie voor Zelfzorg), verbeteren samenwerking met huisartsen en nieuwe afspraken Jeugdmodule (POH GGZ jeugd, borging), Mentaal Gezondheidscentrum Mientiek enzovoort. (B.1)
- Uitvoeren aanpak kwetsbare ouderen: herstart van de werkgroep Kwetsbare Ouderen met betrokken partners uit zorg en sociaal domein, aandacht voor preventie, eenzaamheid, mantelzorgondersteuning en passende zorg thuis. (B.1)
- Versterken rol Welzijn op recept in de keten: huisartsen hebben samenwerking met welzijnswerker. (B.1)
- Versterken jeugdmodule: nieuwe samenwerkingsafspraken met huisartsen over inzet jeugd POH GGZ. (B.1)
- Hervormingsagenda Jeugd: uitvoering geven aan het plan Sterke Gezinnen, Sterke Jeugd 2025-2028. Onder andere met inzet op jeugdhulp naar voren, Kansrijke Start en de pedagogische basis (B.1/ B.2)
- Integraal doorontwikkelen gemeentelijke toegang en sociale teams (B.2, zie ook A2)
- Meer bekendheid geven aan Onafhankelijke Cliënten Ondersteuning (OCO) en juist gebruik van OCO. (B.2)
- Doorontwikkelen mantelzorgondersteuning (bv Steunpunt en Odensehuizen): focus op toenemende druk op mantelzorgers door maatschappelijke ontwikkelingen. (B.3)
- Voortzetten Inclusieagenda. (B.5)

Verbeteren fysieke en mentale gezondheid

Wat willen we bereiken?

- Inzet op voorkomen mentale problemen bij jongeren. (C.1)
- Vitaler en gezonder ouder worden. (C.2)
- Versterken gezonde leefstijl en gezond gewicht. (C.3)
- Bevorderen gezonde leefomgeving. (C.4)

Wat gaan we ervoor doen?

- IZA ketenaanpak mentale gezondheid: realiseren Mientiek. (C.1, zie ook B.1)

- Inzetten op netwerkversterking jongeren: continueren jongerenwerk/ buurtsport- en cultuurcoaches/ groepswerk sociaal team. (C.1)
- Extra inzetten op preventie: versterken project Zeker op de Been (valpreventie). (C.2)
- Stimuleren gezonde leefstijl onder kinderen: aandacht voor dagelijks bewegen (buurtsportcoaches) via Sportservice Zuid-Holland, aandacht middelengebruik (jeugdhulp naar voren), aanpak Kinderen naar gezond gewicht. (C.3)
- Expertise middelenpreventie toevoegen aan het Sociaal Team Molenlanden door middel van een verbindingsfunctionaris gezondheid en verslaving (C.3)
- Uitvoeren van Bewust Blijven Bewegen en Sporten: beweegroutes, zwem- en gymonderwijs, Sportakkoord.(C.3)
- Borgen Gezonde School aanpak: het aantal scholen dat werkt aan een gezonde leefstijl onder leerlingen (met aandacht voor o.a. welbevinden, sport en bewegen en voeding) blijft gelijk aan het voorgaande jaar of wordt vergroot. Ook willen we via de GGD werken aan een nieuwe meerjarige aanpak mentale gezondheid op VO-scholen (C.3)
- Versterken samenwerking Ruimtelijk en Sociaal domein: inzet Omgevingstafels, project herinrichting Openbare Ruimte. (C.4)
- Uitvoeren Gezond en Actief Leven Akkoord/Integraal Zorgakkoord. (C.1., C.2, C.3 en C.4; zie ook B.1).

Doe het zelf, doe het samen: andere inwoners, andere overheid

Wat willen we bereiken?

- Vertrouwen in inwoners en aandacht voor hun situatie. (D.1)
- Gemeente werkt meer samen met inwoners. (D.2)
- Samenwerking gericht op maatwerk en passende voorziening. (D.3)
- Meer normaliseren en hulp bij accepteren. (D.4)

Wat gaan we ervoor doen?

- Bredere indicatiestelling door professionals meer mogelijk maken: uitvoeren pilot met zorgaanbieders + versterken case-managersfunctie zorgplan (D.1. en D.3).

- Meer proactief ondersteunen van kwetsbare inwoners en dit laten terugkomen in de subsidieafspraken met Stichting Welzijn Molenlanden; borgen waakvlamcontact voor inwoners in afwachting van hulpverlening door het Sociaal Team. (D.1, zie ook A.2)
- Benutten netwerken voor signalering en verwijzing: platform-bijeenkomsten. (D.2)
- Versterken inclusiviteit en diversiteit: voortzetten en borging Motie Respect . (D.2)
- Vrijwilligersbeleid: doorontwikkelen van vrijwilligersinformatiepunt van Stichting Welzijn Molenlanden. (D.2)
- Vrijwilligersinformatiepunt en kennisbank lokale initiatieven opzetten. (D.2, zie ook A.2)
- Aanpakken relatieproblematiek: evalueren pilot relatieloket. (D.3, zie A.2)
- Versterken participatieprojecten: verbreden en versterken aanpak Jij bent in Beeld. (D.3)
- Bij professionals in het sociaal domein is het belang van normaliseren (niet problematiseren van het gewone leven) een leidend principe om de druk op vraag naar ondersteuning te verminderen. (D.4)

Netwerk

Inwoners, vrijwilligersorganisaties, dorpsraden, maatschappelijke organisaties, zorgaanbieders, anti-discriminatievoorziening, muziek en cultuurcentrum MC Forte, kinderopvang, peuterspeelzalen, scholen, kerken, (sport)verenigingen, Sportservice, huisartsen, Dienst Gezondheid & Jeugd, Serviceorganisatie Jeugd ZHZ, Avres, gemeenten regio Zuid-Holland Zuid, aangrenzende gemeenten niet behorend bij ZHZ (bijv. Vijfheerenlanden, Altena, Krimpenerwaard), zorgkantoor, arbeidsmarktregio en centrumgemeente Dordrecht.

Stads- en dorpsgericht werken

Wat willen we bereiken?

- We werken dorps- en stadsgericht waardoor we de betrokkenheid, inzet en autonomie van onze samenleving versterken. (E.1)

- Medewerkers kennen de Molenlandse samenleving en zijn betrokken bij ondernemers en inwoners. (E.2)
- We willen een integrale doorontwikkeling van onze manier van werken waarbij we de nieuwe kaders rond dienstverlening en participatie integreren. (E.3)

Wat gaan we ervoor doen?

- We evalueren de Hoplr-buurtapp in kwartaal 3 met de initiatiefnemers en identificeren optimalisatie mogelijkheden. (E.1)
- We sluiten aan bij initiatieven en activiteiten in onze dorpen en stad. En stimuleren naar het zoeken van mogelijkheden om vanuit de gemeente te kunnen bijdragen aan initiatieven en activiteiten met positieve (maatschappelijke) impact voor de leefomgeving van inwoners. (E.1)
- We stimuleren de nabijheid met de samenleving door aanwezigheid van zowel bestuurders als ambtenaren in onze dorpen en stad. (E.2)
- Integraal advies binnen de organisatie over stads- en dorpsgericht werken, participatie en dienstverlening. (E.3)
- We ontwikkelen de toolkit Participatie verder met praktische handvatten en informatie voor medewerkers over inwoner- en overheidsparticipatie. (E.3)
- We werken verder aan de participatieverordening die volgens de wet “Versterking participatie op decentraal niveau” in 2027 vastgesteld moet zijn. (E.3)

Netwerk

Inwoners, ondernemers, dorpsraden, klankbordgroepen, adviesraden en maatschappelijke samenwerkingspartners.

Cultuur

Wat willen we bereiken?

- We stimuleren cultuurparticipatie om inwoners laagdrempelig te kunnen laten deelnemen aan culturele activiteiten. (F.1)
- We versterken de relatie en slagkracht in de culturele dienstverlening. (F.2)

- We organiseren tweejaarlijks een culturele bijeenkomst om het netwerk tussen partners te versterken. (F.3)
- We ontwikkelen een cultuurprijs. (F.4)
- We geven uitvoering aan het gemeentelijk museumbeleid. (F.5)

Wat gaan we ervoor doen?

- We brengen via onderzoek in kaart wat de culturele behoefte is van inwoners en kijken waar aanbod ligt. En wegen af op welke manier we cultuurparticipatie kunnen stimuleren. (F.1)
- We realiseren een loketfunctie om inwoners en culturele organisaties te ondersteunen. (F.2)
- We bouwen aan een sterker netwerk en gerichte ondersteuning van de culturele sector. Dit doen we door te onderzoeken hoe kennisdeling een verbinder kan zijn voor de culturele bijeenkomsten (F.3).
- We onderzoeken de mogelijkheden van een cultuurprijs om culturele initiatieven te stimuleren. (F.4)
- We ondersteunen en faciliteren de musea waar nodig bij de gewenste kwaliteitsimpuls. (F.5)

Netwerk

Provincie, gemeenten, Kunstgebouw, Stichting Forten Nederland, Erfgoedtafel Oude Hollandse Waterlinie, Erfgoedhuis Zuid-Holland, culturele ondernemers en organisaties, MC Forte, S.W.E.K., historische- en amateurkunstverenigingen en musea.

Actuele kader stellende beleidsnota's

- Visie Sociaal Domein 2024-2027
- Uitvoeringsplan Visie Sociaal Domein 2026-2027
- Beleidsplan Bewust Blijven Bewegen en Sporten 2024-2030
- Plan van aanpak 'Sterke gezinnen, sterke jeugd' 2025-2028
- Leidraad Werken aan Veiligheid 2024
- Samen voor gezond GGD
- Algemene Subsidieverordening Gemeente Molenlanden 2021
- Nadere beleidsregels subsidieverordening gemeente Molenlanden 2024

- Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Molenlanden 2022
- Verordening maatschappelijke ondersteuning 2020 en nadere regels 2025
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2019
- Verordening op de Wet kinderopvang 2020
- Subsidieregeling kindgebonden financiering peuteropvang en voorschoolse educatie gemeente Molenlanden 2025
- Verordening, beleids- en nadere regels jeugdhulp Molenlanden 2022
- Verordening Adviesrecht Sociaal Domein 2019
- Beleidsplan Inburgering 2021
- Lokaal actieprogramma aanpak Basisvaardigheden 2024-2027
- Inclusieagenda Molenlanden 2025-2028
- Kaderstellend Cultuurbeleid Molenlanden 2023
- Uitvoeringsprogramma Cultuur 2024-2027

Effect/resultaatindicatoren

Indicator	Realisatie	Streefwaarde 2026	Bron
Aantal inwoners 19+ met gezonde leefstijl neemt toe	45% (2023)	51%	Gezondheidsmonitor
Aantal mensen met ervaren eenzaamheid	39% (19 jaar en ouder) 48% (jongvolwassenen)	27%	Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2024 Gezondheidsmonitor jongvolwassenen 2024
Aantal jongeren dat jeugdhulpverlening nodig heeft*	901 (2024)	<895 (2026)	Dashboard SOJ ZHZ
Instroom jeugdhulp*	305 (2024)	<275 (2028)	Dashboard SOJ ZHZ
Kosten jeugdhulp – gecorrigeerd naar huidig prijspeil*		Nulmeting is 2024 – streefwaarde kan pas bepaald worden o.b.v. prijspeil 2028	Dashboard SOJ ZHZ

Aantal jeugdigen doorverwezen door SJT naar jeugd en opvoedhulp en begeleiding*	163 (2024)	<139 (2028)	Dashboard SOJ ZHZ
Aantal jeugdigen doorverwezen door SJT naar SGGZ*	108 (2024)	<98 (2028)	Dashboard SOJ ZHZ
Aantal jeugdigen dat naar de regionale zorgmarkt wordt doorverwezen door de huisarts*	381 (2024)	<362 (2028)	Dashboard SOJ ZHZ
% van alle mantelzorgers (19 jaar en ouder) dat overbelasting ervaart	11%	12%	Gezondheidsmonitor 2024
Aantal gerealiseerde woon-zorg initiatieven	0	1	Intern
Deelnemers participatieprojecten ervaren een vergroting van hun participatiemogelijkheden en basisvaardigheden	respondenten evaluatie training (2024): 57% zeer positief 33% positief tot zeer positief 10% redelijk positief	?	Kwalitatief onderzoek start in 2020
Aantal deelnemers met uitstroom naar passende plaats	2021 t/m 2024: 81 deelnemers waarvan 67 met uitstroom naar passende participatie, opleiding of waardevol werk (82%)	ntb	Philadelphia
Realisatie en evaluatie pilot Relatieloket	Aantal bezoekers	ntb	MEE/Vivenz+ DMW
Realisatie Mentaal Gezondheidscentrum Mentiek	Aantal gebruikers, adviezen en behandelingen	ntb	diversen
Middelengebruik jongeren	32% ooit alcohol gedronken	ntb	Gezondheidsmonitor Jeugd 2023

	59% ouders verbieden alle alcohol <18 jaar 6% wel eens hasj of wiet gebruikt 2% drugs anders dan wiet/hasj gebruikt (13- en 15- jarigen) 25% is een zware drinker 9% heeft cannabis gebruikt in laatste 4 weken (16 t/m 25 jaar)		Gezondheidsmonitor jongvolwassenen 2024
Deelname sporten en bewegen door jongeren	69% sport wekelijks 29% beweegt dagelijks minimaal een half uur	ntb	Gezondheidsmonitor jongvolwassenen 2024
	Molenlanden	Streefwaarde 2029	
% inwoners (19 jaar en ouder) dat voldoet aan de beweegrichtlijn	47% (2024)	57%	Nota Bewust Blijven Bewegen en Sporten
% inwoners dat wekelijks sport	39%	51%	Nota Bewust Blijven Bewegen en Sporten

*Betreffen gewijzigde indicatoren o.b.v. plan Sterke Gezinnen, Sterke Jeugd 2025-2028

Indicator	2024 (gem. rapportcijfer)
Hecht waarde aan cultuuraanbod	6,0
Tevredenheid over het cultuuraanbod	5,6

BBV-indicatoren

Indicator	Berekend	MLL	NL
Percentage niet sporters	Inw. 18+ - 2024	55,4%	42,5%
Absoluut verzuim	Per 1000 inw. 5-18 jr. - 2024	2,2	6,7
Relatief verzuim	Per 1000 inw. 5-18 jr. - 2024	9	28
Vroegtijdige schoolverlaters. VO/MBO zonder startkwalificatie	Percentage leerlingen 12-23 jr. - 2024	1,6%	2,3%
Achterstand kinderen in uitkeringsgezin	Percentage kinderen - 2023	2%	6%
Achterstand Werkloze jongeren	Percentage jongeren - 2023	1%	2%
Arbeidsparticipatie	Percentage werkenden t.o.v. beroepsbevolking - 2024	77,6%	73,2%
Personen met een bijstandsuitkering	Per 10.000 inwoners - 2024	124,3	343,6
Lopende re-integratievoorziening	Per 10.000 inw 15-74 jr - 2024	187,8	203,1
Jongeren met jeugdhulp	Percentage alle jongeren tot 18jr - 2024	13%	13,7%
Jongeren met jeugdbescherming	Percentage alle jongeren tot 18jr - 2024	1%	1%
Jongeren met delict voor de rechter	Percentage jongeren 12-21 jarigen - 2023	1%	1%
Jongeren met jeugdreclassering	Percentage jongeren 12-23 jr. - 2023	0,1%	0,3%
Cliënten met maatwerkarrangement WMO	Per 10.000 inwoners - 2024	570	720

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
A. Lasten	58,8	61,8	56,7	55,8	55,4	55,4
B. Baten	19,5	17,6	12,4	11,4	11,4	11,4
C. Mutaties reserves	3,5	4,0	0,4	0,4	0,4	0,4
Totaal Programma 3	35,8	40,2	44,0	44,0	43,6	43,6

Toelichting: In deze tabel zijn naast de bestaande budgetten ook de beleidsintensiveringen/-mutaties opgenomen waarvoor in de kadernota en/of in de begroting extra of minder middelen zijn opgenomen. Het betreft de volgende budgetten:

- Versteving van de Sociale teams (€ 570.000 incidenteel)
- Dienst Gezondheid en Jeugd (€ 180.000 structureel)
- Serviceorganisatie Jeugd (€ 2.074.000 structureel voordelig)
- Avres (€ 150.000 structureel)
- Indexatie semiprofessionele instellingen (€ 204.000 structureel)
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning (€ 560.000 structureel, waarvan € 385.000 voor huishoudelijke ondersteuning door stijging van het uurtarief naar € 41,44 met ingang van 1 januari 2026)

Beschermd Wonen & Opvang

Door het niet volledig inzetten van de rijksmiddelen voor de transitie “van opvang naar wonen”, zijn de afgelopen jaren overschotten van Beschermd Wonen & Opvang vanuit Centrumgemeente Dordrecht aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd. De systematiek hierin gaat wijzigen, maar het is nog niet bekend wanneer dit gaat plaatsvinden. Voorzichtigheidshalve zijn er geen inkomsten in de Begroting opgenomen.

1.4 Bestuur, Veiligheid en Dienstverlening

Missie

We bieden inwoners en bedrijven een veilige omgeving. Het huidige veiligheidsniveau in Molenlanden is hoog. Dit willen wij zo houden, en waar mogelijk verbeteren.

Bestuur

Wat willen we bereiken?

- Een leidende rol innemen bij de opgaven die voor Molenlanden van belang zijn in de regio. (A.1)
- Het Molenlandse geluid sterker door laten klinken richting de Provincie, het Waterschap, het Rijk en in Brussel. Daarmee willen we kansen pakken of beperkingen wegnemen. (A.2)
- Een sterke rol innemen binnen de gemeenschappelijke regelingen. Ook gericht op het, tot een minimum, beperken van (financiële) risico's. (A.3)
- Kansen benutten op inhoudelijke thema's door eigen middelen in te zetten als hefboom voor bekostiging. (A.4)
- Als raad willen we zichtbaar zijn en in verbinding staan met onze inwoners, bedrijven, en buurgemeenten en werken we aan een krachtige positie in de regio (A.5)

Wat gaan we hiervoor doen?

- Voortzetten en verder uitbouwen van initiërende en/of leidende rol op belangrijke gemeente overstijgende opgaven, zoals (agrarische) economie, mobiliteit, landschap, energietransitie en water(veiligheid) (A.1)
- Invulling geven aan de positionering van onze gemeente en opgavengerichte samenwerkingen binnen de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, provincie Zuid-Holland en landelijk. (A.1 en A.2)
- Regionale afstemming en inzet voor het versterken van onze lobbykracht onder andere over de ruimtelijke puzzel. (A.2)
- De in 2025 uitgevoerde evaluatie Nota Verbonden Partijen leidt tot een nieuwe versie van deze nota. We leggen deze in het tweede kwartaal van 2026 ter vaststelling aan de raad voor. (A.3)
- Uitvoering geven aan de Regio Deal. (A.4)

- Uitvoering geven aan het vastgestelde raads- en griffieplan 2025-2026. Hierbij is in ieder geval aandacht voor de aansluiting van de raad op de lokale samenleving, een doorontwikkeling van de positionering van de raad in de regio en in Verbonden Partijen, de voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen in 2026 en het inwerken van de nieuwe raad (A.5)

Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

- Een veilige gemeente blijven en ervoor zorgen dat inwoners dat ook zo ervaren. (B.1)

Wat gaan we hiervoor doen?

- Eind 2025 stelt de gemeenteraad het geactualiseerde Veiligheidsplan vast. In 2026 voeren we deze uit. De onderwerpen zijn afhankelijk van wat de gemeenteraad in december 2025 vaststelt. Waarschijnlijk maken de volgende onderwerpen daar deel van uit: ondermijning (voorlichting in- en extern, handhavend optreden, controles e.d.), jeugd- en woonoverlast en weerbaarheid (o.a. voorlichting, noodsteunpunten). (B.1)
- Invulling van de uitbreiding van de boa capaciteit, met de daarbij behorende extra taken zoals aanschaf van systemen, inzet en meer handhaving. (B.1)

Dienstverlening

Missie

Een toegankelijke gemeente zijn met een eigentijdse en gebruiksvriendelijke dienstverlening. De inwoner krijgt daarbij persoonlijke aandacht als dat passend is. Gemeente Molenlanden staat voor zichtbare, toegankelijke en benaderbare dienstverlening op de Molenlandse Manier. We zetten ons in voor een persoonlijke benadering, het bieden van gemak en het samen doen voor elke vorm van onze dienstverlening met en voor de samenleving.

Wat willen we bereiken?

- Gemak bieden aan onze inwoners met goede (telefonische) bereikbaarheid, snelle en kwalitatief goede (digitale) dienstverlening. (C.1)
- Maatwerk bieden in begeleiding van inwoners voor wie digitale dienstverlening minder toegankelijk is. (C.2)
- Continu de kwaliteit van dienstverlening en zichtbaarheid blijven verbeteren door te luisteren naar inwoners en andere relevante (interne) partijen. (C.3)

Wat gaan we hiervoor doen?

- Het uitbreiden van de eerstelijns telefonische dienstverlening van het informatiecentrum (C.1)
- De informatie van en over de producten en diensten van de gemeente is makkelijk (online) vindbaar en benaderbaar voor onze inwoners en ondernemers. En wij bieden hen maatwerk en ondersteuning waar nodig. (C.2)
- De dienstverlening verrijken we met de Molenlandse Manier en de ontwikkelingen op participatie. (C.3)
- Het aanbod van opleidingen en trainingen voor medewerkers aan laten sluiten op onze visie van dienstverlening. Dit draagt bij aan het borgen en verhogen van onze kwaliteit van dienstverlening. (C.3)
- De top 10 klantreizen en klantprocessen zijn inzichtelijk en onze dienstverlening is aangepast, zodat we blijvend aansluiten bij het perspectief van onze inwoners en ondernemers. (C.3)
- We monitoren structureel de tevredenheid en beleving van onze dienstverlening. (C.3)

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- Raads- en griffieplan 2025-2026
- Nota Verbonden Partijen 2021-2026
- Algemene Plaatselijke Verordening 2019
- Drank & horecaverordening 2020
- Winkeltijdenverordening 2020
- Participatiebeleid 2021
- Actualisatie Dienstverlening 2024

Effect/resultaatindicatoren

Veiligheidsbeleving inwoners (1x per 2 jaar)	8 (2023)	8	Veiligheidsmonitor
Indicator	Berekend	MLL	NL
Verwijzingen Halt	per 1000 inw 2024	8	9
Winkeldiefstallen	per 1000 inw 2024	0,22	2,17
Geweldsmisdrijven	per 1000 inw 2024	1,7	4,3
Diefstal uit woningen	per 1000 inw 2024	1	1,2
Vernieling	per 1000 inw 2024	2,05	4,02

Indicator	Realisatie	Streefwaarde 2026	Bron
Tevredenheid van inwoners over dienstverlening	6,2 (2022)*	Inwoners waarderen onze dienstverlening met gemiddeld een 7,5	Eigen monitoring en onderzoek
Eerste lijns telefonische bereikbaarheid van gemeente voor inwoners	9,5 (2024)	Onze bereikbaarheid wordt gescoord met een 8	Eigen monitoring en onderzoek
Afhandeling vergunning aanvragen en initiatieven	72% (2023)*	90% van aanvragen en initiatieven wordt op tijd afgehandeld	Eigen monitoring en onderzoek

**In 2024 is de actualisatie dienstverlening vastgesteld. In 2025 is gestart met het monitoren van de tevredenheid van inwoners over de dienstverlening en de verdere ontwikkeling van deze monitoring.*

**In 2024 is de Omgevingswet ingegaan en heeft er een systeemimplementatie plaatsgevonden ter ondersteuning van de procedures. Daarmee is 2024 een implementatiejaar geweest, waardoor monitoring volgens de oude indicator niet heeft plaatsgevonden.*

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
A. Lasten	9,7	10,1	10,7	10,5	10,4	10,5
B. Baten	1,5	1,1	1,3	1,3	1,4	1,4
C. Mutaties reserves	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal Programma 4	8,2	8,9	9,4	9,2	9,0	9,1

Toelichting: In deze tabel zijn naast de bestaande budgetten ook de beleidsintensivering/-mutaties opgenomen waarvoor in de kadernota en/of in de begroting extra of minder middelen zijn opgenomen. Het betreft de volgende budgetten:

- Veiligheidsregio ZHZ (€ 115.000 structureel)
- Uitbreiding BOA-capaciteit (€ 80.000 incidenteel)
- Ambtelijk coördinator Regionale Samenwerking (€ 114.000 incidenteel).

1.5 Algemene Dekkingsmiddelen en Onvoorzien

In onderstaande tabel vindt u het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Deze inkomsten kennen in tegenstelling tot heffingen als het rioolrecht en de afvalstoffenheffing geen vooraf bepaald bestedingsdoel. De belangrijkste algemene dekkingsmiddelen zijn de algemene uitkering uit het gemeentefonds, de onroerende-zaakbelastingen en de renteopbrengst.

Bedragen (X € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Treasury	2.749	3.452	3.247	2.714	2.875	3.041
OZB woningen	5.557	5.647	5.794	5.929	6.067	6.208
OZB-niet woningen	3.014	3.113	3.201	3.223	3.299	3.378
Belastingen Overig	61	-106	-119	-119	-119	-119
Alg uitkering	78.915	83.010	86.230	86.754	86.821	89.725
Dividendopbrengst	559	566	582	582	582	582
Saldo financierings- functie	0	0	471	855	823	792
Overige baten en lasten	-109	-145	-145	-2.555	-4.695	-6.714
Toevoeging aan re- serves	-11.262	-55	-55	-55	-55	-55
Onttrekking aan re- serves	10.207	731	0	0	0	0
Totaal	89.691	96.213	99.206	97.328	95.598	96.838

Lokale heffingen

De lokale heffingen stijgen met 2% door prijsstijgingen bij GR Waardlanden, een vast afgesproken verhoging van 3% van de rioolheffing en indexering van de rioolheffing en de OZB.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Ten opzichte van het totaal van vorig jaar is de opbrengst geïndexeerd met 2,2% inflatiecorrectie conform de Kadernota.

Toeristenbelasting

In onze gemeente heffen we toeristenbelasting voor verblijf in de gemeente van personen die niet in de gemeente Molenlanden staan ingeschreven in de basisregistratie personen.

Algemene uitkering

In de begroting 2026 is voor de raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds uitgegaan van de septembercirculaire 2025 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Dividend

De gemeente ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit in Stedin NV en de NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). In de begroting 2026 is uitgegaan van een dividendinkomst van Stedin van € 450.000 en van BNG Bank ter hoogte van € 131.667.

De aandeelhouders van Oasen hebben in 2005 besloten om geen dividend meer uit te keren maar in plaats daarvan structureel een schenking te doen aan een goed doel.

Overige baten en lasten

Onder overige baten en lasten is een stelpost opgenomen voor de stijging van de lonen. Hierbij is op basis van de meicirculaire, rekening gehouden met een stijging in 2026 van 4,4%, in 2027 3,8%, in 2028 4,8% en in 2029 4,0%.

Onvoorzien

Vanaf 2024 wordt er geen bedrag meer opgenomen voor onvoorziene uitgaven.

1.6 Overhead

De overhead bestaat uit de personeelskosten en andere kosten welke niet direct aan de taakvelden kunnen worden toegerekend omdat deze feitelijk voor meerdere taakvelden worden gemaakt.

Het betreft de zogenaamde PIOFACH kosten (Personeel Informatie Organisatie Financiën Automatisering Communicatie en

Huisvesting). De BBV schrijft voor om deze kosten te verantwoorden op het taakveld 04 Overhead en worden voor 2026 berekend op ca. € 20.367.000. Dit is circa 15% van totale kosten van de begroting 2024. In de paragraaf bedrijfsvoering is een aantal posten nader toegelicht.

<i>Bedragen X € 1.000</i>	Rekening 2024	Begroting na wijz. 2025	Begroting 2026	Jaar- schijf 2027	Jaarschijf 2028	Jaarschijf 2029
Directe personeelskosten aan overhead	11.779	12.891	12.824	12.555	12.555	12.555
Indirecte personeelskosten	917	1.139	1.145	1.110	1.110	1.110
Huisvestingskosten	770	611	577	586	591	583
Facilitaire kosten	296	397	423	424	388	402
Automatisering ICT	2.698	3.589	3.822	3.765	3.746	3.757
Informatiebeheer	152	155	155	155	155	155
Materieel en vervoer	87	93	93	93	93	93
Overige kosten bedrijfsvoering	421	1.136	1.055	657	657	657
Afschrijving en rente	990	1.447	1.331	1.234	1.377	1.457
Toerekening overhead aan investeringen	-452	-850	-882	-882	-882	-882
Bijdragen	-389	-173	-167	-185	-213	-187
Subtotaal	17.269	20.436	20.377	19.514	19.577	19.701
Bijdragen uit en aan reserves	-106	-315	-10	-10	-10	-10
Totaal Overhead	17.163	20.121	20.367	19.503	19.567	19.690

2. Paragrafen

2.1 Paragraaf lokale heffingen

De lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente Molenlanden en maken deel uit van het beleid van de gemeente. Het is belangrijk inzicht te hebben in de tarieven en de opbrengsten. De heffingen bepalen de lokale lastendruk en zijn van belang voor afweging tussen beleid en inkomsten.

De gemeente Molenlanden kent de volgende heffingen:

- a. (on-)roerende-zaakbelastingen (OZB/RZB)
- b. rechten
- c. rioolheffing
- d. afvalstoffenheffing
- e. toeristenbelasting

De OZB en toeristenbelasting dienen tot het verkrijgen van algemene dekkingsmiddelen. De rechten, rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn een vergoeding voor de door de gemeente te verstrekken diensten en mogen maximaal kostendeckend zijn.

Ontwikkelingen 2026

Conform de uitgangspunten bij de kadernota 2026 is de OZB/RZB voor 2026 niet verhoogd, behoudens inflatiecorrectie van 2,2% en de areaaluitbreiding. De tarieven voor de leges en de begraafrechten zijn opnieuw berekend en aangepast in lijn met de wens om kostendeckende tarieven te realiseren.

De kosten van afvalinzameling en -verwerking worden voor 100% doorberekend in de afvalstoffenheffing. De rioolheffing is 100% kostendeckend, waarbij de voorziening conform het GRP 2020-2024 geleidelijk wordt afgebouwd en de tarieven structureel 3% per jaar stijgen, naast de inflatiecorrectie.

Geraamde heffingen

Geraamde heffingen	
Afvalstoffenheffing	7.800.104
Rioolheffing	5.096.979
Begraafrechten	1.397.056
Leges algemene dienstverlening	1.356.938
Leges Omgevingswet	2.473.921
Leges Europese dienstenrichtlijn	13.418
OZB niet-woning gebruik	1.504.636
OZB niet-woning eigenaar	1.971.020
OZB woning eigenaar	6.135.550
Toeristenbelasting	338.500
BIZ-heffing	13.300

Onroerendezaakbelastingen

De 'onroerendezaakbelastingen' worden geheven van de eigenaren en gebruikers van bedrijfspanden, overige gebouwen en niet-cultuurgronden. Daarnaast wordt 'onroerendezaakbelasting' geheven van eigenaren van woningen. Deze belastingen worden geheven over de waarde van onroerende zaken.

De waardering van de onroerende zaken vindt plaats op grond van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). Deze WOZ-waarden worden jaarlijks vastgesteld. In 2026 wordt de waarde gebruikt per waarde peildatum 1-1-2025.

Zodra de nieuwe waarden bekend zijn worden de tarieven opnieuw berekend. Uitgangspunt voor deze berekening is de gewenste opbrengst. Dit is de belastingopbrengst van het voorgaande jaar, verhoogd met de belasting op (nieuwe) gereed gekomen panden. In de kadernota is aangegeven dat de OZB niet verhoogd zal worden, behoudens de areaaluitbreiding en inflatiecorrectie van 2,2%. Dit uitgangspunt is ook zo verwerkt in de begroting 2026.

De verwachting is dat de nieuwe WOZ-waarden ongeveer 8 % zullen stijgen ten opzichte van de oude waarden. De daadwerkelijke WOZ-

waarden op basis waarvan de berekening van de OZB-tarieven 2026 plaatsvindt, zijn vermoedelijk pas in december 2025 bekend. De tarieven voor de onroerendezaakbelastingen zijn afhankelijk van de getaxeerde waarden en worden in december vastgesteld.

Rechten - leges

Onder leges vallen diverse zaken, zoals paspoorten, rijbewijzen maar ook de omgevingsvergunningen. De nieuwe tarieven zijn conform de uitgangspunten in de kadernota geïndexeerd met 2,2%. Voor diverse producten, zoals reisdocumenten, rijbewijzen en verklaringen omtrent gedrag is rekening gehouden met de door het rijk vastgestelde maximumtarieven.

Voor de leges geldt regelgeving dat deze niet meer dan kostendekkend mogen zijn en daarnaast zijn er de wettelijke

maximumtarieven bij diverse producten zoals reisdocumenten en rijbewijzen. De kostendekkendheid van de leges op grond van de legesverordening worden in totaal gezien. In totaliteit mag de kostendekkendheid van de legesverordening niet hoger zijn dan 100%. Onderstaand overzicht maakt inzichtelijk dat de geraamde baten in totaliteit de geraamde lasten niet overschrijden.

Bij de leges die geheven worden in het kader van de vergunningen die verband houden met de Omgevingswet wordt gestreefd naar het kostendeckingspercentage van 100%. Met de nieuwe wet wordt de voorfase als belangrijk element gezien. Om deze reden wordt de voorfase onder kostendekkend in de tariefstelling opgenomen. Daarnaast wordt de voorfase (gedeeltelijk) in mindering gebracht indien dit uiteindelijk tot een vergunningaanvraag leidt. Het totaal van de leges voor een omgevingsvergunning zijn kostendekkend berekend.

Leges (Bedragen x € 1)	Lasten	Baten	Kosten- dekkend- heid
1 Algemene dienstverlening			
Burgerlijke stand	75.021	52.883	70%
Reisdocumenten	1.219.358	782.413	64%
Rijbewijzen	574.480	328.340	57%
Verstrekingen uit de basisregistratie personen	53.526	34.064	64%
Overige publiekszaken	16.412	9.356	57%
Gemeentearchief	11.134	12.453	112%
Bijzondere wetten	137.124	137.239	100%
Algemene plaatselijke verordening	714	190	27%
Totaal hoofdstuk 1	2.087.813	1.356.938	65%
2 Omgevingswet			
Voorfase	287.754	134.410	47%
Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	2.204.047	2.361.153	107%
Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	984	920	93%
Milieubelastende activiteiten	29.821	32.273	108%

Aanlegactiviteiten	25.386	27.009	106%
Vermindering	0	-81.844	-
Totaal hoofdstuk 2	2.547.992	2.473.921	97%
3 Europese dienstenrichtlijn			
Horeca	2.914	1.154	40%
Winkeltijdenwet	297	190	64%
Organiseren evenement of markt	6.185	1.522	25%
Standplaatsen	1.606	571	36%
Landelijk Register Kinderopvang	9.981	9.981	100%
Totaal hoofdstuk 3	20.983	13.418	64%
Totaal	4.656.794	3.844.27	83%

Rechten – begraafrechten

De begraafrechten worden geheven voor begrafenissen en het onderhouden van de begraafplaatsen. In het verleden zijn veel rechten voor onbepaalde tijd afgekocht, mede hierdoor zijn de begraafrechten niet kostendekkend.

Sinds 2021 wordt gestreefd naar een de kostendekkendheid van de begraafrechten van 80% zonder stijging van de tarieven. Dit percentage wordt nog niet behaald, de oorzaak hiervan ligt in de stijging van de toerekenbare lasten aan het taakveld en het feit dat de werkelijke opbrengst de afgelopen jaren lager was dan de begroette opbrengst. De kostenstijging op het taakveld worden onder andere veroorzaakt door de inhaalslagen in het ruimen van graven en de uitbreidingen van de begraafplaatsen in Giessenburg en Hoornaar. Daarnaast zorgt het grote aantal begraafplaatsen en graven voor veel kosten in beheer en onderhoud. Om de tarieven geleidelijk te laten stijgen naar een kostendekkendheid van 80% wordt het tarief naast de inflatiecorrectie met 3,0% verhoogd.

Begraafrechten (Bedragen x € 1)	
Lasten taakveld	1.473.066
Overhead	526.593
Totale lasten	1.999.659
Rechten	1.397.056
Totale baten	1.397.056
Kostendekkendheid	70%
Resultaat	-/- 602.603

Rioolheffing

In het Gemeentelijk RioleringsPlan 2020-2024 is vastgesteld dat de tarieven van de rioolheffing structureel geleidelijk stijgen met 3% (exclusief inflatie) om een verdubbeling van het tarief te voorkomen. Het tekort wordt vervolgens gedekt uit de voorziening riolering. Hoewel er nog geen nieuw Gemeentelijke RioleringsPlan is wordt de tariefstijging op dezelfde wijze voortgezet.

De gemeente Molenlanden heft zowel rioolheffing van de eigenaar als van de gebruiker van een op het riool aangesloten onroerende zaak. De gebruikersheffing wordt geheven door middel van een opslag per m³ waterverbruik. Het waterleidingbedrijf Oasen int deze heffing. De gemeente hanteert één heffing voor zowel stedelijk afvalwater als hemel- en grondwater. Er is niet voor gescheiden heffingen gekozen vanwege de hoge uitvoeringskosten en het

toepassen van het solidariteitsprincipe. Objecten die indirect zijn aangesloten op de riolering en uitsluitend hemelwater kunnen afvoeren worden alleen voor de eigenarenheffing aangeslagen. Het tarief hiervan wordt bepaald op 25% van het tarief voor het eigenarendeel. Reden voor een lager tarief is dat deze objecten minder profijt hebben van de gemeentelijke riolering doordat zij uitsluitend hemelwater afvoeren.

Op basis van de ramingcijfers is een geactualiseerde berekening van de tarieven gemaakt. Het tarief voor het eigenarendeel rioolheffing wordt € 117,85 per perceel. Het tarief voor de indirect aangesloten objecten welke uitsluitend hemelwater afvoeren bedraagt 25% van het tarief van het eigenarendeel, € 29,46. Het tarief voor het gebruikersdeel wordt € 1,39 per m3.

Rioolheffing (Bedragen x € 1)	
Lasten taakveld	5.123.526
Overhead	437.254
BCF BTW	1.361.312
Totale lasten	6.922.092
Rioolheffing	5.096.979
Kostendekkendheid	74 %
Dekking uit voorziening	1.825.113

Afvalstoffenheffing

Voor de afvalstoffenheffing geldt conform de kadernota dat de kosten van afvalinzameling en -verwerking voor 100% door de heffing worden gedekt.

Iedere zelfstandige wooneenheid binnen de gemeente wordt aangeslagen voor deze belasting. Molenlanden hanteert tarieven voor één- en meerpersoonshuishoudens en een heffing per lediging of storting. Het al of niet gebruikmaken van de gemeentelijke ophaaldienst is voor het vastrecht niet relevant.

Door de bestemmingswijziging in 2023 zijn de woningen in de buurtschappen ook afvalstoffenheffingsplichtig geworden. De

ondergrondse voorziening voor de inzameling is door de buurtschappen bekostigd, om deze reden is een verlaagd tarief van toepassing tot 2034.

Na een aantal jaren van forse stijgingen van de kosten van de afvalinzameling en -verwerking zijn deze in 2026 ten opzichte van 2025 gestabiliseerd.

Het tarief voor éénpersoonshuishoudens stijgt naar € 384,46 en voor meerpersoonshuishoudens naar € 470,08. Deze tarieven waren € 380,87 en € 465,58. Deze tarieven zijn het vastrecht en het gemiddelde verwachte aantal variabele aanbiedingen. Het inzamelen van het huisvuil wordt verzorgd door reinigingsdienst Waardlanden. Inwoners van Molenlanden kunnen ook hun afval aanbieden bij één de vier afvalbrengstations van Waardlanden.

Het kostendekkingspercentage is door de medische vrijstelling net geen 100%.

Afvalstoffenheffing (Bedragen x € 1)	
Lasten taakveld	6.393.461
Overhead	149.849
BCF BTW	1.276.294
Totale lasten	7.819.604
Afvalstoffenheffing	7.800.104
Kostendekkendheid	99%
Resultaat	-/- 19.500

Toeristenbelasting

In de kadernota 2025 is een inflatiecorrectie van 2,2 % vastgelegd. Dit zou betekenen dat het tarief dit jaar naar € 2,044 zou stijgen. Dit is echter geen makkelijk tarief om mee te rekenen voor de branche. Om deze reden wordt het tarief in 2026 gelijk gehouden aan 2025. Op het moment dat het tarief met een indexatie in de komende jaren weer op een logisch bedrag uitkomt wordt dan ineens de verhoging doorgevoerd.

De toeristenbelasting wordt geheven voor het verblijf in de gemeente van personen die niet in de gemeente Molenlanden staan ingeschreven in de basisregistratie personen. De toeristenbelasting komt ten goede aan de algemene middelen. De belasting wordt geheven van degene die verblijf biedt. Degene die verblijf biedt mag de belasting doorbereken aan degene die verblijf houdt.

Leegstandsheffing

De Tweede Kamer heeft in september 2025 een amendement aangenomen op de Fiscale Verzamelwet 2026. In dit amendement is opgenomen dat gemeente de mogelijkheid krijgen tot het invoeren van een leegstandsheffing. De leegstandsheffing is ter bestrijding van de langdurige leegstand van woningen. In afwachting van instemming van de Eerste Kamer zal hier in 2026 nieuw beleid voor worden opgesteld.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit is moeilijk aan te geven. Het Rijksbeleid is erop gericht de lokale lasten trendvolgend met het Bruto Binnenlands Product te laten stijgen. Er blijft echter wel de mogelijkheid om hogere OZB-heffingen toe te passen. De heffingen waar kosten tegenover staan zijn kostendekkend.

Ontwikkeling lokale lastendruk

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo), onderdeel van de Rijksuniversiteit Groningen, onderzoekt jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten. De uitkomsten worden jaarlijks gepubliceerd in de Coelo-atlas.

De Coelo-Atlas over 2025 is de meest recente versie. Uit deze atlas blijkt dat de gemeente Molenlanden op plaats 265 van de 346 gemeenten staat. Uit de atlas blijkt dat het OZB-tarief van Molenlanden onder het gemiddelde van Nederland valt. De gemiddelde woningwaarde zit net boven het gemiddelde.

Bij de milieuheffingen ligt het tarief van de afvalstoffenheffing fors boven het landelijk gemiddelde (€ 364,- bij een meerpersoonshuishouden). De rioolheffing van Molenlanden ligt in 2025 ook boven het landelijk gemiddelde van € 220,-.

De gegevens van het hierna opgenomen overzicht komen uit de Coelo-atlassen van de corresponderende jaren en betreffende woonlasten van een meerpersoonshuishouden.

Gemeente (Bedragen x € 1)	Woonlasten			Rangorde
	2023	2024	2025	2025
Alblasserdam	1.049	982	1.072	214
Gorinchem	995	1.009	1.023	163
Hardinxveld-Giessendam	943	991	1.091	230
Krimpenerwaard	925	995	1.013	153
Molenlanden	950	1.078	1.141	265
Papendrecht	1.043	1.047	1.086	226
Sliedrecht	888	947	979	110
Vijfheerenlanden	1.008	1.046	1.073	217

De lokale lastendruk voor een gemiddeld huishouden zullen in Molenlanden voor een meerpersoonshuishouden zich als volgt ontwikkelen:

Woonlasten		
(Bedragen x € 1)	2025	2026
Afvalstoffenheffing	465	470
Rioolheffing eigenaar	112	118
Rioolheffing gebruiker	156	164
OZB eigenaar	335	342
Totaal	1.068	1.094

Kwijtschelding

Voor de inwoners van Molenlanden met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en de rioolafvoerheffing. De kosten van bestaan voor de beoordeling of men in aanmerking komt voor kwijtschelding worden gesteld op 100%.

2.2 Paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de volgende vraag: in welke mate is de gemeentelijke financiële positie toereikend om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen? Inzicht in de omvang van de risico's is een voorwaarde voor een gezonde bedrijfsvoering. Bij de besluitvorming kan hiermee rekening worden gehouden. De financiële inschatting van de risico's wordt gerelateerd aan de vermogenspositie van de gemeente. Binnen de organisatie is globaal geïnventariseerd welke risico's er bekend zijn. Op basis van de risico's is het weerstandvermogen berekend. Volgens artikel 20 van de Financiële verordening moet de gemeenteraad een nota 'Weerstandvermogen & risicobeheersing' vaststellen. In deze nota zijn de uitgangspunten voor de risicobeheersing en het risicobeheersingsproces vastgelegd.

Financiële kengetallen

In deze risicoparagraaf zijn aan het eind een aantal financiële kengetallen opgenomen. Deze getallen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Beleid en beschikbaarheid van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit ziet er als volgt uit:

Weerstandscapaciteit (Bedragen x € 1)	Jaarstukken 2024	Begroting 2026
Algemene reserves (vrij aanwendbaar)	25.088.000	28.399.679
Begrotingssaldo/Jaarrekeningresultaat	8.104.000	1.471.005
Totale Weerstandscapaciteit	33.192.000	29.870.684

Weerstandsratio

De weerstandsratio is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit voor het afdekken van de geïnventariseerde risico's.

Weerstandvermogen	2026
UITSTEKEND	5,8

Een ratio van >1,0 is noodzakelijk om alle risico's te kunnen opvangen. Een ratio onder de 1,0 is onwenselijk. Een ratio van >2,0 of hoger wordt als goed tot uitstekend gekwalificeerd. Een ratio van 5,8 is uitstekend.

Beleid met betrekking tot de risico'

Bij elk risico wordt een inschatting gemaakt: wat is de mate van waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet en wat zijn de financiële consequenties hiervan. Dit wordt uitgewerkt in een kans- en een gevolgwaarde.

Benadering van de risico's en de vertaling in kans en het effect

We kijken eerst naar de totale omvang van het te lopen risico, als deel van het totaalbedrag dat als last is opgenomen in de jaarrekening. Zo duiden we de risico's in omvang. Vervolgens wordt een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet.

Daarbij wordt de volgende indeling gehanteerd:

- Laag: Het gevolg van het risico wordt voor 25% meegenomen in het risicoprofiel.
- Gemiddeld: Het gevolg van het risico wordt voor 50% meegenomen in het risicoprofiel.
- Hoog: Het gevolg van het risico wordt voor 75% meegenomen in het risicoprofiel.
- Zeer hoog: Het is nagenoeg zeker dat het risico zich voordoet. Voor het gevolg van het risico wordt een voorziening getroffen of dit is financieel verwerkt in de begroting.

Van een risico zijn de geschatte (totale) kosten (kans x effect) gekwantificeerd en opgenomen in de tabel van risico's.

De financiële risico's die zich voordoen

In de tabel op de volgende pagina treft u de gekwantificeerde risico's aan. Het totaal aan risico's bedraagt € 5.146.794 (was € 5.072.278 bij de jaarrekening 2024). De kleine stijging wordt

veroorzaakt doordat de omvang van sommige onderwerpen iets zijn toegenomen zodat de algehele omvang van het risico ook iets hoger is geworden.

Omschrijving (Bedragen x €1)	Totale omvang van te lopen risico	Omvang risicogedeelte	Kans dat risico zich voordoet	Geschat risico (omvang x kans)
Grondexploitaties*				1.104.950
Garanties (1% over hoofdsom)	90.376.000	90.376	25%	22.594
Gemeente- en BTW compensatiefonds	84.368.000	843.680	50%	421.840
Dividenden Stedin en BNG	581.000	581.000	75%	435.750
Bedrijfsvoering loonkosten en overhead	40.167.000	4.016.700	25%	1.004.175
Stijging rentelasten	7.000.000	70.000	25%	17.500
Leges onder Omgevingswet	2.861.000	1.430.500	50%	715.250
Participatie	2.191.000	219.100	50%	109.550
Jeugdzorg	10.403.000	1.040.300	75%	693.533
WMO	7.096.000	709.600	75%	532.200
Leerlingenvervoer	1.126.000	112.600	50%	60.300
Weerstandsvermogen bij verbonden partijen	116.608	116.608	25%	29.152
Totaal				5.146.794

*De opbouw van de risico's rondom dit onderwerp staan beschreven op de volgende pagina.

Toelichting risico's

Grondexploitaties en Vastgoed Projecten

Voor de risico's die zich voordoen binnen de grondexploitaties en vastgoedprojecten is uitgegaan van het risicoprofiel op individueel niveau en de meest recente doorrekening van alle grondexploitaties.

Risico's grondexploitaties:	€ 606.000
Risico's overige grondgebonden projecten:	€ 498.950
Totaal	€ 1.104.950

Garanties en waarborgen

De gemeente staat garant voor tal van leningen en deelnemingen. De kans dat zich hierbij risico's voordoen, is erg klein. Het risico is bepaald op 0,1% van de hoofdsom, de kans daarop als klein, 25%.

Gemeentefonds

Gemeenten en provincies kunnen vanaf 2016 tot een vastgesteld maximum BTW declareren. Verschillen ten opzichte van het plafond worden aan gemeenten uitgekeerd. Er is in 2024 minder gedeclareerd bij dit fonds. Dit betekent een toevoeging aan het gemeentefonds. Voor 2025 is dit nog niet bekend. We hebben gekozen om dit voordeel structureel in de meerjarenbegroting op te nemen. Dit voordeel is € 840.000. Het risico is dat er meer gedeclareerd wordt waardoor we het ingeboekte voordeel niet behalen. Dit risico schatten we in op 50% evenals een neerwaartse correctie van het Gemeentefonds als geheel.

Dividend Stedin en BNG

Jaarlijkse schommelingen van dividend kunnen een verschil van de raming betekenen in de begroting. De aandelen van Stedin zijn voor een deel preferente aandelen. We merken wij dit aan als 100% onzekerheid met een kans van 75%.

Bedrijfsvoering loonkosten en overhead

Het gaat om risico's van nog niet voorzienbare kosten in verband met wachtgeld van politieke ambtsdragers en ontslag van personeel. Een beheersmaatregel om dit risico te beperken is door

middel van verzekeringen. Voor deze risico's hebben wij een inschatting gemaakt van 5% van de totale personeels- en bestuurskosten met een kans van 25%.

Stijging rentelasten

In de begroting 2026-2029 is rekening gehouden met een rente die vergelijkbaar is met het niveau van 2025 voor de raming van de rentelasten op nieuw aan te trekken leningen. De ontwikkelingen op de kapitaalmarkt laten zien dat mogelijke renteverhogingen niet zeer waarschijnlijk zullen zijn. Het risico zit alleen op nieuw aan te trekken leningen. In 2026 moet er mogelijk nog een langlopende lening aangetrokken worden. We verwachten dat er geen sprake zal zijn van kortlopende financieringen. We schatten de kans van een rentestijging voor 2026 in als laag.

Leges Omgevingswet

De inkomsten van de leges die we ontvangen in het kader van de Omgevingswet zijn gebaseerd op basis van de ervaringscijfers over 2024 en de eerste helft van 2025. Deze cijfers geven een onjuist beeld omdat er in 2024 veel minder aanvragen zijn binnengekomen dan andere jaren (op vergelijkbare onderwerpen) en de cijfers uit 2025 niet het beeld van het 4^e kwartaal bevat. Het laatste kwartaal van een jaar levert normaliter altijd de meeste aanvragen op. In de begroting van 2026 zijn we uitgegaan van een zo'n realistisch mogelijke raming maar zien ook in dat de er een gemiddelde kans aanwezig kan zijn dat de opbrengsten lager uitpakken. Het risico van een lagere opbrengst wordt dan ook als gemiddeld ingeschat. Het risicobedrag is bepaald op de halve omvang met een kans van 50% aan lagere opbrengsten.

Participatie

De GR Avres voert de Participatiewet, Minimabeleid en de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening uit voor onze gemeente. Hoewel het budget bij de uitvoering en het beleid door Avres leidend is, kan toch een tekort ontstaan. Gemeenten en Avres zijn voor de uitvoering van de taken voor het merendeel afhankelijk van rijksbudgetten. Avres heeft daarbij te maken met toenemende

armoede o.a. door de energiecrisis en andere ontwikkelingen die zorgen voor vergroting van de kloof in de samenleving. De uitgaven voor minimavoorzieningen nemen daardoor mogelijk toe. De zittende medewerkers in de sociale werkvoorziening en met beschut werk hebben loon- en baangarantie terwijl de rijksvergoeding hiervoor niet altijd dekkend is. Avres werkt samen met de deelnemende gemeenten zo goed mogelijk om op deze ontwikkelingen in te spelen. Ondanks deze ontwikkelingen en risico's is Avres er de laatste jaren in geslaagd een overschot in de jaarrekening te realiseren. Het bestuur van Avres heeft op verzoek van de gemeenten bezuinigingen in 2025 en 2026 en verder doorgevoerd die niet direct ten koste gaan van de dienstverlening, begeleiding en ondersteuning van inwoners. Avres werkt in afstemming met de deelnemende gemeenten aan een meerjarig koersdocument.

Jeugdzorg (Dienst gezondheid en jeugd) Jeugdzorg wordt door de serviceorganisatie jeugd (SOJ) ingekocht. Een nadelig exploitatieresultaat zal SOJ direct bij de deelnemende gemeenten op basis van een verdeelsleutel in rekening brengen. SOJ beschikt niet over reserves. Anderzijds wordt een voordelig verschil uitgekeerd. Qua sturing is het voortdurend zoeken naar een balans tussen zorgvraag en beschikbaar budget. Bij de beleidsplanning en het contracteren van zorgaanbieders is het beschikbare budget uitgangspunt. De kosten voor Jeugdzorg zijn gebaseerd op de begroting van Service Organisatie Jeugd (SOJ). Op basis van de forecastprognose van juni 2025 lijkt de begroting van Service Organisatie Jeugd (SOJ) naar boven bijgesteld moeten worden met circa € 200.000. De afgelopen jaren is echter gebleken dat er grote schommelingen in de kosten zijn en dat uiteindelijk de kosten lager waren. We houden ons dan ook aan de begroting van Service Organisatie Jeugd (SOJ). Risico's zitten met name bij inflatie, afbouw gesloten jeugdhulp en het risico op gezinnen met een kostbare inzet. Op basis van de beschikbare sturingsinformatie wordt ingeschat dat de geschetste effecten een risico vormen voor de Gemeente Molenlanden. Als uitgangspunt nemen we 10% van de totale kosten op als risicogedeelte, waarbij we uitgaan van een hoge kans.

WMO

De kosten voor de huishoudelijke ondersteuning stijgen in 2026 door met name een fors hoger uurtarief. Dit is bij het opstellen van de begroting voor 2026 aan de hand van ervaringscijfers zo realistisch mogelijk geraamd. Dat neemt niet weg dat er risico's bestaan, zoals de toename van het aantal cliënten met een indicatie voor huishoudelijke ondersteuning. Ook de personeelskrapte bij de zorgaanbieders blijft een onzekere factor. Die onzekerheid is er ook m.b.t. de overige maatwerkvoorzieningen zoals individuele begeleiding en dagbesteding. Dit is het gevolg van de dubbele vergrijzing, langer thuis wonen en de vaste lage eigen bijdrage (het zogenaamde abonnementstarief). Het Wmo-vervoer (de MolenHopper) is opnieuw aanbesteed in 2025. De nieuwe tarieven zijn zo realistisch mogelijk in de begroting verwerkt, maar ook hiervoor geldt er een onzekerheid over de toename van het aantal cliënten en het gebruik van de MolenHopper. Het nieuwe contract voor Wmo-hulpmiddelen is 1 februari 2025 ingegaan. De kosten voor hulpmiddelen kunnen toenemen mogelijk als gevolg van een toenemende vraag. Door de val van het Kabinet zal het wetsvoorstel voor een inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage ter vervanging van het abonnementstarief op zijn vroegst per 1 januari 2027 worden gewijzigd. De CRvB heeft recentelijk ook bepaald dat gemeenten op geen enkele wijze een inkomenstoets mogen toepassen. Er wordt ingeschat dat er een kans is op een afwijking naar boven van 10% met een risico van 75%.

Leerlingenvervoer

Leerlingenvervoer is een open-eind regeling. Vanaf 1 augustus 2025 hebben we als gevolg van een nieuwe aanbesteding te maken met een tariefstijging van circa 32%. Deze tariefstijging is verwerkt in de begroting. Het benodigde budget is voornamelijk afhankelijk van de ontwikkeling van het aantal aanvragen (en de herkomst, bestemmingen en combinatiemogelijkheden van de ritten). Er blijft dus een risico dat het geraamde budget niet voldoende zal zijn. De kans is bepaald op gemiddeld.

Weerstandsvermogen bij verbonden partijen

Gemeente Molenlanden neemt deel in meerdere gemeenschappelijke regelingen. Voor de gemeenschappelijke regelingen met een sturingsprofiel 'hoog' en 'gemiddeld', zoals vermeld in de paragraaf Verbonden Partijen, is het benodigde en beschikbare weerstandsvermogen opgenomen in onderstaande tabel. Niet alle gemeenschappelijke regelingen beschikken over voldoende weerstandsvermogen. Indien het benodigde weerstandsvermogen groter is dan het beschikbare weerstandsvermogen, moeten de deelnemende gemeenten dit resterende risico gezamenlijk dragen. Daarom nemen we de volgende bedragen op:

Naam GR (Bedragen x € 1)	Benodigd	Beschikbaar	Belang	Opnemen
DG&J	2.100.000	2.100.000	7,70%	0
VRZHZ	906.500	510.000	10,40%	41.236
Avres	3.519.000	6.137.000	16,80%	0
Waardlanden	2.403.000	2.064.000	20,30%	68.817
Omgevingsdienst	1.033.000	938.000	6,90%	6.555
Totaal				116.608

Aanvulling bij de tabel:

De reserves van DG&J (€ 2,1 miljoen) bestaan voor € 1,4 miljoen uit de bestemmingsreserve voor het opvangen van de frictiekosten als gevolg van de uittreding Leerdam/Zederik. Als we € 1,4 miljoen in mindering brengen op de beschikbare € 2,1 miljoen blijft een vrij aanwendbaar weerstandsvermogen over van € 0,7 miljoen. Dit betekent dat de risico's niet volledig door het weerstandsvermogen worden afgedekt.

Ontwikkelingen

Een aantal ontwikkelingen laat zich nog niet financieel vertalen. Deze worden eventueel op een later tijdstip aan de gemeenteraad aangeboden. Dit is bijvoorbeeld afhankelijk van nog uit te voeren onderzoeken of te nemen besluiten. Als voorbeelden noemen we:

- Informatiebeveiliging: Met de komst van de Nederlandse Cyberbeveiligingswet (Cbw) op basis van de Europese NIS2-richtlijn zijn er risico's op het gebied van informatiebeveiliging, privacy, financiële en juridische aansprakelijkheid. Er zijn- en worden diverse verplichte beheersmaatregelen getroffen om deze risico's zoveel mogelijk te beperken.
- Kinderdijk: eventuele investeringen in het gebied waartoe de gemeenteraad nog niet heeft besloten.
- Het IHP (Integraal Huisvestingsplan primair onderwijs Molenlanden 2021-2032) Is door de gemeenteraad vastgesteld en daarbij is besloten om separate besluiten te nemen over de exacte invulling en de financiële effecten van de projecten. Vanaf 2029 is een structurele stelpost opgenomen voor de realisatie van het IHP, deze wordt jaarlijks geactualiseerd. Het plan is verdeeld in 3 blokken van elk 4 jaar waarin de prioritering is aangegeven. Het kan gaan om nieuwbouw, renovatie en/of aanpassingen op het terrein van duurzaamheid. In overleg met de scholen/schoolbesturen worden de plannen uitgewerkt waarbij cofinanciering onderwerp van gesprek is. Elk afzonderlijk plan met een investeringsvraagstuk zal aan de gemeenteraad worden voorgelegd.
- Naar aanleiding van het tussenvonnis dat de rechtbank Rotterdam in september 2023 heeft uitgesproken in de zaak, die Molenlanden samen met Dordrecht, Sliedrecht en Papendrecht had aangespannen tegen Chemours c.s. zijn partijen in gesprek gegaan. Dat gesprek richt zich op: (1) het herstellen van verontreinigde moestuinen in de genoemde gemeenten, het weer 'zwem veilig' maken van de plas de Merwelanden in Dordrecht en (3) het oprichten van een fonds, dat ziet op het vergoeden van door de gemeenten geleden en te leiden schade. Voor het herstel van de moestuinen zijn drie pilots gestart, waarvan er inmiddels twee zijn afgerond. De derde pilot vindt plaats in Wijngaarden. Het zwemwater van De Merwelanden is inmiddels veilig om te zwemmen; er vindt nader onderzoek

plaats naar de bron (locatie) van de verontreiniging. Tevens lopen er onderhandelingen over een fonds.

- De gemeente Molenlanden erkent de toenemende impact van klimaatverandering op haar activiteiten en financiële gezondheid. De frequentie en intensiteit van extreme weersomstandigheden, zoals overstromingen, hittegolven en stormen, vormen een groeiend risico voor onze infrastructuur, openbare voorzieningen en de algehele veerkracht van onze gemeenschap. We blijven proactief werken aan het identificeren, beoordelen en beheren van deze risico's, terwijl we tegelijkertijd streven naar duurzame oplossingen en investeringen die de veerkracht van onze gemeente op lange termijn bevorderen. De gemeente Molenlanden werkt aan een aanpak die meer inzicht geeft in de risico's die we als gemeente lopen, zodat politiek ook de juiste afwegingen gemaakt kunnen worden tussen (pro)actief investeren in het voorkomen van schade of het (re)actief acteren op ontstane schade.

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is een aantal financiële kengetallen opgenomen die inzicht geven in de financiële positie van de gemeente. In het onderstaande overzicht de uitkomsten.

Ratio's	2025	2026	2027	2028	2029
Netto schuldquote in %	29,8%	33,0%	29,8%	29,5%	27,4%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen in %	27,6%	28,6%	25,2%	25,1%	23,1%
Solvabiliteitsratio	46,5%	41,5%	40,1%	37,8%	35,7%
Structurele exploitatieruimte	1,53%	1,46%	1,49%	1,45%	1,42%
Grondexploitatie	2,9%	1,5%	1,5%	1,5%	1,4%
Belastingcapaciteit	107,4%	104,0%	107,1%	110,3%	113,7%

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Een netto schuldquote tot 100% wordt algemeen beschouwd als goed. Dit kengetal wordt voor de gemeente Molenlanden daarom als goed beoordeeld. Er is een correctie op dit getal als we de verstrekte leningen hieruit filteren. Dit percentage berekening is gebaseerd op de huidige lening portefeuille. Als we in de toekomst leningen afsluiten om de investeringen te kunnen doen stijgt dit percentage. De geprognoseerde balans laat deze ontwikkeling zien.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio verstaan we het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. De ratio is hoog doordat er sprake is van een groot eigen vermogen. Een gezond percentage ligt in ieder geval boven de 20%. De gemeente Molenlanden komt ruimschoots uit boven deze ondergrens.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Dit kengetal laat zien dat er sprake is van een kleine ruimte in de structurele exploitatie.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Het betreft hier de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De definitie van belastingcapaciteit is hier: woonlasten van een meerpersoonshuishouden, opgebouwd uit OZB, afvalstoffen- en rioolheffing. De staat van de grond in een deel van onze gemeente zorgt ervoor dat we relatief hoge kosten voor riolering in onze rioolheffing verrekenen waardoor we net boven de 100 procent uitkomen.

Beoordeling onderlinge verhouding tussen kengetallen

De gemeente Molenlanden heeft een stevige financiële reservepositie. De solvabiliteitsratio is hoog. Tegenvallers kunnen opgevangen worden door aanwending van de reserves, wat ook blijkt uit de hoge weerstandsratio. Het beleid is erop gericht om structurele uitgaven te dekken door structurele inkomsten.

2.3 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen, de zogenoemde kapitaalgoederen. Dit zijn wegen, verkeersvoorzieningen en overig straatmeubilair, civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting, spelen, groen, begraafplaatsen, riolering, water, sportaccommodaties en gebouwen. Kapitaalgoederen hebben onderhoud nodig, zodat wij een veilig gebruik kunnen waarborgen. Zowel meerjarig groot onderhoud als dagelijks, klein onderhoud. De kosten daarvan en de planning zijn vastgelegd in beheerplannen.

Ook voor de inwoners is de kwaliteit van hun leefomgeving belangrijk. Teruglopende kwaliteit kan leiden tot kleine ergernissen, klachten of zelfs serieuze ongelukken. Een goede afhandeling van meldingen is daarom van groot belang. Bij herinrichtingsplannen en reconstructies vinden we de betrokkenheid en het informeren van inwoners van groot belang. Samen met onze samenwerkingspartners hebben we hier continu aandacht voor. Dit blijft een punt van doorlopende ontwikkeling. Denk aan het inzetten van de projectenwebsite, de Bouwapp en andere passende (online) kanalen en middelen.

In onderstaand overzicht staan de beheerplannen met daarin de beleidskaders die voor de diverse kapitaalgoederen zijn opgesteld:

Beheerplannen	Vastgesteld door raad of college	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Achterstallig onderhoud
Integraal Beheerplan Buitenruimte	2021	2026	Ja	Nee
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) ¹⁾	2020	2024	Ja	Nee
Baggerplan	2022	2033	Ja	Nee
Beheerplan Begraafplaatsen	2021	2026	Ja	Nee
Meerjarenplan Sportvelden ²⁾	2026	2030	Ja	Nee
Gebouwen ³⁾	2021	2041	Ja	Nee

1) De uitkomsten van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2020-2024 (GRP) zijn opgenomen en ingepast in het Integraal Beheerplan Buitenruimte. Het nieuwe GRP wordt medio 2026 opgeleverd, en gaat vanaf dan WRP (Water- en RioleringsProgramma) heten.

2) Meerjarenplan Sportvelden wordt 5-jarlijks geactualiseerd binnen het vastgoed- en accommodatiebeleid.

3) Beheerplan Gebouwen wordt 3-jarlijks geactualiseerd.

Integraal Beheerplan Buitenruimte

Het Integraal Beheerplan Buitenruimte Molenlanden 2022-2026 (verder: Beheerplan) is gebaseerd op een lange termijnplanning voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. De beleidsuitgangspunten, kaders en kosten zijn hierin vastgelegd. Dit plan geeft inzicht in de huidige en de gewenste (beeld)kwaliteit van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte inclusief het benodigde budget (met een doorkijk tot en met 2031). De actualisatie van het Beheerplan is opgestart in 2025 wat gaat leiden tot het nieuwe Beheerplan 2027-2031.

Het Beheerplan heeft betrekking op de volgende categorieën voorzieningen (assets): wegen, verkeersvoorzieningen en overig (straat)meubilair, civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting, spelen, groen, riolering, water.

De begraafplaatsen, het baggeren, sportaccommodaties en gemeentelijke gebouwen vallen buiten het kader van het huidige

Beheerplan, en hebben eigen beheerplannen. In het nieuwe Beheerplan 2027-2031 worden de begraafplaatsen ook onderdeel van dit plan. Hiervoor wordt dus geen apart beheerplan meer vastgesteld.

Planmatig beheer - Uitvoering in 2026

Het onderhoud in 2026 en verder is gebaseerd op de onderhoudsplanningen van de betreffende voorzieningen binnen de buitenruimte. Deze planningen actualiseren we jaarlijks.

Het (planmatig) beheer en onderhoud is gericht op het veilig en doelmatig in stand houden van de diverse voorzieningen. Bij reconstructies en herinrichtingen worden de onderhouds- en vervangingswerkzaamheden zo veel als mogelijk integraal opgepakt. De in 2025 geplande reconstructies, herinrichtingen en dergelijke staan in het deel 3.10 Investerings.

Kwaliteitsniveau

Beoordeling van de (beeld)kwaliteit gebeurt conform de CROW-normen. Het uitgangspunt binnen Molenlanden is dat de buitenruimte standaard onderhouden wordt op kwaliteitsniveau B. Uitzondering hierop zijn de zichtlocaties in de kernen. Voor deze gebieden wordt kwaliteitsniveau A aangehouden. Binnen deze gebieden passen we duurzame materialen toe en geven we een plus aan de inrichting. Het kwaliteitsniveau en eventuele aanvullende eisen worden bij de toelichting van de diverse kapitaalgoederen nader benoemd onder het kopje “Kaders”.

Klimaat en duurzaamheid

Deze onderwerpen komen steeds nadrukkelijker in beeld. Bij de voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden binnen de openbare ruimte houden we rekening met onze klimaat- en duurzaamheidsuitgangspunten. Zowel technische als financiële haalbaarheid en effecten worden hierbij steeds meegewogen. Het “Handboek duurzaamheid in gebiedsontwikkelingen” vormt de basis voor de maatregelen, die zoveel mogelijk in de HIOR zijn verwerkt. Voor circulaire economie wordt in de loop van 2026 aan de hand

van een uitvoeringsprogramma in beeld gebracht welke maatregelen we kunnen inzetten.

Bijhouden gegevens en inspecties

Voor bijna alle kapitaalgoederen geldt dat voor het bijhouden van de gegevens over arealen, kwaliteitsgegevens en uitgevoerde inspecties diverse gedigitaliseerde beheerprogramma's beschikbaar zijn. Deze gegevens benutten we voor de actualisatie van de diverse beheerplannen.

Kapitaalgoederen per categorie

De totale oppervlakte van de gemeente Molenlanden is ongeveer 19.160 hectare. De gemeente heeft hiervan ongeveer 323 hectare aan openbare ruimte in beheer en onderhoud. Onze kapitaalgoederen liggen voornamelijk binnen de bebouwde kommen van de 20 kernen. Een uitzondering hierop vormen de onderdelen Openbare Verlichting, Riolering, Straatnaamborden en onderdelen van Straatmeubilair. Deze onderdelen onderhouden we ook buiten de bebouwde kom.

Hieronder lichten we de diverse kapitaalgoederen afzonderlijk toe, waarbij de genoemde cijfers een indicatie van de omvang geven. Een tabel met een totaaloverzicht van de areaalgegevens staat achteraan in deze Paragraaf.

Wegen

Kerncijfers

De gemeente beheert wegen met een totale lengte van ongeveer 175 km, onderverdeeld in:

- Asfaltverharding ca. 325.000 m²
- Elementenverharding (klinkers en tegels) ca. 1.210.000 m²
- Overige verharding ca. 20.000 m²

Kaders

Volgens de wet moet de gemeente zorgen voor een goede staat van onderhoud van het gemeentelijk wegennet. Daarom moet het

wegennet aan minimale eisen voldoen. Hiervoor worden de gebruikelijke richtlijnen van het CROW gehanteerd.

Beheer en onderhoud

Het kwaliteitsniveau brengen we jaarlijks in kaart via visuele inspecties die we in het voorjaar laten uitvoeren. Op basis van de resultaten van de inspecties wordt het jaarlijks (klein) onderhoud aan asfalt- en open verhardingen uitgevoerd. Verder worden werkzaamheden rondom belijning en markeringen uitgevoerd. Ook wordt adequaat ingespeeld op calamiteiten, klachten en meldingen van bewoners.

Toegankelijkheid

In het VN-verdrag Handicap is het doel vastgelegd dat personen met een beperking volledig aan de samenleving kunnen deelnemen door drempels zoveel mogelijk weg te nemen. Onze gemeente heeft zich ook geconformeerd aan dat beleid. Om op dit punt verbeteringen in de openbare ruimte door te voeren is een jaarlijks budget beschikbaar. Hiervan wordt per jaar in een aantal kernen de toegankelijkheid van de openbare ruimte geïnspecteerd. De hieruit voortkomende maatregelen worden vervolgens uitgevoerd. Dit proces loopt tot alle kernen in beeld zijn. Ook bij reconstructies houden we rekening met toegankelijkheid. Er is regelmatig overleg met de Bouwadviescommissie over Toegankelijkheid, van dagelijks onderhoud tot en met projecten.

Verkeersvoorzieningen en overig (straat)meubilair

Kerncijfers

Areaaloverzicht objecten in de openbare ruimte:

- Verkeers- en straatnaamborden. incl. bewegwijzering en portalen ca. 6.050 st.
- Overige verkeersvoorzieningen ca. 374 st.
- Schrikhekken ca. 418 st.
- Afvalbakken ca. 575 st.
- Abri's (bushokjes) ca. 23 st.
- Banken en picknicksets ca. 591 st.
- Bloembakken ca. 180 st.

- Hekwerken ca. 4.600 m¹
- Palen ca. 4.500 st.
- Overige objecten (o.a. fietssluisen en fietsklemmen) ca. 1.210 st.
- Openbare kunst ca. 33 st.

Kaders

In de openbare ruimte van de gemeente staat een groot aantal verkeersvoorzieningen en overig (straat)meubilair. Al deze voorzieningen behoren niet tot de weg zelf, maar geven praktische invulling aan het gebruik van de openbare ruimte. Ze vormen een ondersteuning aan de bruikbaarheid en verkeersveiligheid van de weg. Daarnaast leveren ze een belangrijke bijdrage aan de uitstraling en kwaliteit van de leefomgeving.

De gemeente heeft de plicht om de openbare ruimte met de daarin aanwezige voorzieningen deugdelijk te onderhouden. Hiervoor worden de gebruikelijke richtlijnen van het CROW gehanteerd.

Beheer en onderhoud

Vanaf 2022 wordt per jaar van 3 tot 4 kernen - via visuele inspecties - het kwaliteitsniveau van de verkeersvoorzieningen en straatmeubilair in kaart gebracht, tot alle kernen in beeld zijn. In 2026 worden de laatste kernen uitgevoerd. Daarna worden de GOW-wegen ieder jaar geschouwd, en de overige wegen iedere 3 tot 5 jaar. Verder wordt adequaat ingespeeld op meldingen van bewoners.

Naast het regulier onderhoud aan deze voorzieningen wordt ook een deel van het jaarbudget uitgegeven aan incidentele schade, diefstal en vandalisme.

Civieltechnische Kunstwerken

Kerncijfers

Areaaloverzicht:

- Bruggen en duikerbruggen ca. 245 st.
- Kademuren, steigers, trappen en vlonders ca. 95 st.

Kaders

De civieltechnische kunstwerken zijn onmisbaar in ons waterrijke gebied. Ze vormen een cruciale schakel in het functioneren van de infrastructuur en de leefbaarheid van onze gemeente.

Op basis van wetgeving geldt dat kunstwerken veilig moeten zijn en veilig gebruikt moeten kunnen worden. Dit betekent dat ze berekend moeten zijn op het verkeer en overig gebruik dat wordt toegelaten. Eisen aan de constructie zijn vastgelegd in NEN-normen.

Beheer en onderhoud

Jaarlijks worden de civieltechnische kunstwerken geschouwd op gebreken. Om de drie jaar worden alle kunstwerken volledig geïnspecteerd. Werkzaamheden worden ingepland op basis van de constatering tijdens schouw of inspectie. Risicovolle kunstwerken worden tussentijds gemonitord door een risico-instandhoudingsanalyse.

Openbare verlichting

Kerncijfers

Areaaloverzicht:

- Lichtmasten en armaturen ca. 10.587 st.

Kaders

Een betrouwbare en goed functionerende openbare verlichting is belangrijk en draagt bij aan de veiligheid van onze burgers en de leefbaarheid van onze gemeente. De openbare verlichting is daarbij gericht op het verbeteren van de verkeersveiligheid, leefbaarheid en sociale veiligheid in het donker. Hierbij wordt gebruik gemaakt van duurzame, efficiënte en energiezuinige verlichtingsmiddelen. Voor de aanwezige openbare verlichting geldt een zorgplicht voor het onderhoud. Ook moet de openbare verlichting (elektrotechnisch) veilig zijn.

Beheer en onderhoud

De aansturing van het dagelijks onderhoud aan de openbare verlichting is ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling Bureau OVL Lek en Merwede. Meldingen van storingen en

gevaarlijke situaties kunnen direct doorgegeven worden via hun internetpagina. Bureau OVL is ook een belangrijke schakel voor ontwerp en advies bij reconstructie-projecten. Op basis van leeftijd en energiezuinigheid wordt de verlichting integraal vervangen bij het uitvoeren van reconstructies en groot onderhoud.

Spelen

Kerncijfers

De gemeente beheert in totaal 137 speelplaatsen met daarop:

- Speel-/sporttoestellen en speelprikkels ca. 823 st.
- Hekwerken en ballenvangers ca. 2.250 m¹
- Veiligheidsondergronden ca. 9.000 m²
- Kunstgrasvelden ca. 3.350 m²

Kaders

Spelen en bewegen in de openbare ruimte is van groot belang voor de algehele ontwikkeling van kinderen. Het VN-kinderrechtenverdrag onderstreept het recht van kinderen op beweging, spel en vrije tijd. Een beweegvriendelijke omgeving is een gezonde en prettige leefomgeving die mensen faciliteert, stimuleert en uitdaagt om te bewegen, te spelen en te sporten. Het beheer en onderhoud van de speelvoorzieningen is wettelijk geregeld conform het WAS en is gericht op het in stand houden en waarborgen van de veiligheid.

Beheer en onderhoud

Het areaal wordt jaarlijks twee keer geïnspecteerd en meerdere malen geschouwd. Dit wordt verwerkt in een digitaal beheerpakket. Geconstateerde gebreken herstellen we zo snel als mogelijk. Vervangen van speelvoorzieningen doen we op basis van leeftijd en waar mogelijk integraal met reconstructies in de wijk. Belangrijke speerpunten zijn: maatwerk, duurzaamheid, klimaatadaptie, sociale cohesie, doelgroep, veiligheid, voldoende uitdaging en in ieder geval altijd in goed overleg met de omgeving en gebruikers.

Groen

Kerncijfers

Areaaloverzicht openbaar groen, excl. begraafplaatsen:

- Gazons ca. 353.400 m²
- Bermen/"ruw" gras ca. 610.700 m²
- Bomen ca. 15.382 st.
- Hagen ca. 33.700 m¹
- Overige beplantingen ca. 189.500 m²

Kaders

Het onderhoud aan openbaar groen is erop gericht een acceptabel niveau te handhaven. Het beeldkwaliteitsniveau is gesteld op B, conform het integraal beheerplan. Gebieden met een hoogwaardige of afwijkende inrichting worden op A onderhouden. Voor nieuwbouwtwontwikkelingen is een groennorm vastgesteld. Deze norm vereist een minimaal te realiseren hoeveelheid groenvoorzieningen.

Beheer en onderhoud

Jaarlijks wordt een derde deel van het boombestand middels een inspectiecyclus gecontroleerd op veiligheid. Aan de hand van de uitkomsten nemen we maatregelen die in eerste instantie gericht zijn op veiligheid.

Klimaat en biodiversiteit

In het kader van klimaatadaptatie (o.a. wateroverlast, hittestress) speelt de soort en de hoeveelheid groen een belangrijke rol. In plannen realiseren we daarom meer dan voorheen ruimte voor groen en water. Bij nieuwe inrichting en het uitvoeren van beheermaatregelen proberen we de biodiversiteit te verhogen. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van natuurontwikkelingslocaties (met educatieve functie) en extensiever maaibeheer. Daarnaast zoeken we bij elk herinrichtingsproject naar mogelijkheden om het areaal groen te vergroten, waarbij nadrukkelijk naar de juiste soortkeuze voor de juiste locatie wordt gekeken.

Begraafplaatsen

Kerncijfers

Areaaloverzicht van in totaal 25 begraafplaatsen:

- Verhardingen ca. 28.900 m²
- Groenelementen ca. 41.300 m²
- Bomen ca. 700 st.
- Grafvelden ca. 39.200 m²
- Urnenmuren 2 st.

Jaarlijks zijn er gemiddeld 260 begravingen op de begraafplaatsen in Molenlanden.

Kaders

Alle begraafplaatsen worden onderhouden op beeldkwaliteitsniveau A, conform het vastgestelde 'Beleidsdocument begraafplaatsen Molenlanden'. In het vastgestelde 'Beheerplan begraafplaatsen 2022-2026' en het 'Uitvoeringsplan begraafplaatsen' zijn diverse uitvoeringsmaatregelen opgenomen die invulling geven aan de kaderstelling uit het beleidsdocument.

Riolering

Kerncijfers

Areaaloverzicht:

- Vrijverval riolering ca. 205 km
- Druk- en vacuümriolering, persleidingen ca. 226 km
- Pompunits en hoofdgemalen ca. 1.750 st.
- Bergbezinkvoorzieningen 16 st.
- Drainage ca. 12 km
- Kolken ca. 14.000 st.

Kaders

Het rioolstelsel van de gemeente onderhouden we volgens de in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) geformuleerde uitgangspunten en kwaliteitsniveaus. In de tweede helft van 2024 is gestart met de actualisatie van het GRP. Het nieuwe GRP, wat vanaf dan WRP (Water- en RioleringsProgramma) gaat heten, is vertraagd. Dit wordt in plaats van medio 2025 medio 2026 opgeleverd en in de 2^e helft van

2026 aan de Raad aangeboden. De vertraging is vooral ontstaan, omdat het thema “alternatieve sanitatie” eerst verder uitgewerkt moet worden.

Beheer en onderhoud

De uitkomsten van het huidige GRP zijn integraal verwerkt en ingepast binnen het Integraal Beheerplan Buitenruimte Molenlanden 2022-2026. Bij de rioolrenovatiewerkzaamheden is de samenhang met herstraatwerkzaamheden van belang.

De kosten van het riool worden via een kostendekkend tarief doorberekend. In de Paragraaf Lokale Heffingen wordt dit verder toegelicht.

Water

Kerncijfers

Areaaloverzicht:

- Open water (sloten en plassen) ca. 311.400 m²
- Beschoeiingen ca. 30.900 m¹
- Natuurlijke oevers ca. 12.400 m¹
- Kleine duikers ca. 4.600 m¹

Kaders

Watergangen zijn van groot belang voor de opvang en de aan- en afvoer van hemelwater en grondwater. Het waterschap zorgt voor het onderhoud van de A-watergangen (weteringen en de grotere sloten). Kleinere sloten ('schouwsloten') moeten worden onderhouden door eigenaren van percelen die aan deze sloten grenzen, waaronder de gemeente. Dit onderhoud moet gebeuren volgens eisen die in de Keur van Waterschap Rivierenland staan.

Beheer en onderhoud

Vasthouden van water binnen het gebied wordt een steeds groter thema. We besteden aandacht aan het behouden en vergroten van open water en het robuuster maken van watergangen en duikers. De beschoeiingen en oeverbeschermingen worden hier ook bij betrokken.

De duikers worden regelmatig geïnspecteerd en gereinigd om doorstroming van de watergangen te waarborgen. Naast de duikers zijn ook beschoeiingen en andere oeverbeschermingen opgenomen binnen het beheerplan. Planmatig onderhoud wordt uitgevoerd conform het in 2023 opgestelde onderhouds- en vervangingsplan voor de beschoeiingen, andere oeverbeschermingen en duikers.

Door het baggeren van watergangen kan voldoende afvoercapaciteit worden gewaarborgd. Het baggeren gebeurt cyclisch, gemiddeld om de tien jaar. Door regelmatig te baggeren verbetert ook de waterkwaliteit in onze watergangen waarmee wordt bijgedragen aan een groter doel, de Kader Richtlijn Water (KRW).

Sportaccommodaties

Kerncijfers

Areaaloverzicht:

- 1 korfbalvereniging met 2 wedstrijdvelden
- 11 voetbalverenigingen met 30 wedstrijdvelden
- Sportgebouwen 10 st.
- Zwembaden 6 st.

Kaders

De gemeentelijke sportaccommodaties worden onderhouden conform het vastgestelde 'Vastgoed- en accommodatiebeleid'. Het onderhoud aan de gebouwen op sportaccommodaties vindt plaats conform genoemd beleid, en is - gebundeld met de overige gemeentelijke gebouwen - verwoord onder het kopje Gebouwen.

Beheer en onderhoud

Uitgangspunt van het accommodatiebeleid is dat verenigingen een keuze hebben kunnen maken welke onderhoudswerkzaamheden men als vereniging zelf ter hand neemt. Voor deze werkzaamheden krijgen de verenigingen een marktconforme onderhoudsvergoeding. Afstemming over en controle op de onderhoudswerkzaamheden vindt jaarlijks plaats.

Renovatie/vervanging

Voor de buitensportaccommodaties van de korfbal- en voetbalverenigingen is voor de zogenaamde basisvoorzieningen (velden, leunhekken, omliggende paden e.d.) een Meerjarenplan (MJP) Sportvelden opgesteld en opgenomen in het investeringsprogramma. Dit MJP voorziet in de renovatie c.q. vervanging van de basisvoorzieningen aan het einde van de levensduur.

Gebouwen

Een extern adviesbureau stelt op basis van de meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) de jaarplannen op en draagt tevens zorg voor de uitvoering van de werkzaamheden. De gemeente voert hierbij de regie.

De gyminventaris in de sporthallen wordt periodiek gekeurd. Bij afkeur vindt reparatie of vervanging plaats, waarmee de veiligheid wordt geborgd.

In mei 2026 starten de werkzaamheden voor de herinrichting en herschikking van de gebouwen en bergingen op de begraafplaatsen in Arkel, Giessen-Oudekerk, Schelluinen en Noordeloos.

Voor de kerktorens wordt in 2026 een deel van de toegekende onderhoudssubsidie van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (periode 2026-2030) ingezet. Daarnaast wordt in 2026 de subsidie uit de periode 2019-2025 verantwoord.

De overdracht van de voormalig SOHG-panden aan de betreffende scholen staat gepland voor 2026. Hiermee komt het groot onderhoud weer onder de verantwoordelijkheid van de scholen te vallen.

Vanuit het lange termijnplan voor verduurzaming worden diverse maatregelen uitgevoerd. Een voorbeeld hiervan is de voetbalkantine van Voetbalvereniging Nieuw-Lekkerland, waar alle verlichting is vervangen door circulaire Ledverlichting.

Totaaloverzicht omvang arealen Kapitaalgoederen

Onderdeel	Hoeveelheid	Eenheid
Wegen - Totale lengte wegen - Asfaltverharding - Elementenverharding (klinkers en tegels) - Overige verharding	175 325.000 1.210.000 20.000	km m ² m ² m ²
Objecten in de openbare ruimte - Verkeers- en straatnaamborden. incl. bewegwijzering en portalen - Overige verkeersvoorzieningen - Schrikhekken - Afvalbakken - Abri's - Banken en picknicksets - Bloembakken - Hekwerken - Palen - Overige objecten (o.a. fietssluisen en fietsklemmen) - Openbare kunst	6.050 374 418 575 23 591 180 4.590 4.500 1.210 33	st. st. st. st. st. st. st. m ¹ st. st. st.
Civieltechnische kunstwerken - Bruggen en duikerbruggen - Kademuren, steigers, trappen en vlonders	235 95	st. st.
Openbare verlichting Lichtmasten en armaturen	10.587	st.
Spelen - Speelplaatsen - Speel-/sporttoestellen en speelprikkels - Hekwerken en ballenvangers - Veiligheidsondergronden - Kunstgrasvelden	137 823 3.350 5.384 3.327	st. st m ¹ m ² m ²
Openbaar groen (excl. begraafplaatsen) - Gazons - Bermen/"ruw" gras - Bomen - Hagen - Overige beplantingen	353.361 610.715 15.382 33.708 189.502	m ² m ² st. m ¹ m ²

Begraafplaatsen	25	st.
• Verhardingen	28.900	m ²
• Groenelementen	41.250	m ²
• Bomen	700	st.
• Grafvelden	39.200	m ²
• Urnenmuren	2	st.
Riolering		
• Vrijverval riolering	205	km
• Druk- en vacuümriolering, persleidingen	226	km
• Pompunits en hoofdgemalen	1.750	st
• Bergbezinkvoorzieningen	16	st
• Drainage	12	km
• Kolken	14.000	st.
Stedelijk water		
• Open water (sloten en plassen)	311.350	m ²
• Beschoeiingen	30.878	m ¹
• Natuurlijke oevers	12.400	m ¹
• Kleine duikers	4.623	m ¹
Gebouwen		
• Gemeentekantoren	1	st.
• Gemeentewerven	4	st.
• Zoutloods	1	st.
• Kinderdagverblijven	7	st.
• Gebouwen op begraafplaatsen	23	st.
• Kerktorens	16	st.
• Stadhuis Nieuwpoort	1	st.
• Dorpshuizen/buurtcentra	6	st.
• Sportaccommodaties	11	st.
• Jeugdhonken	3	st.
• Aanland-/overlegplekken Sociaal Team	4	st.
• Woningen	3	st.

2.4 Paragraaf financiering

In deze paragraaf informeren wij u over het voorgenomen treasurybeleid voor 2026.

Beleidsvoornemens financiering

Afhankelijk van het feitelijke verloop van onze liquiditeitspositie zal in de begrotingsperiode 2026-2029 nog een paar langlopende leningen worden aangetrokken om geplande investeringen te kunnen financieren. Dit hangt niet alleen samen met de investeringen die we nog zullen doen de komende jaren maar ook met nog te nemen besluiten zoals die uit het IHP (Integraal Huisvestingsplan). Onze liquiditeitspositie wordt gemonitord op basis van doorrekeningen en planningen en elk kwartaal opnieuw bezien. Het verloop hiervan is soms moeilijk te bepalen doordat bijvoorbeeld vertraging kan optreden in uitvoering, dit zit met name bij projecten of investeringen.

Rentevisie 2026

De ECB heeft de rente in 2023 een aantal keren verhoogd om de inflatie te beteugelen maar is in 2024 begonnen met de eerste verlaging, in 2025 zijn vervolgens nog 2 renteverlagingen doorgevoerd. De inflatie is overigens, zeker in Nederland, hoger dan wenselijk. Naar verwachting zal verdere verlaging alleen optreden als economische omstandigheden drastisch zullen veranderen of de inflatie in de gehele Europese Unie verder zal oplopen. Binnen Molenlanden gaan we voor 2026 dan uit van een vergelijkbare rente als in 2025. Wij er dan vanuit dat de rente op de kapitaalmarkt voor lang geld (20 jaar) zich rond de 3,30% tot 3,50% % zal bewegen voor decentrale overheden in Nederland.

Berekening interne rente

Berekening rente-omslag 2026 (Bedragen x €1)	
Toe te rekenen rente aan de taakvelden	4.279
Boekwaarde investeringen en verstrekte geldleningen	290.601
Rente omslag percentage (afgerond)	1,5

Aan de investeringen die op de staat van activa zijn opgenomen, is een rentepercentage toegerekend van 1,5 %. Deze rentebedragen komen ten laste van de begroting 2026.

Financieringsbehoefte in 2026

Financieringsbehoefte per 1-1-2026 (Bedragen x € 1)	
Te financieren investeringen en versterkte geldleningen*	53.824
Af: Beschikbare liquiditeiten	5.000
Af: Beschikbaar kasgeldlimiet	12.089
Af: Vrij aanwendbare Reserves en voorzieningen	28.399
Financieringsbehoefte 2026	8.336

*Bestaat uit : Verstrekte geldleningen € 5.304, nieuwe investeringen 2026 : €22.190 met deelfactor 3 van 80% (=€ 5.917) en openstaande investeringen van € 106.509 met deelfactor 2 van 80% (= € 42.603). Dit is gebaseerd op de doorlooptijd van 3 tot 4 jaar en de feitelijke kasstroom van 80% per investering. 20% is namelijk geen feitelijke kasstroom.

Onze financieringsbehoefte ligt in de praktijk vaak lager dan de berekende financieringsbehoefte. Dit wil zeggen dat veel uitgaven op met name investeringen vertraging oplopen en of lager blijken uit te pakken waardoor het uiteindelijke bedrag lager uitvalt. We hebben de bovenstaande berekening dan ook geprobeerd daarop aan te sluiten.

Ontwikkeling van de leningenportefeuille

De ontwikkeling van onze schuldpositie ziet er voor de komende jaren als volgt uit:

Jaarlijkse stand per 31-12 (Bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Rentelasten per begrotingsjaar	615	641*	782	749
Nieuw aan te trekken lening (4 ^e kw 2026)		7.000		
Totaal uitstaande schuld (incl. nieuwe leningen)	41.623	46.279	43.935	41.241
Reguliere aflossingen	2.344	2.344	2.344	2.344
Aflossingen nieuwe leningen	0	0	350	350
Stand leningen per 31-12	39.279	43.935	41.241	38.547
Gemiddeld rentepercentage	1,47%	1,45%	1,89%	1,94%

*De rentelasten van de nieuwe lening komen pas in het 4^e kwartaal.

in de loop van 2026 zal een naar alle waarschijnlijk een nieuwe geldlening worden aangegaan voor de periode van 20 jaar. De verwachting is dat dit € 7.000.000 zal zijn.

De Kasgeldlimiet

De gemiddelde kasgeldlimiet (schuld korter dan 1 jaar) is voor een gemeente gelimiteerd op 8,5% van het begrotingstotaal.

Voor onze gemeente komt dit voor 2026 uit op een bedrag van € 12.089.890 gemiddeld (8,5% van € 142.234.000).

Verloop kasgeldlimiet per kwartaal:

Toets kasgeldlimiet (Bedragen x € 1 mln):	Kw1	Kw2	Kw3	Kw4
Totaal netto vlottende schuld	0	0	0	0
Toegestane kasgeldlimiet	12	12	12	12
Ruimte (+) of overschrijding (-)	12	12	12	12

De gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, is voor een gemeente gelimiteerd op 8,5% van het begrotingstotaal. Voor onze gemeente komt dit voor 2026 uit op een bedrag van € 12.089.890. Onze berekende theoretische financieringsbehoefte geeft een lager bedrag weer.

De renterisiconorm

Over de langlopende schuld mogen de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

In onderstaande tabel is de verwachten ontwikkeling van deze renterisiconorm voor 2026 weergegeven:

Berekening renterisiconorm 2026 (Bedragen x € 1.000)	
1. Begrotingstotaal	142.234
2. Wettelijk percentage	20%
3. Renterisiconorm (1x2)	28.446
4. Renteherzieningen	0
5. Aflossingen	2.344
6. Bedrag waarover renterisico gelopen wordt (4+5)	2.344
7. Ruimte onder renterisiconorm (3-6)	26.102

De bedragen aan langlopende leningen waar de gemeente de komende jaren een renterisico over loopt, blijven ruimschoots binnen de norm (wet FIDO). Voor de jaren na 2026 staan geen nieuw aan te trekken geldleningen op de planning.

Opgenomen leningen met een looptijd langer dan een jaar

De lening portefeuille met een looptijd van een jaar of langer telt op dit moment op tot een totaal van € 39.279.000 aan het einde van 2025.

2.5 Paragraaf bedrijfsvoering

Visie en ontwikkeling

Molenlanden is een vernieuwende organisatie die continue op zoek is naar de beste manier om onze inwoners, ondernemers en partners van dienst te zijn. Om de inlevende gemeente te zijn die we nastreven zijn medewerkers wendbaar en verbindend. Gericht op actief leren en het nemen van verantwoordelijkheid.

We zijn gericht op het op orde houden van onze bedrijfsvoering. Dit stelt ons in staat vanuit overzicht te werken en van toegevoegde waarde te zijn. Bedrijfsvoering is verre van statisch. Het is zaak dat we op de hoogte zijn van nieuwe ontwikkelingen en signalen uit de samenleving en hierop inspelen. Op de Molenlandse manier!

In de paragraaf Bedrijfsvoering beschrijven we de primaire en ondersteunende processen die we inzetten om de dienstverlening aan onze inwoners, bedrijven en intern te garanderen. In het onderstaande gedeelte beschrijven we per thema wat we willen bereiken en wat we hiervoor gaan doen:

I-domein

Wat willen we bereiken?

Een robuuste en toekomstgerichte informatievoorziening ingericht op basis van de vastgestelde architectuur. We willen de weerbaarheid op het gebied van de beveiliging van de informatievoorziening en bedrijfsvoering verhogen. Tot slot willen we zoveel mogelijk compliant zijn aan (nieuwe) wetgeving en op de hoogte zijn van en mogelijk inspelen op actuele ontwikkelingen.

Wat gaan we ervoor doen?

We ronden het Europese aanbestedingstraject voor een nieuw zaakstelsel af en starten het implementatietraject. Dit traject bevat o.a. de technische installatie en realisatie van diverse koppelingen, het gezamenlijk inrichten van werkprocessen, het afronden en overzetten van documenten uit het oude zaakstelsel en het opleiden en trainen van medewerkers.

We gaan op projectmatige wijze de belangrijkste maatregelen uit de zorgplicht van de nieuwe Cybersecuritywet (Cbw) implementeren. Denk hierbij aan een risicomanagementsysteem, bedrijfscontinuïteitssysteem, beveiliging van de toeleveringsketen, beveiliging van netwerk- en informatiesystemen, bewustwording en opleiding van zowel bestuur als de ambtelijke organisatie. Daarnaast gaan we ook de verplichte beheersmaatregelen uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO2) implementeren zoals organisatorische maatregelen, technische maatregelen en mensgerichte maatregelen. Dit zijn onder andere de veilige werkplek en data classificatie.

We verkennen wat de (on)mogelijkheden kunnen zijn van AI-toepassingen in Molenlanden. Dit omvat zowel organisatie brede als taak specifieke oplossingen per werkgebied. Na de verkenning bekijken we of het mogelijk is een pilot uit voeren voor het opdoen van de nodige ervaring en expertise.

We gaan met leveranciers, andere gemeenten en mogelijk de VNG/IBD een transitie naar een soevereine cloud verkennen. Met een soevereine cloud kunnen we voldoen aan wet- en regelgeving van de Cbw en ook de continuïteit en beschikbaarheid van onze digitale informatievoorzieningen verbeteren. De kosten hiervoor willen we in kaart hebben gebracht bij de Kadernota 2027.

Human Resources

Wat willen we bereiken?

We willen een aantrekkelijke organisatie zijn die zowel in het heden als in de nabije toekomst goed is toegerust met gemotiveerde professionals om invulling te geven aan de maatschappelijke, bestuurlijke en wettelijke opgaven van Molenlanden. Dat gaat meer concreet om het vinden, ontwikkelen en binden van collega's en hun talenten en het inrichten van de organisatie die succesvol werkt volgens de Molenlandse Manier: weten wanneer je ruimte laat en graag samen optrekt vanuit vertrouwen en verantwoordelijkheid met oog voor vernieuwing.

In 2026 richten we ons op drie hoofdambities:

1. Een vitale en betrokken organisatie

We stimuleren gezondheid, werkplezier en duurzame inzetbaarheid, zodat medewerkers met energie, plezier en veerkracht kunnen blijven bijdragen aan onze opgaven.

2. Een organisatie die werkt volgens de Molenlandse Manier

We versterken de cultuur van samenwerking, maatwerk en eigenaarschap, zichtbaar in onze HR-processen en dienstverlening. Dienstverlening met karakter, waarbij we samen meer mogelijk maken.

3. Een professionele en toekomstgerichte HR-functie

We ontwikkelen onze systemen, processen en rollen verder, zodat HR optimaal kan ondersteunen en adviseren in een veranderende context. Zo zorgen we dat de organisatie wendbaar en goed toegerust blijft.

Wat gaan we ervoor doen?

1. Investeren in vitaliteit, ontwikkeling en werkplezier

We doen onderzoek naar psychosociale arbeidsbelasting en mede op basis hiervan ontwikkelen we een vitaliteitsprogramma. We begeleiden verzuim actief. We bevorderen de cultuur om elkaar van feedback te voorzien. Zo bouwen we aan een gezonde organisatiecultuur waarin medewerkers tot bloei komen.

2. Versterken van HR-processen en systemen

We implementeren HR21 als nieuwe functiewaarderingssystematiek en ontwikkelen AFAS door voor betere formatie- en prognosebeheer. Ook verbeteren we de salarisverwerking en verbeteren we de benutting van data. Hiermee maken we onze HR-processen meer efficiënt, transparant en toekomstbestendig.

3. Organisatieontwikkeling en teamvorming

We onderzoeken de personele bezetting en dragen bij aan een aantal ontwikkelijnen, waaronder MT-ontwikkeling en het versterken van rollen en regeltaken. Via teamcoaching en persoonlijke ontwikkeltrajecten investeren we in samenwerking en kwaliteit. Zo bouwen

we aan een organisatie 'die werkt met karakter en waarin we samen meer mogelijk maken'.

Vastgoed

Wat willen we bereiken?

Goede en toekomstbestendige onderwijshuisvesting

We gaan verder met de uitvoering van het Integraal Huisvesting Plan voor primair onderwijs (IHP). Het betreft de jaarlijks uit te voeren haalbaarheidsonderzoeken voor renovatie/nieuwbouw en de mogelijke verduurzaming en verbetering van het binnenklimaat van zeven scholen in vijf schoolgebouwen.

Effectieve vastgoedportefeuille

We willen de panden jaarlijks goed blijven onderhouden op basis van onze meerjarenonderhoudsplanung (MJOP)) en het informatiebeheer verder verbeteren.

Van panden in de niet-kernportefeuille nemen we afscheid zodra dit mogelijk is (slopen/afstoten).

We willen het geldende Vastgoed-, Tarieven- en Accommodatiebeleid, gezien de vraagstukken uit de samenleving, evalueren en indien nodig actualiseren. Dit gebeurt in overleg met de betreffende vakteams.

Duurzame vastgoedportefeuille

Verduurzamen van bestaande panden in de kern-portefeuille. Nieuwe gebouwen worden ten minste energieneutraal en de inrichting voeren we uit met zo veel mogelijk circulaire materialen. Het strategisch gemeentelijk vastgoed wordt volgens het Meerjaren Investerings Programma Duurzaamheid uitgevoerd.

Wat gaan we ervoor doen?

In 2026 is er een raadsbesluit over de Groen van Prinstererschool in Oud-Alblas en School met de Bijbel in Bleskensgraaf. Verder starten we met het haalbaarheidsonderzoek De Hoeksteen in Giessenburg. Ook geven we uitvoering aan het raadsbesluit 'verduurzaming en verbeteren binnenklimaat'.

Verder zetten we stappen in de vastgoedadministratie om meer in control te komen, zodat we beter kunnen sturen op portefeuille. We nemen afscheid van panden uit de niet-kernportefeuille door ze te (laten) slopen danwel door ze af te stoten. Voorbereidingsmaatregelen worden genomen (bv. opzeggen huurcontracten) voor panden die gesloopt worden danwel worden afgestoten.

Het Vastgoed-, Tarieven- en Accommodatiebeleid wordt verder aangescherpt door de vragen die er zijn te beantwoorden. Hiervoor is externe expertise benodigd.

Er wordt verdere uitvoering gegeven aan het Meerjaren Investeringsprogramma Duurzaamheid. We voeren maatregelen zoveel mogelijk op natuurlijke momenten uit, waarbij de planning van de MJOP's wordt aangehouden (bv dak isoleren bij vervanging dakbedekking). Naast maatregelen voor een natuurlijk moment zijn er ook maatregelen voor een zelfstandig moment. Dit zijn vaak quick-wins en/of wettelijk verplichte maatregelen. Deze maatregelen worden in principe binnen 2 jaar allemaal uitgevoerd. Een voorbeeld is het toepassen van led verlichting.

Facilitaire zaken

Wat willen we bereiken?

Hoge mate van dienstverlening vasthouden op de Molenlandse manier. Samenwerken en eigenaarschap zijn hierin belangrijke pijlers. Iedere collega weet waarvoor ze bij Facilitair terecht kunnen (en waarvoor niet).

Met als resultaat dat we minder tijd kwijt zijn aan eenvoudige verzoeken door heldere communicatie en processen.

We willen de mogelijkheden onderzoeken om tot een toekomstbestendige en efficiënte inrichting van het wagenpark te komen. We onderzoeken de mogelijkheid om alle dienstauto's te leasen, waarbij we streven naar kostenbeheersing, duurzame mobiliteitsoplossingen, minder administratieve lasten en betere beheersbaarheid. Het doel is om helderheid te krijgen over de voordelen en nadelen van leasen ten opzichte van eigendom.

Wat gaan we ervoor doen?

Opstellen en verspreiden van een facilitair takenoverzicht (wat doen we wel/niet) via intranet en bij onboarding. Daarnaast ontwikkelen we een eenduidig beleid voor o.a. veelvoorkomende verzoeken (zoals printen, reserveringen voor auto's, catering, nieuwe tags, gebruik top desk etc.).

Om dit te realiseren inventariseren we het huidige wagenpark en het gebruik ervan.

In de oriëntatiefase vragen we informatie op bij meerdere leasebedrijven om een goed beeld te krijgen van de mogelijkheden en voorwaarden. Daarnaast vergelijken we de financiële impact van leasen ten opzichte van het behouden van eigendom, inclusief afschrijving, onderhoud en flexibiliteit.

Communicatie

Wat willen we bereiken?

We communiceren op de Molenlandse manier met onze inwoners, ondernemers en partners: dichtbij en inclusief. Met het traject Molenlands communiceren zetten we volgende stappen om omgevingsbewust werken, communiceren in begrijpelijke taal en participatie verder door te ontwikkelen. Communicatie en de verbinders van dorps- en stadsgericht werken, werken hierbij integraal samen.

Wat gaan we ervoor doen?

De communicatietoolkit die we samen en voor de teams van buitenruimte ontwikkelden, breiden we steeds verder uit met middelen die ook voor andere projecten te gebruiken zijn. Verschillende middelen zoals een uitnodigingskaart voor bewonersavonden, worden op dit moment al gebruikt. In 2026 komen daar weer nieuwe communicatiemiddelen bij.

We blijven investeren in faciliteiten en trainingen om audiovisuele middelen effectiever en efficiënter in te zetten en beter aan te sluiten op de groeiende behoefte aan beeldgebruik in communicatie. We zetten in op Klare Taal in onze communicatie. We gaan door met het trainen onze collega's. In Molenlanden kiezen we naast begrijpe-

lijke communicatie voor onderwerpen die aansluiten bij de behoeften van onze inwoners. En dragen we zo bij aan het realiseren van onze maatschappelijke opgaven.

Voor en tijdens de gemeenteraadsverkiezingen zetten we samen met team burgerzaken en de griffie in op heldere informatievoorziening en het faciliteren van stemmogelijkheden. Met als doel dat zoveel mogelijk inwoners van Molenlanden hun stem kunnen uitbrengen.

Informatiecentrum

Wat willen we bereiken?

In 2026 willen we met het Klant Contact Centrum (KCC) een stevige stap zetten richting een organisatie die steeds meer de verantwoordelijkheid neemt voor het eerstelijns contact met onze inwoners. We streven naar een KCC waar we max percentage van de vragen via telefonie en e-mail in één keer juist en uniform wordt afgehandeld. Door kennis steeds meer bij de eerste lijn te leggen, zal het percentage doorverbinden dalen.

Daarnaast zetten we nog steeds in op een krachtige digitale aanwezigheid. Dit doen we in nauwe samenwerking met vakteam Communicatie. We streven naar meer interactie en betrokkenheid, betere informatiemanagement en toegankelijke communicatie. Vanuit het project 'Meer met beeld' willen we complexe informatie begrijpelijker te maken en een herkenbare visuele stijl ontwikkelen voor alle gemeentelijke video's.

Tot slot gaan we onze tijd anders indelen. Meer ruimte voor vaste taken en minder ad hoc. Zo worden belangrijke kerntaken structureel uitgevoerd en niet steeds te wijken voor de 'waan van de dag'. Bovendien kunnen we als team zo verdiepen, professionaliseren en strategisch bijdragen aan de digitale dienstverlening van de gemeente.

Wat gaan we ervoor doen?

Meer interactie en betrokkenheid (Dienstverlening).

Vanuit Communiceren met focus voeren we een contentstrategie in die is gericht op relevante thema's. We stellen een contentplanning op en monitoren en sturen bij op basis van data. Op de website gaan we verder met het actualiseren van verouderde webpagina's op basis van toptaken. De kwaliteit van content wordt geborgd door registratie inhoudsverantwoordelijken. Daarnaast wordt er een structuur aangebracht die beter toegankelijk en klantgericht is.

Professionalisering van digitale communicatie (Innoveren)

In nauwe samenwerking met o.a. vakteam Communicatie zetten we in op een effectief gebruik van de website en social media. We stimuleren daarnaast een cultuur van vernieuwing en creativiteit. We experimenteren met vormen van communicatie, zoals bewegend beeld, om onze gemeentelijke informatie toegankelijker, menselijker en begrijpelijker te maken. We geven onszelf de vrijheid om te leren, te proberen en te verbeteren.

Data gedreven werken (data)

We investeren in systemen en structuren die ons voorzien van de juiste data. Hiermee kunnen we beter analyseren, keuzes onderbouwen en gericht verbeteren. Dit helpt ons om de 'waan van de dag' te verlaten en meer strategisch te werken.

Samenwerking en communicatie (teamontwikkeling)

We wensen tijd en taken anders inrichten. Meer tijd reserveren voor vaste taken zoals het beheren van systemen en het maken van analyses, rapportages en dashboards. Waar nodig volgen wij gerichte trainingen.

Juridische Zaken en Inkoop

Wat willen we bereiken?

Inkoop

Wij willen voor 2026 inzetten op:

- meer zichtbaarheid bij de collega's;
- contractbeheer optimaliseren;
- een breed gedragen inkoopproces.

Juridische zaken

We willen optimale en duurzame juridische kwaliteit, dienstverlening en procesvertegenwoordiging blijven leveren. Waar mogelijk, zetten we in op informele geschiloplossing. Prioriteit daarbij is het voldoen aan de bestaande wet- en regelgeving, alsmede de implementatie van en bewustwording omtrent nieuwe wet- en regelgeving.

Wat gaan we ervoor doen?

Inkoop

Het volgende gaan we doen om onze speerpunten te bereiken:

- Onze zichtbaarheid proactief vergroten d.m.v.:
- vast moment per week in de hal;
- aansluiten bij team overleggen;
- geven van lunchlezingen;
- geven van presentaties aan nieuwe medewerkers per kwartaal.

Om het contractbeheer te optimaliseren:

- worden er voor de openstaande vacatures de juiste mensen geworven en geselecteerd;
- meer inzicht in de lopende contracten;
- het verwerken van de SLA's en KPI's.

Om een geoptimaliseerd inkoopproces te bewerkstelligen gaan we het huidige inkoopproces evalueren en waar nodig aanpassen.

Juridische zaken

Het leveren van optimale juridische kwaliteit, dienstverlening en procesvertegenwoordiging doen we door budget en capaciteit doelmatig en efficiënt in te zetten. Daarbij maken we ook gebruik van de inzet van een juridisch consulent per vakteam. Indien specialistische kennis niet in huis is worden werkzaamheden uitbesteed. Daarbij zal in het kader van efficiëntie in principe gebruikgemaakt worden van een vast advocatenkantoor.

Wanneer dat mogelijk, doelmatig en gewenst is, wordt een informele aanpak van geschiloplossing gekozen.

We signaleren nieuwe wet- en regelgeving en vertalen deze (via de normbewakers) naar de praktijk van de vakteams.

Organisatieontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Het afgelopen jaar hebben we belangrijke stappen gezet in de doorontwikkeling van onze organisatie. Zo hebben we de Molenlandse Manier van werken nieuw leven ingeblazen, een MT ingericht, de teamcontracten geactualiseerd en de rollen en regeltaken opnieuw geïntroduceerd. Zelforganisatie blijft onze sturingsfilosofie, maar met deze doorontwikkeling streven we naar een beter evenwicht tussen sturing en autonomie. Daarmee creëren we meer ruimte voor de noodzakelijke zorg en aandacht voor elkaar.

Wat gaan we ervoor doen?

De eerste fase van de doorontwikkeling is succesvol afgerond. De contouren zijn helder, de koers is bepaald en de formele basis ligt er. De volgende stap is het verinnerlijken van de ontwikkelingen. Dat doen we samen, onder ander via een werkgroep die de veranderingen verder tot leven gaat brengen in de praktijk.

Continuïteitsplan

Wat willen we bereiken?

In 2020 is een Strategisch informatieveiligheidsbeleid Molenlanden 2020-2024 door het college vastgesteld en in 2021 een Continuïteitsplan gemeente Molenlanden. Het doel van dit plan is om goed voorbereid te zijn op het zo veel mogelijk beperken van negatieve gevolgen van een calamiteit voor kritische bedrijfsprocessen. Op grond van wet- en regelgeving zijn wij verplicht om op basis van een risicogebaseerde aanpak passende en evenredige technische, operationele en organisatorische maatregelen te nemen voor de bescherming van onze netwerk- en informatiesystemen en aandacht te hebben voor bedrijfscontinuïteit. Daarom moet het continuïteitsplan worden geactualiseerd, herijkt en per pijler uitgewerkt.

Wat gaan we ervoor doen?

In 2025 is besloten een plan van aanpak op te laten stellen voor het in beeld brengen van bedrijfskritische processen met bijbehorende risicoanalyse, een herijking van het continuïteitsplan met een uitwerking per pijler, de implementatie daarvan en het regelmatig o-

fenen daarmee (bewustwording, draagvlak, inrichten, borgen en oefenen). Hiervoor is externe expertise ingeschakeld. Deze partij gaat in 2026 uitvoering geven aan het opgestelde plan van aanpak en daarmee de actualisering van het huidige Continuïteitsplan.

Onderzoek ambtelijke organisatie

In 2019 zijn twee ambtelijke organisaties samengevoegd en is deze vervolgens gegroeid. Nu de structuur en aansturing in domeinen is ingeregeld is het een logische stap om de opbouw van de organisatie goed te bekijken. Daarom voeren we in 2026 met externe expertise een onderzoek uit naar de opbouw en inrichting van onze vakteams. Doel is om de organisatie toekomstbestendig te maken en voorbereid te zijn op de maatschappelijke en bestuurlijke opgaven die op ons afkomen.

Inhuur en flexibiliteit

Met het schrappen van het flexibele inhuurbudget en het begroten op werkelijke inschaling in de personeelsbegroting kan er alleen nog maar ingehuurd worden ten laste van de vacatureruimte. Bij voorkomende personele vraagstukken kijken we kritisch naar nut en noodzaak van inhuur. Het kan zijn dat er ondanks deze kritische toets aanvullend budget nodig is om de ambtelijke organisatie goed te laten functioneren. Als dit het geval is zullen wij dit in de Zomer- nota of Najaarsnota aangeven.

BBV-indicatoren

Indicator	2024	2025	2026
Formatie per 1.000 inwoners	6,5	6,6	7,0
Apparaatskosten per inwoner	€ 552	€ 612	€ 657
% externe inhuur ten opzichte van de totale loonsom + inhuur externen	9%	10%	7%
% Overhead t.o.v. totale lasten	14%	15%	15%

Kosten, omvang, opbouw en ontwikkeling van het personeelsbestand en de loonkosten

Omschrijving	Forma- tie* Begr. 2025	Forma- tie* Begr. 2026	Toe- name	Salarisbud- get 2025 incl. toela- gen	Salarisbud- get 2026 incl. toela- gen	Toe- name
Bedrijfsvoering	306,8	315,5	8,7	28.585	29.728	1.143
Bestuur:						
Griffie ondersteuning Raad en Rekenkamer	4,1	4,1	0,0	430	442	12
Burgemeester en wet- houders	5,9	6,0	0,1	768	813	45
Raad en commissie	27,0	29,0	2,0	561	637	76
Raad, B&W en Griffie	37,0	39,1	2,1	1.759	1.892	133
Totaal bedrijfsvoe- ring, bestuur en raad	343,8	354,6	10,8	30.344	31.620	1.276
* = vastgesteld						

2.6 Paragraaf Wet Open Overheid

Inleiding

Artikel 3.5 van de Wet open overheid (hierna: Woo) schrijft voor dat een bestuursorgaan in de begroting aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo. Dit wordt gedaan aan de hand van de drie doelstellingen van de Woo:

1. Actieve openbaarmaking
2. Passieve openbaarmaking
3. Duurzame informatiehuishouding

Wat willen we bereiken?

1. Actieve openbaarmaking

Op 1 november 2024 is de eerste fase van verplichte actieve openbaarmaking op basis van artikel 3.3 van de Woo ingegaan met de inwerkingtreding van de eerste tranche. Sinds deze datum zijn bestuursorganen verplicht om vijf informatiecategorieën actief openbaar te maken. De inwerkingtreding van de overige twaalf categorieën zullen in drie tranches plaatsvinden. Op dit moment ligt er nog geen formele planning vanuit het Rijk over de gefaseerde inwerkingtreding van de verplichte openbaarmaking van de overige categorieën.

Tijdens de eerste start van de implementatie van de Woo heeft het college op 7-12-2021 besloten het ambitieniveau¹ van Molenlanden op 'niveau 2 – Basis' vast te stellen. Dat houdt in: De gemeente voldoet aan het wettelijk minimum voor wat betreft het openbaar maken van de stukken uit de 17 informatiecategorieën in de daartoe behorende fase. Samengevat willen we in 2026 bereiken:

- Voldoen aan de (reeds bestaande) verplichtingen op grond van de Woo;
- Verdere implementatie Woo en daarmee voldoen aan de nieuwe verplichtingen die in 2026 kunnen ontstaan door inwerkingtreding van nieuwe tranches;

- Inzicht in taken, verantwoordelijkheden en personele en financiële benodigdheden voor de implementatie van de Woo;
- Bewustwording bij medewerkers van de (nieuwe) verplichtingen.

2. Passieve openbaarmaking

We streven ernaar om verzoeken om informatie op grond van de Woo tijdig, zorgvuldig en conform de wettelijke vereisten af te handelen. Daarbij wordt rekening gehouden met zowel het belang van openbaarheid als de bescherming van gevoelige informatie, zoals vastgelegd in hoofdstuk 5 van de Woo.

3. Duurzame informatiehuishouding

We richten ons op het efficiënt inregelen van de verplichte informatiecategorieën en het toegankelijk en vindbaar publiceren van deze informatie. Daarbij investeren we in de verbetering van onze informatiehuishouding om ervoor te zorgen dat documenten tijdig en correct worden gearchiveerd en beschikbaar zijn voor openbaarmaking.

Wat gaan we ervoor doen?

1. Actieve openbaarmaking

- Inzet Projectgroep Woo welke nauwgezet de landelijke fasering van de wettelijk verplichte informatiecategorieën volgt en tijdig voorbereidingen treft om hieraan te voldoen.
- Er worden bewustwordingscampagnes opgezet om het belang van de Woo onder de aandacht te brengen van alle betrokkenen binnen de organisatie.
- Er worden trainingen georganiseerd voor medewerkers om hen bewust te maken van de verplichtingen onder de Woo en hen te voorzien van de benodigde vaardigheden om informatie correct en tijdig openbaar te maken.
- Het volgen van trainingen door de Woo-coördinator(en) om hun expertise verder te verdiepen.

¹ Handreiking VNG, Implementatieplan actief openbaar maken (Woo) versie 0.1 (november 2020)

- Elk vakteam wordt persoonlijk benaderd om gezamenlijk te verkennen wat de implementatie van de Woo specifiek betekent voor hun werkzaamheden.
- Organisatorische inbedding in elk vakteam van een Woo-ambassadeur middels de teamrol Normbewaker;
- Jaarlijkse rapportage Woo waarin de voortgang wordt gemonitord.
- Uitvoering geven aan uitkomsten impactanalyse ten behoeve van inzicht in taken, verantwoordelijkheden en personele en financiële benodigdheden voor de implementatie van de Woo.
- In specifieke vakteams worden interne processen geëvalueerd en waar nodig aangepast, zodat bij het opstellen van informatie al rekening wordt gehouden met toekomstige openbaarmaking.
- Er worden duidelijke richtlijnen opgesteld voor de beoordeling van documenten en het toepassen van uitzonderingsgronden

2. Passieve openbaarmaking

Om de passieve openbaarmaking op grond van de Woo te verbeteren, zetten wij in op de volgende maatregelen:

- Evaluatie en optimalisatie van interne processen om Woo-verzoeken sneller af te handelen en de juridische kwaliteit te waarborgen.
- Kanaliseren van verzoeken door gebruikmaking van het e-formulier, ter verhoging van de efficiëntie.
- Evaluatie van de anonimiseringstool Datamask en, indien nodig, het onderzoeken starten van effectievere anonimiseringssoftware.
- Standaardisering van brieven en e-mails om de efficiëntie te vergroten en de kwaliteit van communicatie te verbeteren.
- Intensivering van samenwerking met andere bestuursorganen om best practices uit te wisselen en de afhandeling van Woo-verzoeken te harmoniseren.

3. Duurzame informatiehuishouding

Als één van de onderdelen van de implementatie van het nieuwe zaakstelsel richten we het Woo-publicatieplatform in. Dit is inclusief de processen die nodig zijn om een document op de juiste

wijze openbaar te maken. Dit betekent ook dat de gepubliceerde informatie op het platform gevonden moet kunnen worden via de landelijke Woo-index. Tot slot zal ter verbetering van onze informatiehuishouding, samen met de procesverantwoordelijke, een jaarlijkse check plaatsvinden op actuele werkprocessen aan de hand van I navigator.

2.7 Paragraaf verbonden partijen

De gemeente Molenlanden voert een grote verscheidenheid aan taken uit, deels doordoor samen te werken met andere gemeenten. Dat gebeurt onder andere in verbonden partijen. De gemeente blijft beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen.

Wat willen we bereiken?

In 2021 is de Nota Verbonden Partijen 2021-2026 vastgesteld. In die nota worden doelen gesteld en afspraken gemaakt over hoe de gemeente in die periode wil voortbouwen om de samenwerking met deze partners te versterken. De nota dient om het goede gesprek te voeren als raad en college over samenwerking in en sturing van verbonden partijen. En dit concreet om te zetten in acties.

Belangrijke thema's daarbij zijn:

- Bewust afwegen en beoordelen waarom we samenwerken in verbonden partijen.
- De doelen van gemeenteraad en college bij deze samenwerking in ogenschouw te houden.
- (Bestuurlijke) focus aan te brengen op basis van de risico's en belangen van de verschillende verbonden partijen door middel van het werken met risicoprofielen.
- Praktische afspraken en concrete ontwikkelstappen maken.

Wat gaan we ervoor doen?

De acties die momenteel gepland staan voor het jaar 2026 zijn:

- Besluitvorming over de resultaten van het nader onderzoek - in samenspraak met de gemeente Alblasserdam - naar het al dan niet voortbestaan van de GR Sportpark Souburgh.

- Besluitvorming over de beoogde overdracht van beheer en eventueel ook het eigendom aan de Regionale Gemalenstichting, een en ander in samenspraak met de Stichting Dieselgemaal Langerak die het gemaal nu beheert maar aangegeven heeft het beheer te willen overdragen.
- Besluitvorming over een geactualiseerde Nota Verbonden Partijen.
- Het regelmatig uitwisselen en afstemmen van informatie over verbonden partijen en over het werken met verbonden partijen.
- Evalueren van de pilots Gemeenschappelijke adviescommissies voor Avres en Waardlanden, die in 2024-2025 worden uitgevoerd.
- Het bevorderen van regionale samenwerking op raads-, college- en ambtelijk niveau bij het voorbereiden van onder andere zienswijzen.

Lijst van verbonden partijen

De gemeente Molenlanden heeft te maken met diverse verbonden partijen. Deze zijn in te delen in de volgende categorieën:

1. Gemeenschappelijke regelingen (GR'en);
2. Vennootschappen en coöperaties;
3. Stichtingen en verenigingen.

Hieronder treft u per categorie een overzicht aan van de verbonden partijen van Molenlanden. Per verbonden partij wordt de informatie gegeven die op grond van het BBV is voorgeschreven, soms met aanvullende informatie. Bijvoorbeeld over relevante ontwikkelingen in het komende jaar.

Qua sturingsprofielen is het voorstel om die ten opzichte van 2025 ongewijzigd te laten.

Gemeenschappelijke regelingen

Maat schappelijke waarde		Begroting 2026	Bijdrage 2026	Financieel resultaat 2024	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Aantal partners [1]	Best. invloed	Sturings-profiel	Financieel belang
Dienst Gezondheid & Jeugd Regio ZHZ Dordrecht	Het behartigen van de belangen op het gebied van Publieke gezondheid, Onderwijs, Jeugd Preventie Team en Jeugdhulp, uitgevoerd door de Serviceorganisatie ZHZ.	€ 215.754.000	€ 13.133.067	€ 1.347.995	Begin 2026: € 1.903.000 Eind 2026: € 1.903.000	Begin 2026: € 348.000 Eind 2026: € 348.000	10	1 in AB	hoog	6,1%
Veiligheidsregio ZHZ Dordrecht	Uitvoering van de brandweerzorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening.	€ 60.715.000	€ 4.749.938	€ 2.228.525	Begin 2026: € 6.216.240 Eind 2026: € 6.165.439	Begin 2026: € 1.363.207 Eind 2026: € 1.219.420	10	1 in DB 1 in AB	hoog	9,7%
Avres Meerkerk	Een goede dienstverlening voor de inwoners van de aangesloten gemeenten die zijn aangewezen op tijdelijke voorzieningen als een uitkering, bijzondere bijstand, minimavoorzieningen, schuldhulp, begeleiding met/naar werk, beschut werk. Besloten vennootschap tussen Avres en Kringloopbedrijf Het Goed.	€ 87.014.000	€ 14.304.018	€ 4.163.000	Begin 2026: € 10.683.000 Eind 2025: € 9.975.000	Begin 2026: € 235.000 Eind 2026: € 235.000	3	1 in DB 2 in AB	hoog	16,4%
Reinigingsdienst Waardlanden Gorinchem	Zorgen voor een afvalvrij en schoon Molenlanden. Bijdragen aan verduurzaming door het inzamelen van afval aan te laten sluiten op een duurzame verwerking van grondstoffen.	€ 29.173.000	€ 6.025.013	€ 661.000	Begin 2026: € 1.814.000 Eind 2026: € 1.954.000	Begin 2026: € 507.000 Eind 2026: € 602.000	4	1 in AB	hoog	20,7%
Omgevingsdienst ZHZ Dordrecht	Het behartigen van de belangen op het gebied van milieu.	€ 36.536.066	€ 2.352.317	€ 604.106	Begin 2026: € 988.000 Eind 2026: € 988.000	Begin 2026: € 0 Eind 2026: € 0	10	1 in DB 1 in AB	gemiddeld	6,4%
Bureau Openbare Verlichting Merwede Hardinxveld-Giessendam	Uitvoering geven en aansturen van het dagelijks beheer en onderhoud aan de openbare verlichting. Ook is het Bureau OVL een belangrijke schakel voor ontwerp en advies bij reconstructie-projecten.	€ 1.091.733	€ 129.434	€ 180.640	Begin 2026: € 193.252 Eind 2026: € 198.619	Begin 2026: € 507.000 Eind 2026: € 602.000	6	1 in DB 1 in AB	laag	n.v.t.
Gevudo Dordrecht	Het op milieuvriendelijke wijze verwerken van afval bij HVC. Gevudo heeft het karakter van een 'houdstermaatschappij', zij voert zelf geen operationele taken uit.	€ 754.000	€ 73.000	€ 0	Begin 2026: € 30.000 Eind 2026: € 30.000	Begin 2026: € 0 Eind 2026: € 0	11	1 in AB	laag	n.v.t.
Sportpark Souburgh Alblasserdam	Het in stand houden en exploiteren van de sportvelden op het sportpark Souburgh, gelegen op de grens van Alblasserdam en Molenlanden.	€ 328.683	€ 79.910	0	Begin 2026: € 58.900 Eind 2026: € 61.991	Begin 2026: € 0 Eind 2026: € 0	2	2 in AB	laag	n.v.t.
Natuur- en Recreatieschap Lingegebied Kerk-Avezaath	Het in stand houden, verbeteren en uitbreiden van de openbare recreatieve-toeristische infrastructuur.	n.v.t.	afgekocht	niet bekend	Begin 2026: niet bekend Eind 2026: niet bekend	Begin 2026: niet bekend Eind 2026: niet bekend	4	1 in AB	laag	n.v.t.

[1] Hierbij gaat het om het aantal deelnemende gemeenten.

Vennootschappen en coöperaties

Maatschappelijke waarde		Begroting 2026	Bijdrage 2026	Financieel resultaat 2024	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Aantal partners [1]	Best. invloed	Sturingsprofiel	Financieel belang
Stedin N.V. Rotterdam	Netbeheer van elektriciteit- en gasnetten in het verzorgingsgebied	niet bekend	n.v.t.	€ 174 milj.	Begin 2024: € 3.221 milj. Eind 2024: € 3.370 milj.	Begin 2024: € 4.364 milj. Eind 2024: € 4.362 milj.	64	Relatief groot[1]	laag	0,89% (gewone aandelen), 1,94% (preferente aandelen)
N.V. Oasen Gouda	Oasen verzorgt de drinkwatervoorziening en buswatervoorziening in de gemeente.	niet bekend	n.v.t.	€ 7.892.000	Begin 2024: € 128 milj. Eind 2024: € 136 milj.	Begin 2024: € 216 milj. Eind 2024: € 229 milj.	21	1 in AB	laag	n.v.t.
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten Den Haag	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	niet bekend	n.v.t.	niet bekend	Begin 2024: € 4.412 milj. Eind 2024: € 4.468 milj.	Begin 2024: € 309 milj. Eind 2024: € 309 milj.	veel	1 in AV[2]	laag	n.v.t.
MerwedeLingelijn Beheer BV Gorinchem	Het openbaar vervoer in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden bevorderen via de spoorlijn Geldermalsen-Dordrecht.	niet bekend	€ 0	niet bekend	Begin 2024: niet bekend Eind 2024: € 250.000	Begin 2025: € 0 Eind 2025: € 0	7	1 in AV[2]	laag	n.v.t.
N.V. HVC	N.V. HVC groep - energie- en afvalverwerkingsbedrijf (Molenlanden is mede eigenaar, belangen worden behartigd via GR Gevudo)	niet bekend	n.v.t.	€ 24,4 milj.	Begin 2024: € 234 milj. Eind 2024: € 258 milj.	Begin 2024: € 670 milj. Eind 2024: € 647 milj.	11	1 in AB	laag	n.v.t.

[1] Vertegenwoordiging in Algemene vergadering van aandeelhouders en de aandeelhouderscommissie

[2] Aandeelhoudersvergadering

Toelichting:

De gekleurde vakken geven aan welke indicatoren doorslaggevend zijn geweest in het bepalen van de sturingsprofielen. Uiteindelijk is het aan de raad om bij het vaststellen van de Begroting politieke keuzes te maken over welk sturingsprofiel elke verbonden partij krijgt.

Stichtingen en verenigingen

Maatschappelijke waarde		Begroting 2026	Bijdrage 2026	Financieel resultaat 2024	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Aantal partners [1]	Best. invloed	Sturingsprofiel	Financieel belang
Stichting O2A5 Arkel	Stichting voor Openbaar primair onderwijs	n.v.t.	subsidierelatie	niet bekend	niet bekend	niet bekend	6	1 wethouder in gemeensch. orgaan	laag	n.v.t.
Stichting Inkoopbureau Midden Nederland (IBMN) Vianen	Ondersteunen bij generalistische en gespecialiseerde inkooptrajecten, met de focus op aanbesteden.	niet bekend	€ 110.956	niet bekend	Begin 2024: € 200.300 Eind 2024: € 213.300	Begin 2024: € 118.700 Eind 2024: € 118.700	11	1 in AB	laag	n.v.t.
Stichting Dieselgemaal Langerak Langerak	Initiatieven en maatregelen nemen om – met eerbiediging van het historisch karakter – het in stand houden van, het juiste beheer voeren over en het onderhoud te bevorderen van het dieselgemaal in Langerak.	n.v.t.	subsidierelatie	niet bekend	niet bekend	niet bekend	1	groot	laag	n.v.t.
Vereniging Nederlandse Riviergemeenten Ede	Platform en ontmoetingsplaats voor bestuurders van riviergemeenten	niet bekend	€ 4.075	€ 6.049	Begin 2024: niet bekend Eind 2024: € 147.481	Begin 2024: € 0 Eind 2024: € 0	64	beperkt	laag	n.v.t.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten Den Haag	Verbinden en behartiging belangen alle gemeenten in Nederland en overzeese gebieden.	niet bekend	€ 210.000	€ -26.000	Begin 2024: € 56 milj. Eind 2024: € 60 milj.	Begin 2024: € 1.451.000 Eind 2024: € 1.168.000	342	beperkt	laag	n.v.t.
Vereniging van Zuid-Hollandse Gemeenten Den Haag	De vereniging behartigt de belangen van gemeenten in Zuid-Holland. De VZHG is een platform waarbinnen gemeenten elkaar ontmoeten en kennis delen.	niet bekend	€ 3.750	€ -59.218	Begin 2024: € 60.560 Eind 2024: € 1.342	Begin 2024: € 0 Eind 2024: € 0	50	1 in AB	laag	n.v.t.

Stichtingen en verenigingen , aanvullend cf. Notitie verbonden partijen 2025 BBV

	Maatschappelijke waarde	Begroting 2026	Bijdrage 2026	Financieel resultaat 2024	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Aantal partners [1]	Best. invloed	Sturings-profiel	Financieel belang
Stichting Jeugdteams ZHZ	Ondersteuning van gezinnen met kinderen en jongeren van de regio Zuid-Holland Zuid bij problemen met opvoeden en/of opgroeien.	contractrelatie	€ 2.795.000	€ 2.216.672	Begin 2024: € 3.367.628 Eind 2024: € 5.584.301	Begin 2024: € 530.704 Eind 2024: € 430.576	8	hoog	hoog	n.v.t.
Stichting Jeugdteams ZHZ	Ondersteuning van gezinnen met kinderen en jongeren van de regio Zuid-Holland Zuid bij problemen met opvoeden en/of opgroeien.	subsidierelatie	€ 604.000	€ 2.216.672	Begin 2024: € 3.367.628 Eind 2024: € 5.584.301	Begin 2024: € 530.704 Eind 2024: € 430.576	8	1 in AB	hoog	n.v.t.
Stichting Welzijn Molenlanden	Vrijwilligers, mantelzorgers en jongeren in de gemeente die soms hulp nodig hebben kunnen bij de stichting terecht zodat zij kunnen participeren in de samenleving.	subsidierelatie	€ 872.000	€ 58.153	Begin 2024: € 71.985 Eind 2024: € 130.139	Begin 2024: € 0 Eind 2024: € 0	4	hoog	hoog	n.v.t.
Bibliotheek AanZet	Voorzien in de mogelijkheid dat iedere inwoner de juiste informatie, inspiratie en vaardigheden heeft om optimaal deel te nemen aan de samenleving.	subsidierelatie	€ 625.000	€ 22.700	Begin 2024: € 4.874.400 Eind 2024: € 4.599.100	Begin 2024: € 152.000 Eind 2024: € 117.800	12	hoog	hoog	n.v.t.
Jong JGZ	Bieden van preventieve jeugdgezondheidszorg aan alle 0-18 jarigen in Zuid-Holland Zuid. De stichting kijkt mee met de groei en ontwikkeling van het kind met als doel kinderen gezond en gelukkig op te laten groeien.	subsidierelatie	€ 204.500	€ 136.616	Begin 2024: € 1.512.266 Eind 2024: € 1.648.881	Begin 2024: € 0 Eind 2024: € 0	10	hoog	hoog	n.v.t.
WASKO Kinderopvang	Bij Wasko draait alles om het welzijn van jouw kind. We bieden niet alleen zorg, maar zorgen ervoor dat kinderen zich ontwikkelen tot blij, zelfverzekerde en sociaal vaardige mensen.	subsidierelatie	€ 540.000	€ 1.219.827	Begin 2024: € 4.408.088 Eind 2024: € 5.627.915	Begin 2024: € 351.018 Eind 2024: € 381.596	4	hoog	hoog	n.v.t.
Diaconaal Maatschappelijk Werk	Verlenen van maatschappelijke zorg en hulp aan alle inwoners van de AV en doet dit door te voorzien in de bekostiging van maatschappelijk werkers die de grondslag van de diaconieën, die binnen DMW AV samen werken, onderschrijven.	subsidierelatie	€ 116.783	€ 23.121	Begin 2024: € 206.264 Eind 2024: € 185.705	Begin 2024: € 0 Eind 2024: € 0	4	hoog	hoog	n.v.t.

De BBV notitie Notitie verbonden partijen 2025 adviseert om organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft te duiden als een 'verbonden partij'.

Bovenstaande tabel presenteert partijen met een contract en subsidierelatie met een jaarlijkse verplichting hoger dan € 100k.

Ontwikkelingen en risico's van Verbonden Partijen

	Ontwikkelingen 2026	Risico's
Dienst Gezondheid & Jeugd Regio ZHZ Dordrecht	Beleidsmatige ontwikkelingen: 1) Uitvoering Verbeterprogramma betaalbare en beschikbare jeugdhulp 2) Implementatie Toekomstscenario Jeugd en Gezinsbescherming 3) Uitvoeren ontwikkelagenda toekomstbestendige jeugdgezondheidszorg	Mogelijke financiële en personele impact.
Veiligheidsregio ZHZ Dordrecht	Beleidsmatige ontwikkelingen: 1) Onderzoek naar de financiële positie van de VRZHZ. 2) Nieuw Beleidsplan 2026-2029 en implementatie daarvan. 3) Implementatie van het in 2025 vastgestelde nieuwe Regionaal Risicoprofiel.	1) De VRZHZ heeft weinig tot geen vermogen om eventuele tegenvallers op te vangen. Ook is de BDuR door het Rijk gekort. 2) In het algemeen: GR is gevraagd rekening te houden met bezuinigingsopgave gemeenten. Hier zijn door de VRZHZ nog geen concrete vervolgacties op gezet.
Avres Meerkerk	De Ambitienotitie is vertaald naar een Ambitiefonds waarmee met ingang van 2023 projecten kunnen worden gefinancierd die de doelen van de Ambitienotitie dienen. Het aantal inwoners in armoede neemt toe en daarmee het beroep op schuldhulp en minimavoorzieningen. Door landelijke CAO-stijgingen worden de uitgaven hoger. Avres werkt in overleg met de gemeenten aan een meerjarig Koersdocument.	Voor het Ambitiefonds wordt een beroep gedaan op de reserves van Avres met als insteek dat het fonds zo veel mogelijk revolverend is. Stijgende uitgaven voor schuldhulp, minimavoorzieningen en bijzondere bijstand worden één op één doorberekend aan de betreffende deelnemende gemeente. De gemeentelijke bijdrage stijgt door doorberekening van CAO-stijgingen.
Reinigingsdienst Waardlanden Gorinchem	Beleidsmatige ontwikkelingen: 1) Strategienota wordt verder uitgevoerd en geïmplementeerd. 2) Er wordt nieuw beleid ontwikkeld als opvolging van de huidige Strategienota.	1) Door de niet volledige implementatie van DIFTAR, zoals in de Strategienota beschreven, wordt de huidige Strategienota in 2026 voortgezet. Op 1 januari 2027 gaat het nieuwe beleid in. 2) De financiële bijdrage van inwoners gaat nog niet omlaag zoals eerder verwacht in verband met blijvend stijgende kosten van CAO, brandstof voertuigen, afvoeren afvalstromen, etc.
Omgevingsdienst ZHZ Dordrecht	Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden, waardoor de bevoegdheid voor bodemtaken is overgegaan van de provincie naar de gemeenten. De cijfers van 2024 zijn inmiddels bekend. In 2025 is relatief gezien iets meer dan het begrootte bedrag uitgegeven. De verwachting is dat dit gedurende de rest van het jaar op een natuurlijke manier gecorrigeerd wordt.	OZHZ brengt advieskosten in rekening voor gespecialiseerde adviezen. Een risico is dat er veel van dit soort adviezen worden gevraagd die niet zijn meegenomen in de begroting. Daardoor kunnen de jaarlijkse kosten hoger uitvallen.
Sportpark Souburgh Alblasserdam	Het Algemeen Bestuur van de GR Souburgh heeft het principebesluit genomen tot opheffing van de GR. Gestreefd wordt naar het vaststellen van het liquidatieplan direct na de zomer van 2025. De gemeenteraden wordt om een zienswijze gevraagd. Daarna worden de deelnemende gemeenteraden en colleges gevraagd om in te stemmen met de opheffing van de GR.	Het vinden van een alternatief voor de GR of hier geen gezamenlijk standpunt over kunnen innemen en de financiële gevolgen.

2.7 Paragraaf grondbeleid

Inleiding

In de verplichte paragraaf grondbeleid komt elk jaar aan bod hoe de gemeente het grondbeleid inzet om bestuurlijke doelen te bereiken (conform Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten).

Visie op het grondbeleid

Op 23 september 2025 is door de gemeenteraad van Molenlanden de Nota Grondbeleid 2025-2030 vastgesteld.

De gemeente Molenlanden staat voor grote ruimtelijke opgaven. Om deze ambities uit de Omgevingsvisie 2040 te realiseren, is het noodzakelijk om een actueel grondbeleid te hebben dat de mogelijkheden biedt om de ontwikkelingen op de lokale grondmarkt te beïnvloeden. Hierbij is het ook noodzakelijk om in bepaalde situaties een actiever grondbeleid te kunnen voeren. Met behulp van het in de nieuwe Nota Grondbeleid 2025-2030 opgenomen afwegingskader en risicoafweging kan per situatie worden gekozen voor een faciliterende, samenwerkende of juist actieve rol van de gemeente.

In de twee op 15 juli 2025 aangenomen moties (Grond verwerven voor kernen zonder bouwplannen en Bedrijventerreinen in kernen) is de behoefte aan een flexibeler en actiever grondbeleid onderstreept. Het Volkshuisvestingsprogramma Molenlanden, dat naar verwachting in de eerste helft van 2026 aan de raad wordt

voorgelegd, zal een belangrijk hulpmiddel zijn bij het uitvoeren van de moties en de oproep om actiever grond te verwerven in of nabij kernen waar nog geen kansrijke bestaande bouwplannen zijn.

Meerjarig Investerings Programma Grondexploitaties 2025

Tegelijkertijd met de vaststelling van de Zomernota 2025 is ook het MJIP actualisatie grondexploitaties 2025 vastgesteld. Dit is een dynamische lijst projecten welke 'een concrete fysieke ingreep in de buitenruimte tot gevolg hebben door woningbouw of bouw bedrijfsruimten en waar gemeentelijke grond of financiën bij zijn betrokken'. Om de dynamiek van deze projecten voldoende aandacht te geven staan deze projecten apart in een programma.

Overzicht actieve- en strategische gronden

Voor de 6 actieve grondprojecten anno 2025 zijn de exploitaties vastgesteld. Gedurende 2025 is er geen project toegevoegd en is er één project afgegaan. Bij de jaarrekening 2025 zal hiervan een actueel beeld worden gegeven.

De eerste tabel geeft een overzicht van de geplande grondverkopen van deze lopende projecten over deze begrotingsperiode.

In de tweede tabel vindt u een overzicht van de strategische gronden die in bezit zijn van de gemeente en die wellicht op een later termijn als project in uitvoering wordt gebracht.

Grondexploitaties	Totaal nog te verkopen grond vanaf 2026 in m2	Omschrijving	Aantal m2 in 2026	Soort woningen /kavels	Aantal m2 in 2027	Soort woningen /kavels	Aantal m2 in 2028	Soort woningen /kavels	Aantal m2 in 2029	Soort woningen/kavels
Uitbreiding bedrijventerrein 1ste fase Bleskensgraaf	Geen	Alles verkocht in 2020								
Herontwikkeling Schoollocatie Giessen-Oudekerk	1.895	11 Woningen	1.895	9 eensgezinswoningen en 1 tweekapper						
Bedrijventerrein Gelkenes Groot-Ammers	3.010	In 2025 alles verkocht								
Woningbouw Langerak Zuid	3.382	34			3.382	12 sociale woningen, 18 seniorenappartementenwoningen en 4 eensgezinswoningen.				
Plan Schoolstraat Nieuwpoort	625	In 2025 alles verkocht								
Plan Oude school Schelluinen	Verkoop Pand	8 woningen	Pand	7 starterswoningen en 1 betaalbare woning						
Totaal grondexploitaties	8.912	53	1.895	19	3.382	34	0	0	0	0

Strategische gronden / Pijplijn projecten	Boekwaarde per 1-1-2025	Aantal m2	Prijs per m2	Opmerkingen:
Gronden Hoefpad Arkel	€ 104.000	1.650	€ 63	Eind 2024 is gestart met de voorbereidingsfase. College heeft in maart 2025 projectopdracht vastgesteld. Eind 2025 zal de Grex aan College/Raad worden voorgelegd.
Gronden Zuid-west Arkel		17.000		Nog geen ontwikkeling gepland.
Gronden Zuid-oost Arkel	€ 47.000	8.500	€ 6	Nog geen ontwikkeling gepland.
Gronden Bleskensgraaf West	€ 35.000	8.800	€ 4	Grondeigendom met twee andere eigenaren. Sept 2022 WVG opgelegd. Uitwerking PvA in 2024. Voor de ontsluiting zijn plannen voor een brug.
Gronden voormalige bibliotheek Giessenburg (van Brederodestraat)	€ 108.000	1.300	€ 83	In 2025 is projectopdracht vastgesteld en worden scenario's uitgewerkt voor bebouwing van dit projectgebied.
Gronden Doetse Vliet 1V GSB	€ 59.000	23.000	€ 3	Gronden gelegen achter project Doetse Vliet 3. Hiertussen zitten de gronden van BPD(Bouwfonds). Voorlopig nog geen plannen voor.

Gronden Giessen Oudekerk Zuid		4.600		Op deze gronden is de watercompensatie gerealiseerd voor de herontwikkeling van de schoollocatie. Restant gronden beschikbaar.
Gronden De Boomgaard Groot-Ammers	€ 240.000	34.000	€ 7	Planontwikkeling wordt onderzocht.
Vertreklocaties en locatie brede School Groot-Ammers	€ 321.000	22.000	€ 15	Projectgebied voor de bouw van een brede school en de drie vertreklocaties van de scholen. School volgens planning in 2028 gereed. Visievorming vertreklocaties is gestart in 2025.
Gronden Zuid-Oost Groot-Ammers (Wilgenweg)		8.500	€ -	Deze gronden bevinden zich naast de gronden van een ontwikkelaar die heeft aangegeven hier in de nabije toekomst te willen bouwen. Eind 2025 wordt de haalbaarheid van het ingediende plan beoordeeld.
Gronden Langerak Zuid(Restgronden)	€ 591.000	55.000	€ 11	Gronden bestaan uit contourgronden en natuurgronden. I.v.m. de woonbehoefte wordt onderzocht in hoeverre de contourgronden ingezet kunnen worden om de woonbehoefte verder in te vullen. Uitwerking hiervan in 2025 plaats. Verder wordt i.h.k.v. de Groen blauwe dooradering ook de mogelijkheden onderzocht in dit gebied.
Gronden Langerak Oost	€ 318.000	35.000	€ 9	Gronden liggen ten noord oosten van Langerak Zuid. Locatie eventueel geschikt voor andere vormen aan woningbouw.
Gronden NLL Oost	€ 600.000	45.755	€ 13	Plan in voorbereidingsfase. In gezamenlijkheid met de eigenaar(ontwikkelaar van de naastgelegen gronden wordt een ontwikkelstrategie opgezet. Vaststelling van de strategie is voorzien eind 2025.
Gronden Oud-Alblas Zuid	€ 174.000	41.000	€ 4	Plangebied waar ook een andere eigenaren(Ontwikkelaar) op zit. Projectleiders en ontwikkelaar zijn bezig met ontwikkelstrategie en stedenbouwkundig plan. Deze wordt in 4de kw. 2025 verwacht.
Gronden Nolweg 10 Schelluinen	€ 482.000	4.800	€ 100	Gestart is met een visie voor dit gebied. Conform planning wordt aan de hand van een Plan van Aanpak en stedenbouwkundig plan in het 4de kw. 2025 de Grex aangeboden aan College/Raad.
Gronden Kooikerspad Streefkerk		26.000		Op het zuidelijke gedeelte van de gronden wordt de mogelijkheid voor woningbouw bekeken. In 2025 komt een Plan van Aanpak en wordt gestart met de uitwerkingsfase.
Gronden Trapveld Wijngaarden		7.400		Deze gronden worden wellicht (deels) ingezet voor uitbreiding van de begraafplaats die er naast ligt.
Totaal strategische gronden/pijplijn projecten	€ 3.079.000	344.305	€ 9	Gemiddeld per m2

2.8 Paragraaf Regio Deal

Toelichting

In artikel 9 BBV staat dat in de paragrafen de beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Hierbij is een Paragraaf Regio Deal een bijzondere paragraaf. Deze is niet verplicht en dit onderwerp heeft slechts in beperkte mate te maken met beheersmatige aspecten.

De Regio Deal verdient als specifieke geldstroom met een forse omvang echter wel aandacht in de Begroting 2026. Omdat de Regio Deal de programma's overstijgt, zou opname in de programmabegroting tot versnippering leiden. Ook een apart programma is geen voor de hand liggende optie omdat dan een aantal taakvelden in meerdere programma's terug komen. Dit zou complicaties bij de verantwoording tot gevolg hebben. De in 2026 nieuwe Paragraaf Regio Deal is de passende manier om in de Regio Deal een passende plaats in de Begroting 2026 te geven.

Inleiding

Het kabinet heeft op 31 januari 2025 besloten het voorstel van de Regio Deal *De fundamentele Waarde(n) van het Groene Hart* 18 miljoen euro toe te kennen. In deze Regio Deal werken de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Krimpenerwaard, Lopik, Montfoort, Molenlanden en Vijfheerenlanden samen. De Regio Deal bestaat uit drie pijlers: (1) behoud van vitale kernen en buitengebied met sterke gemeenschappen, (2) een toekomstbestendige landbouw en een breed economisch perspectief en (3) een gezond iconisch landschap met een hoge belevingswaarde. Hieronder worden doelen en programma's geformuleerd. Als vierde pijler is een pijloverstijgende samenwerking opgenomen waarin de doelen bestaan uit kennisuitwisseling, kennisontwikkeling en samenwerking.

In 2025 werken de deelnemende gemeenten, regio partners en het Rijk aan een verdere uitwerking van het voorstel tot een Regio Deal.

In het zogenoemde dealmakingproces gaan we over naar een definitief plan, overzicht van projecten en budgetverdeling inclusief bijbehorende cofinanciering. De uitwerking wordt vastgelegd in een convenant.

In het derde kwartaal van 2025 werden het convenant en de samenwerkingsovereenkomst ondertekend. In het convenant staat waaraan we gaan werken en wat het Rijk en de Regio daar samen over afspreken. In de samenwerkingsovereenkomst maken de gemeenten onderling afspraken over praktische zaken. Binnen de pijlers vormen projecten de concrete invulling. Deze projecten worden nader uitgewerkt en vervolgens zal de stuurgroep op basis van pijleradviezen, hieruit een keuze maken. De zeggenschap over de inzet en verdeling van deze middelen ligt ook bij de stuurgroep. Dit betekent dat de gemeenteraad alleen om instemming wordt gevraagd als het gaat om inzet van middelen ten laste van de gemeentelijke begroting. Naar mate de besluiten over concrete projecten worden genomen, krijgt het programma meer invulling en zal ook deze paragraaf concreter worden.

Penvoerder en regiokassier

De Gemeente Molenlanden is penvoerder en regiokassier voor deze Regio Deal. Dit betekent kort gezegd dat het programmabureau, dat werkt voor alle deelnemende partijen, vanuit de Gemeente Molenlanden wordt georganiseerd. Deze VAT-kosten hiervoor worden gedeeltelijk bekostigd uit de ontvangen Rijksgelden en het restant wordt over de deelnemende gemeenten verdeeld. De individuele gemeenten hebben de vrijheid om een deel van de VAT-kosten voor de programma-organisatie van de Regio Deal te laten vergoeden door de betrokken partners in de projecten. De gemeenten bepalen zelf of en voor welk project dit haalbaar en wenselijk is. Voor de projecten, waarvoor dit het geval is, worden met de partners afspraken over hun bijdrage in de VAT-kosten voor de programma-organisatie gemaakt.

De Gemeente Molenlanden is regiokassier voor deze Regio Deal. Dit betekent dat de toegekende rijksmiddelen aan de Gemeente Molenlanden in beheer worden gegeven, dat onze gemeente de verantwoording (zowel de financiën via SiSa als de inhoudelijke verslaglegging) verzorgt en dat de Regio Deal onderdeel is van de accountantscontrole. Afhankelijk van hoe de cofinanciering wordt vormgegeven, kan deze ook (deels) door de gemeentelijke begroting verlopen. Hierover moet nog besluitvorming plaatsvinden.

Financiën

De Regio Deal heeft gevolgen voor de gemeentelijke begroting. De belangrijkste componenten zijn personele inzet en benodigde cofinanciering voor projecten.

De personele kosten voor programmanagement en het regiokassierschap worden in eerste instantie binnen de gemeente Molenlanden gemaakt. In de samenwerkingsovereenkomst is een verdeelsleutel vastgelegd voor de verrekening van deze kosten. Per saldo wordt voor 2026 verwacht dat een bedrag van € 90.000 ten laste komt van de begroting van de Gemeente Molenlanden.

Afhankelijk van de projecten die de stuurgroep kiest, volgt mogelijk personele inzet en een bijdrage aan de projectbudgetten. Deze selectie is op het moment van schrijven van de Begroting 2026 nog niet gemaakt en wordt daarom nog niet geraamd.

3. Financiële begroting

3.1 Geprognotiseerde balans

Geprognotiseerde balans Bedragen x € 1.000.000													
ACTIVA	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	PASSIVA	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0	Algemene reserve	25	28	28	28	28	28
Materiële vaste activa	181	285	301	307	314	323	Bestemmingsreserves	112	110	107	104	101	97
Financiële vaste activa	6	6	6	6	6	6	Resultaat	8	4	1	2	0	0
Kapitaalverstrekkingen							Voorzieningen	23	22	20	20	19	19
Financiële vaste activa Leningen	6	5	5	5	5	5	Vaste schuld	45	136	157	165	178	191
Financiële vast activa Uitzettingen > 1 jaar	2	3	0	0	0	0	Vaste passiva	213	300	313	319	326	335
vaste activa	195	299	312	318	325	334	Vlottende schuld	9	9	9	9	9	9
Vorraden: Onderhanden werk, overige grond en hulpstoffen	2	2	2	2	2	2	Overlopende passiva	6	6	6	6	6	6
Uitzetting <1 jaar	27	10	10	10	10	10							
Liquide middelen	0	0	0	0	0	0							
Overlopende activa	4	4	4	4	4	4							
Vlottende activa	33	16	16	16	16	16	Vlottende passiva	15	15	15	15	15	15
TOTAAL ACTIVA	228	315	328	334	341	350		228	315	328	334	341	350

Ten opzichte van 2025 is de materiële vaste activa toegenomen. Hiervoor is extra financiering nodig. Desondanks is de financiële positie uitstekend door de reservepositie.

3.2 Overzicht van baten en lasten

Bedragen x € 1.000	Rekening 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma's 1 t/m 4																		
P1 Wonen, Ruimt.ord. en Bereikbaarheid	-21.435	3.676	-17.759	-29.631	9.528	-20.102	-28.100	8.698	-19.403	-26.215	6.253	-19.962	-29.685	9.375	-20.309	-30.765	9.381	-21.384
P2 Economie, Energie en Buiten	-23.334	18.764	-4.570	-26.592	21.446	-5.146	-25.412	18.014	-7.398	-23.577	18.149	-5.429	-23.586	18.190	-5.396	-23.689	17.917	-5.773
P3 Welzijn, Sociaal en Cultuur	-58.826	19.546	-39.280	-61.804	17.591	-44.212	-56.781	12.400	-44.381	-55.839	11.385	-44.454	-55.416	11.385	-44.031	-55.432	11.385	-44.047
P4 Bestuur en Veiligheid	-9.774	1.592	-8.182	-10.062	1.108	-8.954	-10.686	1.307	-9.379	-10.542	1.346	-9.196	-10.366	1.386	-8.981	-10.511	1.385	-9.127
Totaal	-113.369	43.578	-69.791	-128.088	49.673	-78.414	-120.979	40.419	-80.560	-116.174	37.133	-79.041	-119.053	40.336	-78.717	-120.398	40.067	-80.331
Algemene dekkingsmiddelen																		
T05 Treasury	1.920	1.388	3.308	2.975	1.043	4.018	3.475	825	4.300	3.565	585	4.150	3.695	585	4.280	3.830	585	4.415
T061 OZB woningen	-289	5.847	5.558	-353	6.000	5.647	-341	6.136	5.794	-341	6.271	5.929	-341	6.408	6.067	-341	6.549	6.208
T062 OZB-niet woningen	-232	3.246	3.014	-285	3.398	3.113	-274	3.476	3.201	-274	3.497	3.223	-274	3.574	3.299	-274	3.652	3.378
T064 Belastingen Overig	-506	567	61	-133	28	-106	-147	28	-119	-147	28	-119	-147	28	-119	-147	28	-119
T07 Algemene uitk. en ov. uitk. Gem fonds	-10	78.925	78.915	-10	83.020	83.010	-10	86.240	86.230	-10	86.764	86.754	-10	86.831	86.821	-10	89.735	89.725
T08 Overige baten en lasten	-174	64	-110	-145	0	-145	-145	0	-145	-2.555	0	-2.555	-4.695	0	-4.695	-6.714	0	-6.714
Totaal	709	90.037	90.746	2.049	93.488	95.537	2.557	96.704	99.261	238	97.145	97.383	-1.773	97.426	95.653	-3.656	100.550	96.893
Overhead, vennootschapsbelasting en overige baten en lasten																		
T04 Overhead	-17.146	836	-16.310	-20.609	173	-20.436	-20.544	167	-20.377	-19.699	185	-19.514	-19.790	213	-19.577	-19.887	187	-19.701
T09 Vennootschapsbelasting (VpB)	184	0	184	-10	0	-10	-10	0	-10	-10	0	-10	-10	0	-10	-10	0	-10
Totaal	-16.962	836	-16.126	-20.619	173	-20.446	-20.554	167	-20.387	-19.708	185	-19.523	-19.800	213	-19.587	-19.897	187	-19.710
Geraamd resultaat vóór onttrekkingen reserves	-129.622	134.451	4.829	-146.658	143.335	-3.323	-138.975	137.289	-1.686	-135.644	134.463	-1.181	-140.625	137.975	-2.651	-143.951	140.804	-3.148
Mutaties reserves																		
P1 Wonen, Ruimt.ord. en Bereikbaarheid	-3.478	3.351	-127	-4.069	5.318	1.249	-3.091	4.469	1.377	-3.091	5.124	2.033	-3.091	5.343	2.252	-3.091	5.737	2.646
P2 Economie, Energie en Buiten	-900	1.722	822	-30	940	910	-113	1.537	1.424	-30	484	454	-30	234	204	-30	230	200
P3 Welzijn, Sociaal en Cultuur	-1.274	4.772	3.498	0	3.984	3.984	0	400	400	0	410	410	0	411	411	0	418	418
P4 Bestuur en Veiligheid	-35	61	26	0	40	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	-11.262	10.207	-1.055	-55	731	676	-55	0	-55	-55	0	-55	-55	0	-55	-55	0	-55
Overhead	-278	384	106	-152	468	315	0	10	10	0	10	10	0	10	10	0	10	10
VPB	0	5	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	-17.227	20.502	3.275	-4.307	11.481	7.175	-3.260	6.416	3.157	-3.177	6.029	2.852	-3.177	5.999	2.822	-3.177	6.396	3.219
Geraamd resultaat	-146.849	154.953	8.104	-150.965	154.816	3.851	-142.235	143.706	1.471	-138.820	140.492	1.671	-143.802	143.974	172	-147.128	147.200	72

3.3 Verschillen tussen de begroting 2026 en 2025

De verschillen tussen de begroting 2026 en de begroting 2025 na wijziging zijn:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2025 (na wijziging)	Begroting 2026	Vershil
P1 Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid	-18.853	-18.025	828
P2 Economie, Energie en Landschap	-4.235	-5.974	-1.739
P3 Welzijn, Sociaal en Cultuur	-40.229	-43.981	-3.752
P4 Bestuur en Veiligheid	-8.914	-9.379	-465
AD Algemene Dekkingsmiddelen en onvoorzien	96.213	99.206	2.993
OV Overhead	-20.121	-20.367	-246
VPB Vennootschapsbelasting	-10	-10	0
Totaal	3.851	1.471	-2.380

Programma's 1 t/m 4

De beleidsintensiveringen zijn opgenomen in de toelichting op de programma's. Voorbeelden van mutaties zijn:

- Bijdrage Gemeenschappelijke Regelingen DG&J, SOJ, Avres, Veiligheidsregio
- Versteving van de sociale teams
- Prijsstijgingen
- Agrarische zaken

Algemene Dekkingsmiddelen en onvoorzien

- De algemene uitkering is in 2026 hoger dan in 2025.

Overhead

- De stijging van de overhead wordt voornamelijk veroorzaakt door stijgende loonkosten.

Vennootschapsbelasting

- Geen afwijkingen

3.4 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten

De jaarlijks terugkerende arbeidskosten in de meerjarenbegroting 2026-2029 zijn:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029
Salarissen en sociale lasten	30.461	30.554	30.954	30.954
Overige loonbetalingen	0	0	0	0
Salarissen en sociale lasten stagiaires	15	15	15	15
Vergoedingen woon-werkverkeer	481	481	481	481
Salariskosten voormalig personeel	37	37	37	37
Uitkeringen voormalig personeel	5	5	5	5
Totaal	31.000	31.093	31.493	31.493

3.5 Mutaties algemene reserve

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Vermeerderingen ten laste van de exploitatie of andere reserves	Verminderingen ten gunste van de exploitatie
Begroting 2026: vrijval reserve Duurzaamheidsinvesteringen	83	
RB2022-18: Verzelfstandigingsbuffer Schoonenburg		25
RB2022-18: Verzelfstandigingsbuffer De Dompelaar		39
Totale mutatie	83	64

3.6 Grondslagen waarop ramingen zijn gebaseerd

Algemene uitgangspunten

Bij opstelling van de (meerjaren)begroting 2026-2029 gaan we uit van de volgende algemene kaders:

1. De eerste jaarschijf (= 2026) van de meerjarenraming sluit zonder incidentele baten en lasten positief. Als dit niet lukt, moet in ieder geval de laatste jaarschijf (= 2029) structureel in evenwicht te zijn (richtlijn provinciaal toezicht). Ook streven we naar een duurzaam financieel evenwicht in iedere jaarschijf.
2. De staat van incidentele baten en lasten is de basis waarop de Provincie beoordeeld of de begroting structureel sluitend is.
3. Belastingen en heffingen 2026 baseren we op de uitgangspunten en besluiten die zijn vastgesteld bij de harmonisatie van het belastingbeleid voor Molenlanden in 2019. Voor begravens zijn de tarieven in 2020 geharmoniseerd.

Technische uitgangspunten

Binnen de genoemde algemene kaders gelden de volgende technische uitgangspunten voor het opstellen van de Begroting en Meerjarenraming:

- Realistische raming op basis van gegevens jaarstukken 2024 en begroting 2025 en daar waar mogelijk wordt risicovol(ler) geraamd.
- Geen toevoeging van rente aan reserves.
- Algemene uitkering uit het Gemeentefonds nemen we meerjarig op, op basis van lopende prijzen en voor inflatie vanaf 2027 (als stelpost) op basis van de gegevens van de mei- en septembercircular 2025.

We nemen een stelpost voor loon- en prijsstijgingen op vanaf 2027 waarbij we rekening houden met de percentages in de meicircular 2025. Voor loonstijgingen is dit in de jaren 2027-2029

3,8%, 4,8% en 4%. Voor prijsstijgingen is dit 2,2% in 2027 en 2028 en 2,3% in 2029.

- Ramingen voor Gemeenschappelijke Regelingen baseren we op de begroting van de betreffende Gemeenschappelijke Regeling.
- Dividenden van verbonden partijen baseren we op het ontvangen dividend 2025 of het door de vennootschap in het vooruitzicht gesteld in 2026 uit te keren dividend.
- Ramingen sociaal domein baseren we op verwachte uitgaven; er is geen relatie (meer) met de inkomsten uit het Gemeentefonds.
- Voor onvoorziene uitgaven nemen we € 0 op.
- We houden rekening met stijging van loonkosten (werkgeverslasten) en CAO-ontwikkelingen zoals aangegeven in de meicircular 2025.
- Lastenverzwaringen voor inwoners en ondernemers zijn in principe niet hoger dan de inflatie.

Rente

- Het rentepercentage voor berekeningen van heffingen en retributies en doorbelasting aan overige taakvelden wordt berekend via een renteomslagpercentage. Dit renteomslagpercentage is bepaald op 1,5%.
- Rentepercentage voor eventueel kortlopende financiering (kasgeldleningen) is 4,0 % in 2026, 2027, 2028 en 2029.
- Rentebaten 2026 die samenhangen met verwachte uitzettingen per ultimo 2025 verantwoorden we als algemeen dekkingsmiddel.

Opbrengsten

- Indexatie tarieven voor verhuur van ruimten en diensten aan derden, zijn volgens de Consumenten Prijs Index (CPI) 2026 zoals die is opgenomen in de meicircular 2025, tenzij anders in het huurcontract is bepaald.
- Opbrengsten gemeentelijke belastingen verhogen we volgens het vastgestelde Belastingbeleid Molenlanden 2019 met de voor

2026 verwachte inflatie van 2,2%, zoals aangegeven in de meicirculaire 2025. Voor begraven en riolering stijgen de tarieven met 3% naast de inflatiestijging.

Grondexploitaties

- Jaarlijks stellen we een Nota Grondprijzen en Parameters vast, die onder meer inzicht geeft in de hoogte van de grondprijzen en parameters die als uitgangspunt gelden voor de jaarlijkse actualisatie van de grondexploitaties. Voor 2026 en daarna gelden de volgende parameters:

Overzicht parameters:

	2026	2027	2028	2029
Kostenstijging	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Opbrengstenstijging (sociaal)	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Opbrengstenstijging (betaalbaar/duur)	3,5%	3,0%	3,0%	3,0%
Rente	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%

Kostentoerekening

- Integrale kostentoerekening gebeurt op basis van capaciteitsinzet aan projecten, investeringen civiele werken, grondexploitaties. We gebruiken tijdverantwoording per project om hier invulling aan te geven. Dit geldt voor zowel interne- als externe medewerkers.
- Tarieven voor heffingen, retributies en overige diensten baseren we op integrale kostprijsstarieven.
- Specifiek voor de rioolheffing gaan we uit van de tariefontwikkeling, volgens het vastgestelde GRP 2020 (jaarlijks +3%).
- Specifiek voor de Begraafrechten houden we, zo mogelijk, rekening met de effecten van het in 2020 vastgesteld beleid voor begraafplaatsen en begraven. Dit wordt met 3% verhoogd. Dat is vergelijkbaar met de rioolheffing.
- In de tarieven voor heffingen en retributies is btw-compensatie opgenomen.

3.7 Overzicht van baten en lasten per taakveld

Taakveld		2026			2027			2028			2029		
Bedragen x € 1.000		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
T0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING													
0.1	Bestuur	-3.212	0	-3.212	-3.040	0	-3.040	-3.012	0	-3.012	-3.012	0	-3.012
0.2	Burgerzaken	-2.078	1.224	-853	-2.106	1.264	-841	-1.961	1.304	-656	-2.106	1.304	-801
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-1.681	64	-1.617	-1.682	64	-1.618	-1.686	64	-1.622	-1.681	64	-1.617
0.4	Overhead	-20.544	167	-20.377	-19.699	185	-19.514	-19.790	213	-19.577	-19.887	187	-19.701
0.5	Treasury	3.475	825	4.300	3.565	585	4.150	3.695	585	4.280	3.830	585	4.415
0.61	OZB woningen	-341	6.136	5.794	-341	6.271	5.929	-341	6.408	6.067	-341	6.549	6.208
0.62	OZB niet-woningen	-274	3.476	3.201	-274	3.497	3.223	-274	3.574	3.299	-274	3.652	3.378
0.64	Belastingen overig	-147	28	-119	-147	28	-119	-147	28	-119	-147	28	-119
0.7	Algemene uitkering en ov. uitk. Gem. fonds	-10	86.240	86.230	-10	86.764	86.754	-10	86.831	86.821	-10	89.735	89.725
0.8	Overige baten en lasten	-145	0	-145	-2.555	0	-2.555	-4.695	0	-4.695	-6.714	0	-6.714
0.9	Vennootschapsbelasting	-10	0	-10	-10	0	-10	-10	0	-10	-10	0	-10
0.10	Mutaties reserves	-3.260	6.416	3.157	-3.177	6.029	2.852	-3.177	5.999	2.822	-3.177	6.396	3.219
Totaal		-28.227	104.576	76.349	-29.475	104.687	75.213	-31.408	105.007	73.599	-33.528	108.501	74.973
T1 VEILIGHEID													
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-4.805	67	-4.738	-4.805	66	-4.739	-4.802	65	-4.737	-4.802	64	-4.738
1.2	Openbare orde en veiligheid	-592	16	-576	-592	16	-576	-592	16	-576	-592	16	-576
Totaal		-5.397	83	-5.314	-5.397	82	-5.315	-5.394	81	-5.313	-5.394	80	-5.314
T2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT													
2.1	Verkeer en vervoer	-11.455	731	-10.723	-12.076	737	-11.339	-12.716	744	-11.972	-13.422	750	-12.672
2.2	Parkeren	-191	139	-52	-190	139	-51	-189	139	-50	-188	139	-49
2.5	Openbaar vervoer	-212	0	-212	-208	0	-208	-207	0	-207	-206	0	-206
Totaal		-11.857	870	-10.987	-12.474	876	-11.598	-13.112	883	-12.230	-13.816	889	-12.927
T3 ECONOMIE													
3.1	Economische ontwikkeling	-145	0	-145	-145	0	-145	-145	0	-145	-145	0	-145
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-11	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-519	237	-282	-404	237	-167	-399	237	-163	-399	237	-163
3.4	Economische promotie	-1.341	670	-670	-1.332	707	-625	-1.312	704	-609	-1.310	722	-589
Totaal		-2.016	918	-1.098	-1.881	944	-937	-1.857	940	-917	-1.855	958	-896
T4 ONDERWIJS													
4.1	Openbaar basisonderwijs	-189	0	-189	-189	0	-189	-189	0	-189	-189	0	-189
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.157	568	-1.588	-2.184	568	-1.616	-2.145	568	-1.576	-2.707	618	-2.089
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-3.355	924	-2.430	-3.590	924	-2.666	-3.587	924	-2.663	-3.567	924	-2.643
Totaal		-5.701	1.492	-4.208	-5.964	1.492	-4.472	-5.921	1.492	-4.428	-6.464	1.542	-4.922

T5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE													
5.1	Sportbeleid en activering	-1.172	244	-928	-973	3	-970	-1.077	3	-1.074	-1.134	3	-1.131
5.2	Sportaccommodaties	-2.827	1.300	-1.528	-3.032	1.300	-1.732	-2.874	1.300	-1.575	-2.845	1.300	-1.546
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-262	47	-216	-262	38	-224	-262	38	-224	-262	38	-224
5.4	Musea	-127	0	-127	-129	0	-129	-129	0	-129	-129	0	-129
5.5	Cultureel erfgoed	-309	8	-301	-312	8	-303	-299	8	-291	-300	8	-291
5.6	Media	-915	0	-915	-781	0	-781	-781	0	-781	-781	0	-781
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-6.222	795	-5.428	-5.854	419	-5.435	-6.055	503	-5.552	-6.069	393	-5.676
Totaal		-11.835	2.394	-9.441	-11.344	1.769	-9.576	-11.479	1.852	-9.627	-11.521	1.742	-9.778
T6 SOCIAAL DOMEIN													
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-7.787	2.134	-5.653	-7.723	1.887	-5.836	-7.720	1.887	-5.833	-7.712	1.887	-5.825
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorz. Jeugd	-3.245	0	-3.245	-3.062	0	-3.062	-3.062	0	-3.062	-3.062	0	-3.062
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorz. Integraal	-1.230	0	-1.230	-1.230	0	-1.230	-1.230	0	-1.230	-1.230	0	-1.230
6.3	Inkomensregelingen	-11.201	8.158	-3.043	-11.211	8.158	-3.053	-11.211	8.158	-3.053	-11.211	8.158	-3.053
6.4	WSW en beschut werk	-2.134	0	-2.134	-2.134	0	-2.134	-2.134	0	-2.134	-2.134	0	-2.134
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.783	10	-1.773	-1.783	10	-1.773	-1.783	10	-1.773	-1.783	10	-1.773
6.6	Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	-3.136	356	-2.780	-3.136	356	-2.780	-3.136	356	-2.780	-3.136	356	-2.780
6.712	Begeleiding (Wmo)	-2.012	0	-2.012	-2.012	0	-2.012	-2.012	0	-2.012	-2.012	0	-2.012
6.792	PGB Jeugd	-528	0	-528	-528	0	-528	-528	0	-528	-528	0	-528
6.711	Huishoudelijke hulp (Wmo)	-3.355	0	-3.355	-3.355	0	-3.355	-3.355	0	-3.355	-3.355	0	-3.355
6.713	Dagbesteding (Wmo)	-1.253	0	-1.253	-1.253	0	-1.253	-1.253	0	-1.253	-1.253	0	-1.253
6.714	Ov. maatwerkarrangementen (Wmo)	-70	0	-70	-70	0	-70	-70	0	-70	-70	0	-70
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-50	0	-50	-30	0	-30	0	0	0	0	0	0
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-4.953	0	-4.953	-4.953	0	-4.953	-4.953	0	-4.953	-4.953	0	-4.953
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	-304	0	-304	-304	0	-304	-304	0	-304	-304	0	-304
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-2.910	0	-2.910	-2.910	0	-2.910	-2.433	0	-2.433	-2.419	0	-2.419
6.791	PGB Wmo	-166	0	-166	-166	0	-166	-166	0	-166	-166	0	-166
6.812	Maatsch.- en vrouwenopvang (Wmo)	-42	0	-42	-42	0	-42	-42	0	-42	-42	0	-42
6.821	Jeugdbescherming	-651	0	-651	-651	0	-651	-651	0	-651	-651	0	-651
6.822	Jeugdreclassering	-46	0	-46	-46	0	-46	-46	0	-46	-46	0	-46
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	-574	0	-574	-574	0	-574	-574	0	-574	-574	0	-574
Totaal		-47.431	10.658	-36.772	-47.174	10.411	-36.763	-46.663	10.411	-36.252	-46.642	10.411	-36.231

T7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU													
7.1	Volksgezondheid	-3.020	518	-2.502	-2.427	0	-2.427	-2.427	0	-2.427	-2.427	0	-2.427
7.2	Riolering	-4.335	6.922	2.587	-4.538	6.679	2.141	-4.623	6.597	1.973	-4.723	6.372	1.648
7.3	Afval	-6.383	7.982	1.599	-6.357	7.951	1.594	-6.357	7.951	1.594	-6.357	7.951	1.594
7.4	Milieubeheer	-4.982	0	-4.982	-3.473	717	-2.756	-3.223	717	-2.506	-3.223	717	-2.506
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-1.473	1.397	-76	-1.474	1.439	-35	-1.470	1.482	12	-1.463	1.527	63
Totaal		-20.194	16.819	-3.375	-18.269	16.785	-1.483	-18.101	16.746	-1.354	-18.193	16.565	-1.627
T8 VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING													
8.1	Ruimte en leefomgeving	-3.613	422	-3.190	-3.443	431	-3.013	-3.398	439	-2.959	-3.343	448	-2.895
8.2	Grondexpl. (niet-bedrijventerreinen)	-2.995	2.900	-94	-443	419	-24	-3.514	3.490	-24	-3.415	3.391	-24
8.3	Wonen en bouwen	-2.971	2.573	-398	-2.956	2.594	-361	-2.956	2.632	-324	-2.956	2.670	-286
Totaal		-9.578	5.896	-3.682	-6.843	3.445	-3.398	-9.868	6.561	-3.307	-9.715	6.510	-3.205
		2026			2027			2028			2029		
<i>Bedragen x € 1.000</i>		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Totaal		-142.235	143.706	1.471	-138.820	140.492	1.671	-143.802	143.974	172	-147.128	147.200	72

3.8 Incidentele baten en lasten

Programma	Jaarschijf 2026		Jaarschijf 2027		Jaarschijf 2028		Jaarschijf 2029	
Bedragen x €	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Incidentele baten en lasten:								
1 Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid	63.726	0	84.363	0	0	0	0	0
Overhead	503.000	0	75.000	0	0	0	0	0
Subtotaal incidentele baten en lasten	566.726	0	159.363	0	0	0	0	0
Incidentele reservemutaties:								
1 Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid		846		4.576		7.973		7.973
2 Economie, Energie en Buiten	112.850	1.332.850	30.000	280.000	30.000	30.000	30.000	30.000
3 Welzijn, Sociaal en Cultuur		6.321		16.981		17.741		24.936
Overhead		66.270		86.907		2.544		2.544
Subtotaal incidentele reservemutaties	112.850	1.406.287	30.000	388.464	30.000	58.258	30.000	65.453
Totaal incidentele baten en lasten	679.576	1.406.287	189.363	388.464	30.000	58.258	30.000	65.453
Saldo incidentele baten en lasten		726.711		199.101		28.258		35.453

Toelichting incidentele baten en lasten bedragen hoger dan € 25.000 (conform financiële verordening):

1 Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid

De lasten betreffen de bijdrage aan 2 zwembaden voor een verzelfstandigingsbuffer voor de jaren 2026 en 2027; € 63.726 resp. € 84.363. Met als doel zorg te dragen voor een toekomstbestendige opzet van beheer en exploitatie.

Overhead

- Begeleidingskosten voor de implementatie van een nieuw zaakstelsel; voor 2026 € 175.000 en 2027 € 75.000.
- Voor informatiebeveiliging BIO/NIS2 is extra software nodig. Structureel is daar € 300.000 mee gemoeid voor het gebruik van de software. Voor 2026 zijn extra middelen nodig voor de implementatie; € 100.000.
- Opstellen van een continuïteitsplan met als doel zoveel als mogelijk de negatieve gevolgen van een calamiteit voor kritische bedrijfsprocessen te beperken; € 85.000.
- Advisering door een extern bureau voor de uitwerking van de 7 ontwikkelingen t.b.v. de organisatieontwikkeling bedragen € 50.000.
- Aanbesteding raamovereenkomst softwarebroker als gevolg van de aanbestedingswet; € 25.000.

Toelichting incidentele reservemutaties

Beheerprogramma	Reden van de mutatie	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
<i>Bedragen x €</i>		2026	2026	2027	2027	2028	2028	2029	2029
<u>Programma 1: Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid</u>		846	0	4.576	0	7.973	0	7.973	0
-Reserve duurzaamheid	De Overstap			1.865		1.865		1.865	
-Reserve duurzaamheid	Bijdrage aan exploitatie	846		2.711		6.108		6.108	
<u>Programma 2: Economie, Energie en Buiten</u>		1.332.850	112.850	280.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
-Reserve Leefbaarheid Kinderdijk	Bijdrage aan exploitatie	30.000		30.000		30.000		30.000	
-Reserve Leefbaarheid Kinderdijk	Bijdrage uit exploitatie		30.000		30.000		30.000		30.000
-Reserve Duurzaamheid	Bijdrage aan exploitatie	1.220.000		250.000					
-Reserve Duurzaamheid	Vrijval reserve	82.850							
-Algemene reserve	Vrijval reserve Duurzaamheid		82.850						
<u>Programma 3: Welzijn, Sociaal en Cultuur</u>		6.321	0	16.981	0	17.741	0	24.936	0
-Reserve duurzaamheid	Bijdrage aan exploitatie	6.321		16.981		17.741		24.936	
<u>Overhead</u>		66.270	0	86.907	0	2.544	0	2.544	0
-Algemene reserve	Verzelfstandigingsbuffer zwembad Schoonenburg	25.000		25.000					
-Algemene reserve	Verzelfstandigingsbuffer Zwembad De Dompelaar	38.726		59.363					
-Reserve duurzaamheid	Noordeloos werf	2.544		2.544		2.544		2.544	
Totaal		1.406.286	112.850	388.464	30.000	58.258	30.000	65.453	30.000

Structurele reservemutaties

Programma	Jaarschijf 2026		Jaarschijf 2027		Jaarschijf 2028		Jaarschijf 2029	
<i>Bedragen x €</i>	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
1 Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid	4.404.392	3.091.491	5.035.162	3.091.491	5.335.167	3.091.491	5.729.207	3.091.491
2 Economie, Energie en Buiten	204.479		204.479		204.479		200.437	
3 Welzijn, Sociaal en Cultuur	393.420		393.420		393.420		393.420	
4 Bestuur en Veiligheid								
Algemene dekkingsmiddelen		55.197		55.197		55.197		55.197
Overhead	7.650		7.650		7.650		7.650	
Vennootschapsbelasting								
Totaal structurele reservemutaties	5.009.941	3.146.688	5.640.711	3.146.688	5.940.716	3.146.688	6.330.714	3.146.688
Saldo structurele reservemutaties		1.863.253		2.494.023		2.794.028		3.184.026

Toelichting structurele reservemutaties

Beheerprogramma	Reden van de mutatie	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
<i>Bedragen x €</i>		2026	2026	2027	2027	2028	2028	2029	2029
Programma 1: Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid		4.404.392	3.091.491	5.035.162	3.091.491	5.335.167	3.091.491	5.729.207	3.091.491
-Reserve Kapitaallasten	Kapitaallasten diversen	282.121		282.121		282.121		282.121	
-Reserve Kapitaallasten Wegen	Kapitaallasten wegenbeheer	2.990.948		3.526.592		3.899.969		4.324.946	
-Reserve Kapitaallasten Wegen	Bijdrage uit exploitatie		2.933.000		2.933.000		2.933.000		2.933.000
-Reserve Kapitaallasten	Toekomstige kapitaallasten scholen		118.773		118.773		118.773		118.773
-Reserve Kapitaallasten	Kapitaallasten scholen	758.168		755.494		746.943		743.276	
-Reserve duurzaamheid	Dekking exploitatie								
-Reserve Kapitaallasten	Toekomstige kapitaallasten sportvelden		39.718		39.718		39.718		39.718
-Reserve Kapitaallasten	Kapitaallasten sportaccommodaties	373.155		470.955		406.134		378.864	
Programma 2: Economie, Energie en Buiten		204.479	0	204.479	0	204.479	0	200.437	0
-Reserve Kapitaallasten	Kapitaallasten diverse panden	79.486		79.486		79.486		79.486	
-Reserve Kapitaallasten	Park Giessenburg	106.404		106.404		106.404		106.404	
-Reserve Kapitaallasten	Dekking kapitaallasten Begraafplaatsen GSL	18.589		18.589		18.589		14.547	
Programma 3: Welzijn, Sociaal en Cultuur		393.420	0	393.420	0	393.420	0	393.420	0
-Reserve Kapitaallasten	Kapitaallasten diverse panden	393.420		393.420		393.420		393.420	
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven		0	55.197	0	55.197	0	55.197	0	55.197
-Reserve Kapitaallasten	Bijdrage uit exploitatie		55.197		55.197		55.197		55.197
-Reserve kapitaallasten	Klantencontact GSL	7.650		7.650		7.650		7.650	
Totaal		5.009.941	3.146.688	5.640.711	3.146.688	5.940.716	3.146.688	6.330.714	3.146.688

Structureel begrotingssaldo

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029
Saldo van baten en lasten	-1.686	-1.181	-2.901	-3.398
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	3.157	2.852	3.072	3.469
Begrotingssaldo na bestemming	1.471	1.671	171	71
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	727	199	28	35
Structureel begrotingssaldo	744	1.472	143	36

Toelichting hoogte reserves kapitaallasten:

- De hoogte van de reserve kapitaallasten investeringen is voldoende om de boekwaarde te kunnen dekken. Saldo reserve bedraagt € 62.835.514. De boekwaarde bedraagt € 60.372.097.
- De hoogte van de reserve kapitaallasten wegen is voldoende om de boekwaarde te kunnen dekken. Saldo reserve bedraagt € 30.190.111. Jaarlijks wordt bij realisatie van een investering de waarde in deze reserve gestort om toekomstige kapitaallasten ze kunnen dekken.

3.9 Stand en verloop van reserves en voorzieningen

Naam <i>Bedragen x € 1.000</i>	Saldo 01-01- 2026	Toe- voe- ging	Ont- trek- king	Saldo 01-01- 2027	Toe- voe- ging	Ont- trek- king	Saldo 01-01- 2028	Toe- voe- ging	Ont- trek- king	Saldo 01-01- 2029	Toe- voe- ging	Ont- trek- king	Saldo 01-01- 2030
Algemene reserve													
Algemene reserve	28.465	83	64	28.484		84	28.400			28.400			28.400
Subtotaal	28.465	83	64	28.484	0	84	28.400	0	0	28.400	0	0	28.400
Bestemmingsreserves													
Integraal HuisvestingsPlan	10.000	0	0	10.000	0	0	10.000	0	0	10.000	0	0	10.000
Duurzaamheid(sprojecten)	2.048		1.303	745		250	495			495			495
Duurzaamheid Investerings (gebouwen)	2.677	0	10	2.667	0	24	2.643	0	28	2.615	0	35	2.579
Kapitaallasten	62.099	214	2.019	60.294	214	2.114	58.393	214	2.041	56.566	214	2.006	54.774
Kapitaallasten Wegen	30.638	2.933	2.991	30.580	2.933	3.527	29.986	2.933	3.900	29.019	2.933	4.325	27.627
Afval	2.099			2.099			2.099			2.099			2.099
Klankbordgroepen dorpsberaden	178	0	0	178	0	0	178	0	0	178	0	0	178
Leefbaarheid Kinderdijk	64	30	30	64	30	30	64	30	30	64	30	30	64
Subtotaal	109.802	3.177	6.353	106.626	3.177	5.945	103.858	3.177	5.999	101.036	3.177	6.396	97.816
TOTAAL RESERVES	138.267	3.260	6.416	135.110	3.177	6.029	132.258	3.177	5.999	129.435	3.177	6.396	126.216
Voorzieningen													
Onderhoud Gebouwen	5.712	1.313	1532	5.493	1.313	1166	5.640	1.313	1498	5.455	1.313	1372	5.396
Onderhoud openbare ruimte	1.231	330	590	971	330	215	1.086	330	298	1.117	330	188	1.259
Wachtgelden wethouders	82			82			82			82			82
Pensioenvoorziening wethouders	3.136	366	0	3.502	366	0	3.867	366	0	4.233	366	0	4.599
Regeling Vervroegd Uittreden	4			4			4			4			4
Rioleringen	10.859	0	1.825	9.034	0	1.313	7.721	0	949	6.772	0	430	6.342
Afkoop onderhoud graven	434		42	391		41	350		40	310		39	272
Afvalstoffen	460	0	0	460	0	0	460	0	0	460	0	0	460
Verlofsparen	337			337			337			337			337
TOTAAL VOORZIENINGEN	22.255	2.009	3.989	20.274	2.009	2.735	19.547	2.009	2.785	18.770	2.009	2.029	18.751
ALGEHEEL TOTAAL	160.522	5.269	10.405	155.384	5.186	8.764	151.805	5.186	8.784	148.205	5.186	8.425	144.967

3.10 Investeringsen

Jaar	Investering <i>Bedragen x € 1</i>	Nut	2026	2027	2028	2029	Afschr. termijn
	Investeringsen die onderdeel zijn van een project						
2026	GA-Voorstraat/Gelkenes riolering	Economisch nut met heffing	115.000				50
2026	GA-Voorstraat/Gelkenes wegen	Maatschappelijk nut	3.030.209				30
2026	NLL-Hoogaarslaan/Schoenerstraat aanpassing en schone wegen	Maatschappelijk nut	1.128.000				30
2026	NLL-Hoogaarslaan/Schoenerstraat aanpassing en schone riolering	Economisch nut met heffing	2.632.000				50
2026	GOU-Assendelftstraat e.o. aanpassing riolering	Maatschappelijk nut	373.000				30
2026	GOU-Assendelftstraat e.o. aanpassing riolering	Economisch nut met heffing	560.000				50
2026	WY-Dorpsstraat riolering	Economisch nut met heffing	854.000				50
2026	WY-Dorpsstraat wegen	Maatschappelijk nut	1.894.500				30
2026	OT-A-en B-even, Vlietebrug Kom riolering	Economisch nut met heffing	169.080				50
2026	OT-A-en B-even, Vlietebrug Kom wegen	Maatschappelijk nut	1.580.858				30
2026	OT-Burg. Visserswerf riolering	Economisch nut met heffing	69.690				50
2026	OT-Burg. Visserswerf wegen	Maatschappelijk nut	1.424.973				30
2026	STR-Burg.Dekkingstraat/Zwanenvliet riolering	Economisch nut met heffing	710.619				50
2026	STR-Burg.Dekkingstraat/Zwanenvliet wegen	Maatschappelijk nut	1.889.465				30
2027	NLL-Middelweg riolering	Economisch nut met heffing		60.600			50
2027	NLL-Middelweg wegen	Maatschappelijk nut		1.568.875			30
2027	GOU-Noordzijde, Postkade komgrens Oost riolering	Economisch nut met heffing		266.500			50
2027	GO Noordzijde, Postkade komgrens Oost wegen	Maatschappelijk nut		2.012.946			30

2027	GOU-Zuidzijde, Postkade komgrens Oost riolering	Economisch nut met heffing		500.900			50
2027	GO Zuidzijde, Postkade komgrens Oost wegen	Maatschappelijk nut		2.117.660			30
2028	HRN-Dorpsweg Noord riolering	Economisch nut met heffing			304.520		50
2028	HRN-Dorpsweg Noord wegen	Maatschappelijk nut			2.836.792		30
2028	HRN-Schans riolering	Economisch nut met heffing			894.100		50
2028	HRN-Schans wegen	Maatschappelijk nut			2.149.125		30
2028	NP-Vuurkr-Hennepst/Nieuwpoortseweg riolering	Economisch nut met heffing			125.465		50
2028	NP-Vuurkr-Hennepstr/Nieuwpoortseweg wegen	Maatschappelijk nut			1.092.641		30
Overige investeringen							
2026	MLN-Beheerplannen begraafplaatsen	Economisch nut met heffing	66.550				25
2026	Nazorg investeringen wegen	Maatschappelijk nut	50.000				30
2026	Nazorg investeringen bruggen	Maatschappelijk nut	50.000				60
2026	Nazorg investeringen water	Maatschappelijk nut	50.000				20
2026	Nazorg investeringen riolering	Economisch nut met heffing	50.000				50
2026	Nazorg investeringen begraafplaatsen	Economisch nut met heffing	50.000				25
2026	MLN-Vergroening klimaat/wateroverlast	Maatschappelijk nut	27.428				25
2026	GSL-Graafmachine Takeuchi en kar	Economisch nut	50.538				10
2026	ICT Vervanging Laptops/Tablets	Economisch nut	115.000				4
2026	ICT Vervanging smartphones	Economisch nut	35.000				4
2026	Devices Gemeenteraad	Economisch nut	60.000				4
2026	MLN-Diverse wegen/asfalt/elem.	Maatschappelijk nut	130.747				30
2026	MLN-Zetting Groot onderhoud wegen	Maatschappelijk nut	1.699.707				30
2026	MLN-Degeneratie glasvezel	Maatschappelijk nut	34.108				30
2026	MLN-Toegankelijkheid openbare ruimte	Maatschappelijk nut	56.846				30
2026	MLN-Degeneratie Delta	Maatschappelijk nut	26.000				30
2026	MLN-Investerings sportvelden	Maatschappelijk nut	564.500				15
2026	MLN-Water Duikers beschoeiingen	Maatschappelijk nut	371.775				20
2026	SCH-Brug Zandkade/Voordijk	Maatschappelijk nut	100.000				60
2026	MLN-Drukriool	Economisch nut met heffing	641.772				50
2026	MLN-Rioolgemalen	Economisch nut met heffing	171.360				50
2026	GOK-STR-NRD-Baggeren	Maatschappelijk nut	584.221				1

2026	BL-Duurzaamheidsinvesteringen Spil	Economisch nut	129.138			15
2026	BR-Duurzaamheidsinvest. Overstap	Economisch nut	26.588			15
2026	GOU-Duurzaamheidsinvest. Multistee	Economisch nut	30.770			15
2026	MO-Duurzaamheidsinvest. gymzaal Turner	Economisch nut	940			15
2026	OT-Duurzaamheidsinvesteringen gymzaal	Economisch nut	15.594			15
2026	Verkeersvoorziening/vervangingabri's	Maatschappelijk nut	17.661			10
2026	MLN-Biodiversiteit/natuurontwikkeling	Maatschappelijk nut	34.108			25
2026	MLN-Grasbetontegels Wateroverlast	Maatschappelijk nut	17.424			30
2026	MLN-Vervanging openbaar groen	Maatschappelijk nut	113.693			25
2026	Vervanging Openbare Verlichting	Maatschappelijk nut	342.733			20
2026	MLN-Speeltoestellen/vervangingen	Maatschappelijk nut	409.487			15
2026	MO-Molenhoek/Graafdijk oost aanpassing en scope wegen	Maatschappelijk nut	998.000			30
2026	STR-Dorpsstraat aanpassing wegen	Maatschappelijk nut	584.000			30
2026	HBL-Dorpsweg (omgeving van Uden) wegen	Maatschappelijk nut	300.000			30
2026	NP- Kademuren renoveren	Maatschappelijk nut	150.000			20
2026	NP-Bastion en Courtines renoveren	Maatschappelijk nut	380.000			20
2026	HRN-Brug (HN504) Visserland/Groeneweg	Maatschappelijk nut	350.000			60
2026	SBR Oost-Beveiligingswagens	Economisch nut	17.200			10
2026	SBR Oost-Giertank 2500 ltr	Economisch nut	24.567			10
2026	SBR West-Volkswagen Crafter VF-864-R	Economisch nut	60.000			10
2026	SBR West-Afzetbakken (2 stuks)	Economisch nut	30.000			10
2026	SBR West-Zoutmenginstallatie	Economisch nut	35.000			10
2027	GSB-Brug Wetering	Maatschappelijk nut		30.250		20
2027	Nazorg investeringen wegen	Maatschappelijk nut		50.000		30
2027	Nazorg investeringen bruggen	Maatschappelijk nut		50.000		60
2027	Nazorg investeringen water	Maatschappelijk nut		50.000		20
2027	Nazorg investeringen riolering	Economisch nut met heffing		50.000		50
2027	Nazorg investeringen begraafplaatsen	Economisch nut met heffing		50.000		25
2027	MLN-Speeltoestellen/vervangingen	Maatschappelijk nut		323.583		15
2027	ICT Vervanging Laptops/Tablets	Economisch nut		500.000		4
2027	ICT Vervanging smartphones	Economisch nut		110.000		4
2027	MLN-Degeneratie glasvezel	Maatschappelijk nut		34.961		30
2027	MLN-Diverse wegen/asfalt/elem.	Maatschappelijk nut		134.015		30
2027	MLN-Zetting Vervroegd vervanging	Maatschappelijk nut		1.742.200		30
2027	MLN-Toegankelijkheid openbare ruimte	Maatschappelijk nut		58.268		30
2027	MLN-Water Duikers beschoeiingen	Maatschappelijk nut		381.070		20
2027	NLL-Damwand Middelweg / Bakwetering	Maatschappelijk nut		155.000		20
2027	MLN-Drukriool	Economisch nut met heffing		657.816		50

2027	MLN-Rioolgemalen	Economisch nut met heffing		288.960			50
2027	Baggeren Molenaarsgraaf/Nieuwpoort	Maatschappelijk nut		208.660			1
2027	GA-Ammersekade wegen	Maatschappelijk nut		2.057.427			30
2027	GSL-vervanging Ford Crafter V-816-KV	Economisch nut		81.421			10
2027	NLL-Duurzaamheidsinvesteringen Klipper	Economisch nut		6.364			15
2027	NP-Duurzaamheidsinvesteringen Poortzicht	Economisch nut		23.600			15
2027	MLW - Vervangingabri's	Maatschappelijk nut		18.103			10
2027	MLN-Investeringsport	Maatschappelijk nut		1.325.200			15
2027	MLN-Grasbetontegels-klimaat/wateroverlast	Maatschappelijk nut		17.859			30
2027	MLN-Vergroening klimaat/wateroverlast	Maatschappelijk nut		28.114			25
2027	MLN-Vervanging openbaar groen	Maatschappelijk nut		116.535			25
2027	Vervanging Openbare Verlichting	Maatschappelijk nut		195.168			20
2027	NP-Heulkamp wegen	Maatschappelijk nut		698.526			30
2027	GA-Irenestraat t.h.v. Mouriklocatie riolering	Economisch nut met heffing		189.000			50
2027	OT-Ottolandse Kade Noord wegen	Maatschappelijk nut		123.750			30
2027	NP- Kademuren renoveren	Maatschappelijk nut		150.000			20
2027	SBR Oost-vervanging Caddy 7-VXD-76	Economisch nut		36.400			10
2027	SBR Oost-New Holland tractor	Economisch nut		84.667			10
2027	SBR West-Peugeot E.Partner V-498-GX	Economisch nut		40.000			10
2027	SBR West-Volvo shovel	Economisch nut		27.000			10
2027	SBR West-Volkswagen Crafter VN-861-K	Economisch nut		60.000			10
2027	SBR West-Zoutmenginstallatie	Economisch nut		35.000			10
2027	SBR West-Zoutmenger	Economisch nut		35.000			10
2028	Verkeersvoorzieningen/vervangingabri's	Maatschappelijk nut			19.913		10
2028	Nazorg investeringen wegen	Maatschappelijk nut			50.000		30
2028	Nazorg investeringen bruggen	Maatschappelijk nut			50.000		60
2028	Nazorg investeringen water	Maatschappelijk nut			50.000		20
2028	Nazorg investeringen riolering	Economisch nut met heffing			50.000		50
2028	Nazorg investeringen begraafplaatsen	Economisch nut met heffing			50.000		25
2028	MLN-Grasbetontegels-klimaat/wateroverlast	Maatschappelijk nut			19.645		30
2028	MLN-Vervanging openbaar groen	Maatschappelijk nut			128.188		25
2028	Vervanging Openbare Verlichting	Maatschappelijk nut			214.685		20
2028	MLN-Speeltoestellen/vervangingen	Maatschappelijk nut			355.941		15
2028	OA-Brug Beemdweg oost/Kastanjelaan	Maatschappelijk nut			40.000		20
2028	Siesling Houtversnipperaar	Economisch nut			32.797		10
2028	HRN-Brug Giessenland/Lage Giessen	Maatschappelijk nut			30.250		60
2028	BR-Gijbelandsedijk I en II	Maatschappelijk nut			2.703.386		29
2028	Baggeren Hoornaar, Wijngaarden	Maatschappelijk nut			292.403		1
2028	GSL-vervanging Verkeersbordenwagen	Economisch nut			15.503		10

2028	ICT Vervanging Laptops/Tablets	Economisch nut			145.000		4
2028	ICT Vervanging smartphones	Economisch nut			255.000		4
2028	MLN-Degeneratie glasvezel	Maatschappelijk nut			35.835		30
2028	MLN-Diverse wegen/asfalt/elem.	Maatschappelijk nut			137.365		30
2028	MLN-Drukriool	Economisch nut met heffing			741.688		50
2028	MLN-Rioolgemaal	Economisch nut met heffing			176.912		50
2028	MLN-Toegankelijkheid openbare ruimte	Maatschappelijk nut			64.095		30
2028	MLN-Water Duikers beschoeiingen	Maatschappelijk nut			419.177		20
2028	BL-Duurzaamheidsinvesteringen Spil	Economisch nut			78.160		15
2028	GOU-Duurzaamheidsinvesteringen Multistee	Economisch nut			35.065		15
2028	MLN-Zetting vervroegd vervangen	Maatschappelijk nut			1.785.755		30
2028	MLN-Investeringen sport	Maatschappelijk nut			761.000		15
2028	MLN-Vergroening ivm klimt/wateroverlast	Maatschappelijk nut			30.925		25
2028	GO-Oudkerkseweg	Maatschappelijk nut			1.481.225		30
2028	NP- Kademuren renoveren	Maatschappelijk nut			150.000		20
2028	SBR Oost-Agria 5900 Bison	Economisch nut			20.471		10
2029	Nazorg investeringen wegen	Maatschappelijk nut				50.000	30
2029	Nazorg investeringen bruggen	Maatschappelijk nut				50.000	60
2029	Nazorg investeringen water	Maatschappelijk nut				50.000	20
2029	Nazorg investeringen riolering	Economisch nut met heffing				50.000	50
2029	Nazorg investeringen begraafplaatsen	Economisch nut met heffing				50.000	25
2029	GA-Brug Merelplantsoen / Roerdompstraat	Maatschappelijk nut				350.000	60
2029	ARK-Bazuinstraat	Maatschappelijk nut				1.770.175	30
2029	BL-Melkweg	Maatschappelijk nut				4.575.385	30
2029	OA-Dorpsstraat	Maatschappelijk nut				2.044.638	30
2029	OA-Noordzijde/Peperstraat	Maatschappelijk nut				1.291.414	30
2029	GA-Meeuwenlaan e.o.	Maatschappelijk nut				3.812.217	30
2029	BR-Duurzaamheidsinvesteringen Overstap	Economisch nut				26.669	15
2029	OT-Duurzaamheidsinvesteringen gymzaal	Economisch nut				25.980	15
2029	Verkeersvoorzieningen/vervangingabri's	Maatschappelijk nut				20.410	10
2029	MLN-Degeneratie glasvezel	Maatschappelijk nut				36.731	30
2029	MLN-Diverse wegen/asfalt/elem.	Maatschappelijk nut				140.799	30
2029	MLN-Investeringen sport	Maatschappelijk nut				1.856.600	15
2029	MLN-Toegankelijkheid openbare ruimte	Maatschappelijk nut				65.697	30
2029	MLN-Toegankelijkheid openbare ruimte	Maatschappelijk nut				429.656	30
2029	MLN-Zetting vermind./Vervroegd vervangen	Maatschappelijk nut				1.830.399	30
2029	MLN-Vergroening ivm klimt/wateroverlast	Maatschappelijk nut				20.136	25
2029	MLN-Vergroening ivm klimt/wateroverlast	Maatschappelijk nut				31.698	25
2029	MLN-Vervanging openbaar groen	Maatschappelijk nut				131.393	25

2029	Vervanging Openbare Verlichting	Maatschappelijk nut				220.360	20
2029	MLN-Toegankelijkheid openbare ruimte	Maatschappelijk nut				364.839	15
2029	MLN-Vacuümriolering	Economisch nut met heffing				199.000	50
2029	Baggeren Arkel en Hoogblokland	Maatschappelijk nut				182.336	1
2029	MLN-Drukriool	Economisch nut met heffing				852.941	50
2029	ICT Vervanging Laptops/Tablets	Economisch nut				270.000	4
2029	ICT Vervanging smartphones	Economisch nut				45.000	4
2029	Devices Crisisbeheersing	Economisch nut				110.000	4
2029	Teamsrooms / Hubs	Economisch nut				30.000	4
2029	Audio en videoapparatuur Raadzaal	Economisch nut				110.000	4
2029	SBR Oost-Iveco Be combi- kraan V-763-ZK	Economisch nut				189.829	10
2029	SBR Oost-Grondfreemachine	Economisch nut				15.791	10
2029	SBR West-Rups versnipperaar	Economisch nut				40.000	10
2029	SBR West-Mercedes sprinter V-452-SR	Economisch nut				65.000	10
2029	SBR West-Mercedes sprinter V-451-ST	Economisch nut				65.000	10
2029	SBR West-Rupskraan	Economisch nut				40.000	10
	Totaal		25.483.849	16.751.398	17.823.027	21.510.093	

3.11 Emu-saldo

In de begrotingen van gemeenten moet aanvullende informatie worden opgenomen over de ontwikkeling van het EMU-saldo.

Berekening EMU saldo <i>Bedragen x € 1.000</i>		teken	2025	2026	2027	2028	2029
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging c.q. onttrekking uit reserves		-3.323	-1.686	-1.181	-2.651	-3.148
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	-/-	101.920	15.381	6.268	6.666	9.620
3	Mutatie voorzieningen	+	-746	-1.981	-727	-777	-19
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-/-	0	0	0	0	0
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-/-	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo			-105.989	-19.048	-8.176	-10.094	-12.787

De begroting van de gemeente is opgesteld conform het stelsel van baten en lasten.

Het EMU saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en conform de Europese regelgeving.

De EU-lidstaten mogen een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel.

Investeringsen tellen niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de jaarlijkse kapitaallasten van de investeringen. Investeringsen in een bepaald jaar tellen wel volledig mee in het EMU-saldo. Het EMU-saldo voor 2026 komt uit op € -19.048.000, wat betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 19.048.000 groter zijn dan de inkomsten. Het tekort wordt vooral veroorzaakt doordat het bedrag aan investeren meer is dan het bedrag aan kapitaallasten van investeringen in het verleden.

Het aandeel in het EMU-tekort betreft een inspanningsverplichting, er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort.

4. Bijlagen

4.1 Overzicht Programma's met taakvelden

Programma 1 Wonen, Ruimtelijke Ordening en Bereikbaarheid

T03 Beheer overige gebouwen en gronden
T21 Verkeer en vervoer
T22 Parkeren
T25 Openbaar vervoer
T42 Onderwijshuisvesting
T52 Sportaccommodaties
T81 Ruimtelijke Ordening
T82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)
T83 Wonen en bouwen

Programma 2 Economie, Energie en Buiten

T31 Handel, ambacht en industrie
T32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
T33 Bedrijfsloket en -regelingen
T34 Economische promotie
T57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
T72 Riolering
T73 Afval
T74 Milieubeheer
T75 Begraafplaatsen

Programma 3 Welzijn, Sociaal en Cultuur

T41 Openbaar basisonderwijs
T43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
T51 Sportbeleid en activering
T53 Cultuurpresentatie, -productie, -participatie
T54 Musea
T55 Cultureel erfgoed
T56 Media
T61 Samenkracht en burgerparticipatie
T62 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
T621 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO

T622 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd
T623 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal
T63 Inkomensregelingen
T64 WSW en beschut werk
T65 Arbeidsparticipatie
T66 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)
T6711 Huishoudelijke hulp (Wmo)
T6712 Begeleiding (Wmo)
T6713 Dagbesteding (Wmo)
T6714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)
T6751 Jeugdhulp ambulant lokaal
T6752 Jeugdhulp ambulant regionaal
T6753 Jeugdhulp ambulant landelijk
T6761 Jeugdhulp met verblijf lokaal
T6762 Jeugdhulp met verblijf regionaal
T6763 Jeugdhulp met verblijf landelijk
T6791 PGB Wmo
T6792 PGB Jeugd
T6811 Beschermd wonen (Wmo)
T6812 Maatschappelijk- en vrouwenopvang (Wmo)
T6821 Jeugdbescherming
T6822 Jeugdreclassering
T691 Coördinatie en beleid Wmo
T692 Coördinatie en beleid Jeugd
T71 Volksgezondheid
T71 Volksgezondheid

Programma 4 Bestuur en Veiligheid

T01 Bestuur
T02 Burgerzaken
T11 Crisisbeheersing en Brandweer
T12 Openbare orde en veiligheid

Overige

T04 Overhead
T05 Treasury
T061 OZB woningen
T062 OZB-niet woningen

T064 Belastingen Overig
T07 Alg uitkering en ov uitkering Gem fonds
T08 Overige baten en lasten

T09 Vennootschapsbelasting (VpB)
T010 Mutaties reserves

4.2 Uitgangspunten aanwending Algemene Reserve

In de meerjarenraming zijn onttrekkingen van – en toevoegingen aan de Algemene Reserve opgenomen. Het gaat daarbij om de volgende bedragen:

Verloop algemene reserve	
Stand algemene reserve per 1.1.2026	28.464.918
Toevoegingen 2026	82.850
Uitname 2026	-63.726
Stand algemene reserve per 1.1.2027	28.484.042
Toevoegingen 2027	0
Uitname 2027	-84.363
Stand algemene reserve per 1.1.2028	28.399.679
Toevoegingen 2028	0
Uitname 2028	0
Stand algemene reserve per 1.1.2029	28.399.679
Toevoegingen 2029	0
Uitname 2029	0
Stand algemene reserve per 1.1.2030	28.399.679

In de nota 'Reserves en voorzieningen' en in de 'Raadsinformatiebrief belastingdruk inwoners en hoogte algemene reserve' zijn kaders beschreven voor de aanwending van de algemene reserve in drie niveaus. Per niveau typeren we de mate van aanwendbaarheid met de kleuren: rood, oranje en groen.

De Algemene Reserve kan worden aangewend om de belastingdruk op de inwoners te verminderen en/of kan dienen als incidenteel dekkingsmiddel voor realiseren van nieuw beleid.

Uitgaande van de in deze begroting genoemde stand van de Algemene Reserve per eind 2029 van € 28,4 miljoen is de ondergrens 13,1 miljoen. Deze is gebaseerd op drie keer de omvang van de risico's ad € 5,1 miljoen zoals geïnventariseerd in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicomanagement' in deze begroting en het bestemd vermogen. Het deel dat deze grens overstijgt is in principe aanwendbaar voor dekking van incidenteel nieuw beleid.

13,1	> 15,3 mln: 13,1 mln. kan worden ingezet als incidenteel dekkingsmiddel voor het realiseren van nieuwe bestuurlijke prioriteiten.
5,1	> 10,2 < 15,3 mln.: dit deel van de algemene reserve kan worden ingezet als buffer voor risico's met meerjarige nadelige effecten.
10,2	0 < 10,2 mln.: dit deel van de algemene reserve is direct gerelateerd aan de omvang van de geïnventariseerde risico's.

